

Sprawozdanie merytoryczne
z realizacji zadania pt. „Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu
Parków Krajobrazowych w zakresie ochrony przyrody
i edukacji ekologicznej wg harmonogramu rzeczowo – finansowego
do umowy nr WFOŚ/D/723/26/2012.

*Uczestnicy wszystkich zadań edukacyjnych Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych
zostali poinformowani o dofinansowaniu zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.*

**Pkt. 1. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych –
Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” w zakresie ochrony przyrody i edukacji
ekologicznej.**

Odtwarzanie i uzupełnianie korytarzy ekologicznych w żuławskiej części otuliny Parku

Do najważniejszych celów realizacji zadania w zakresie ochrony przyrody pn. „Odtwarzanie i uzupełnianie korytarzy ekologicznych w żuławskiej części otuliny” należy przywrócenie walorów przyrodniczych obszarów wiejskich Parku oraz odtworzenie elementów tradycyjnego krajobrazu rolniczego o znaczeniu ochronnym i kulturowym.

Wieloletnie działania człowieka ukierunkowane na maksymalizację plonów w uprawach rolniczych spowodowały zubożenie krajobrazu Żuław Wiślanych. Wycinano stare wierzby, zanikły szpalery różnogatunkowych drzew oraz zadrzewienia śródpolne pełniące liczne funkcję ochronne samych upraw i będące ostoją dzikiej przyrody. W konsekwencji takich przemian wiele zwierząt oraz roślin straciło swoje siedliska i wycofało się z wcześniejszych stanowisk.

Wzorując się na doświadczeniach i tradycjach rolniczych regionu, w których dokładano wszelkich starań, aby zachować równowagę przyrodniczą, uznając dobroczynny wpływ wszelkiego typu zieleni towarzyszącej uprawom na przydrożach, rowach, nieużytkach, w 2012 r. podjęte zostały dalsze działania mające na celu przywrócenie i zachowanie cennych elementów krajobrazu Parku i jego strefy ochronnej. Nadzór nad pracami prowadzili pracownicy Parku..

Z uwagi na specyfikę projektu pierwsze prace związane z realizacją zadania podjęto w marcu br. Pozyskano 400 szt. żywokołów o dł. 2,5 m. Na tym etapie do wykonania powyższych prac zatrudniono firmę, która zajęła się uporządkowaniem terenu po pracach oraz późniejszymi zabiegami pielęgnacyjnymi. W okresie sprzyjającym nasadzeniom rozpoczęto prace związane z głównym etapem zadania. W pierwszej kolejności posadzone zostały żywokoły na gruntach udostępnionych przez Urząd Gminy Sztutowo oraz na gruntach prywatnych miejscowych rolników.

Zgodnie z harmonogramem zakupiono 125 szt. drzew i krzewów które posadzono w miejscach drzewek, które wypadły z ubiegłorocznych nasadzeń po sezonie zimowym.

Do prac przy nasadzeniach - jak co roku, czynnie przystąpili dzieci i młodzież ze Świetlicy Środowiskowej w Sztutowie, rolnicy oraz myśliwymi z Koła Łowieckiego „Sokół” Nr 7 z Gdańska.

Nowo utworzone i zeszłoroczne korytarze, a także remizy poddawane były kilkukrotnej kontroli, akcjom porządkowym oraz wspomnianym zabiegom pielęgnacyjnym przeprowadzonym w czerwcu i lipcu.

Stworzone w efekcie prac szpalery wierzb wzdłuż dróg i cieków wodnych staną się w niedługim czasie miejscem bytowania wielu gatunków, związanych z polami uprawnymi i łąkami, a w szczególności w okresie zimowym posłużą jako miejsca schronienia ptaków i fauny bezkręgowej. Rolnicy prowadzący dotychczas na tych terenach dość intensywną gospodarkę rolną, zaczynają dostrzegać dobroczynny wpływ szpalerów wiatrochronnych (łagodzące warunki mikroklimatyczne oraz hamujące erozję eoliczną żyznych mad) i zaczynają naśladować nasze działania.

Utworzone w ramach zadania korytarze ekologiczne przyczynią się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego w regionie, w konsekwencji doprowadzi to do wzmocnienia zależności między gatunkami w kontekście bioróżnorodności, co pozwoli na zahamowanie niekorzystnych przemian w krajobrazie przyrodniczym i kulturowym w tej części Żuław Wiślanych. Poprawa krajobrazu żuławskiej części otuliny Parku sprzyja rozwojowi turystyki pieszej i rowerowej.

Projekt kontynuowany jest corocznie, co zdecydowanie ma pozytywny wpływ na szerzenie wśród społeczeństwa zasad gospodarki rolnej przyjaznej środowisku i przejawia się wzrostem świadomości o korzystnej roli zadrzewień w przyrodzie Żuław Wiślanych. Jednorazowe akcje szybko zanikają w pamięci odbiorców, natomiast coroczne, nawet drobne działania, którym towarzyszą spotkania, prelekcje i promocja w lokalnych mediach mają odpowiedni wydźwięk i budzą zainteresowanie w coraz większych kręgach mieszkańców oraz instytucji działających na tym terenie. W br. Park Krajobrazowy promował projekt na Dniu Bioróżnorodności w Gdyni pod hasłem „Stare wierzby rosną skrycie, a w nich przebogate życie” oraz na Zawodach w badaniu bioróżnorodności rzeki Tugi – BioBlitz Tuga 2012 r. Ogółem, w spotkaniach wzięło udział szerokie grono odbiorców – głównie dzieci i młodzieży, które osobiście zaangażowały się w prace i pod opieką pracowników Parku sadziły drzewa i krzewy. Zaangażowanie się w projekt młodych ludzi, pozwala na kształcenie w nich umiejętności opieki nad młodymi drzewkami oraz zrozumienia potrzeby budowy zwartych korytarzy ekologicznych dla poprawy warunków bytowania różnorodnych organizmów.

Edukacja ekologiczna

Drugim zadaniem realizowanym w 2012 r. z udziałem środków WFOŚiGW jest **Edukacja Ekologiczna**. Zadania realizowane w poszczególnych jej składowych, mają na celu wykształcenie odpowiednich postaw proekologicznych wśród dzieci i młodzieży. Jest to również doskonała inwestycja w przyszłość środowiska przyrodniczego naszego kraju i stworzenie podatnego gruntu do działań oraz samodzielnych inicjatyw młodych ludzi na rzecz ochrony przyrody i środowiska.

Podobnie jak w latach ubiegłych działania podjęte w zakresie realizacji zadania objęły dzieci i młodzież ze szkół położonych na terenie Parku i jego otuliny. Dzieci uczestniczyły w spotkaniach i pogadankach w ramach zadania „Odtwarzanie i uzupełnianie korytarzy ekologicznych w żuławskiej części otuliny Parku” oraz w akcjach „Dzień Ziemi”, „Sprzątanie Świata” i „Pomóżmy zwierzętom przetrwać zimę”.

W ramach składowej zadania pod hasłem „Jestem EKO – dbam o swój dom” podjęte zostały działania mające na celu poprawę stanu czystości na terenie Parku i jego otuliny. Do akcji czynnie włączyły się dzieci oraz dorośli mieszkańcy regionu, którzy nie tylko w czasie głównych obchodów „Dnia Ziemi” oraz „Sprzątanie Świata”, ale znacznie częściej wspólnie sprząkali okolice swoich miejsc zamieszkania. Dzięki zaangażowaniu Nadleśnictwa Elbląg oraz Urzędu Gminy w Stegnie możliwe było uprzątniecie większej ilości odpadów. Podczas akcji pracownicy Parku prowadzili pogadanki na temat zagrożeń dla świata żywego wynikających z obecności w środowisku naturalnym odpadów. Z okazji „Dnia Ziemi” w przedszkolach i szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach średnich powiatu nowodworskiego odbyły się pogadanki tematyczne zgodne z aktualnym hasłem: „Dobra energia dla wszystkich”.

Zgodnie z harmonogramem ze środków WFOŚiGW dokonano opłat za wywóz nieczystości, zakupiono paliwo na dojazdy na spotkania z dziećmi i młodzieżą oraz na transport śmieci do kontenerów. Zakupiono również foliowe worki i rękawice do prac w terenie oraz materiały papiernicze, które posłużyły do przygotowania dyplomów dla dzieci i młodzieży oraz podziękowań dla nauczycieli.

Z roku na rok zwiększa się liczba osób, którym bliskie jest czyste środowisko. W akcje włączają się dorośli, rozumiejąc że osobiste zaangażowanie w tego typu działania doprowadzi do znacznej poprawy czystości środowiska przyrodniczego w regionie. Podczas prac obserwuje się pozytywne reakcje, będące odzwierciedleniem sprzeciwu wobec bezmyślnemu pozbywaniu się śmieci. Obserwacja zmian roślinności, powodowanych przez zalegające w runie leśnym odpady oraz straty w entomofaunie uwięzionej w butelkach, słoikach pozwalają na uświadomienie uczestnikom akcji wagi problemu. Cykliczność takich działań ma również pozytywny wydzźwięk w lokalnych społecznościach, które widząc czynny udział służb ochrony przyrody naśladowują pozytywne wzorce.

Kolejne działania edukacyjne w ramach zadania poświęcone były dokarmianiu zwierząt. W tegorocznej akcji p.n. „Pomóżmy zwierzętom przetrwać zimę” wzięły udział dzieci i młodzież ze szkół podstawowych w Stegnie, Sztutowie, Drewnicy, Jantarze oraz dzieci z Przedszkola w Malborku. Dzieci kilkakrotnie pod opieką pracownika Parku dostarczały pożywienie do leśnych paśników, podczas ferii uczyły się rozpoznawać ptaki zimujące w pobliżu siedzib ludzkich. Podczas zbiórki kasztanów i żołądzi, wykazały się ogromnym zaangażowaniem – łącznie zebrano blisko 3 tony karmy. W trakcie akcji zbierano nie tylko owoce lasu ale prowadzono kampanię promującą sadzenie krzewów, których jesienne owoce stanowiłyby pokarm dla ptaków w czasie zimy. Skromnym podziękowaniem z trud włożony w przygotowanie pokarmu były ogniska z poczęstunkiem, podziękowania w formie dyplomów oraz kulig.

Działania Parku promowane były w wielu placówkach oświatowych podczas pogadarek i prelekcji obejmujących zagadnienia właściwego terminu, odpowiedniego rodzaju pokarmu i odpowiedzi na pytanie kiedy nasza pomoc jest rzeczywiście potrzebna. Z każdym rokiem obserwujemy wzrost świadomości pod kątem znajomości prawidłowych zasad dokarmiania zwierząt, jako ingerencji człowieka w środowisko, która nie przynosi ewidentnych szkód.

W ramach zadania „Edukacja Ekologiczna” pracownicy Parku przygotowali dla uczniów szkół podstawowych z klas IV-VI trzecią edycję konkursu z wiedzy ekologicznej pn. „*Jestem integralną częścią przyrody*”. W okresie od 26.03. do 12.04.2012 r. w ośmiu placówkach szkolnych, które przystąpiły do udziału w konkursie odbyły się prelekcje o tematyce związanej z ekologią i ochroną przyrody na terenie Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana”, poszerzonej o wiadomości na temat Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych w Słupsku i parków narodowych w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem roli krajobrazu w życiu człowieka. W prelekcjach uwzględniono również tematykę gospodarki odpadami. Łącznie w wykładach wzięło udział około 470 uczniów ze szkół podstawowych z terenu powiatu nowodworskiego, wraz z opiekunami.

W dniu 13.04.2012 r. ww. placówkach odbył się etap szkolny konkursu, do którego przystąpiło 161 uczniów. Etap finałowy odbył się 26 kwietnia 2012 r. w siedzibie Parku. Z pytaniami testowymi zmagano się 23 uczniów. Podczas oczekiwania na wyniki finałiści uczestniczyli w warsztatach terenowych, podczas których zapoznali się bogatą wczesnowiosenną florą. Laureaci trzech pierwszych miejsc otrzymali nagrody rzeczowe, a wszystkim uczestnikom finału wręczono dyplomy i książki poświęcone walorom krajobrazowym naszego kraju. Zgodnie z harmonogramem zakupiono aparaty fotograficzne, sprzęt turystyczny oraz książki.

Uczestnictwo dzieci w pogadankach oraz w samym konkursie pozwoliło na podwyższenie poziomu ich wiedzy w zakresie właściwie rozumianego pojęcia ekologii, min. zależności między gatunkami, struktury świata przyrodniczego, pojmowania krajobrazu oraz różnych form antropopresji i ich wpływu na przyrodę. Udział w warsztatach stał się dla nich dobrym bodźcem do zapoznania się z najbliższym otoczeniem a proste wskazówki ułatwiające rozpoznanie pospolitych gatunków roślin – zachętą do poznawania zasobów otaczającej przyrody.

W związku z obchodami Roku Krajobrazów Pomorza, w ramach zadania przeprowadzone zostały równocześnie dwa konkursy pod hasłem „Krajobrazy Mierzei Wiślanej i Żuław Wiślanych”. Konkurs plastyczny skierowany został do najmłodszych, a fotograficzny – do starszych dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. Celem konkursu było zaprezentowanie najciekawszych walorów Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana” i jego otuliny. Konkurs trwał od stycznia do września, by umożliwić ukazanie różnorodności krajobrazów w poszczególnych porach roku. Łącznie napłynęło blisko 100 zdjęć oraz ponad 60 prac plastycznych. Zgodnie z harmonogramem dla laureatów i wyróżnionych uczestników zakupiono aparaty fotograficzne, albumy, ramki do zdjęć, publikacje przyrodnicze związane z krajobrazami, a w konkursie plastycznym - materiały plastyczne oraz gry planszowe. Uczestnictwo w konkursie umożliwiło jego uczestnikom na zapoznanie się szerzej z pojęciem krajobrazu, które funkcjonuje w świadomości wielu osób w bardzo zawężonej definicji, a

efekty prac prezentowanych na wystawie są dowodem na duże zaangażowanie autorów w poszukiwaniu najcenniejszych krajobrazów zakątków Parku i otuliny.

Park Krajobrazowy prowadzi na terenie Mierzei Wiślanej edukację ekologiczną. Są to różnego rodzaju warsztaty ekologiczne, prelekcje i pogadanki o tematyce związanej m.in. z wartościami przyrodniczymi oraz kulturowymi Parku i otuliny, które stały się znacznie atrakcyjniejsze dzięki materiałom dydaktycznym. Zgodnie z harmonogramem w bieżącym roku zakupiono atrakcyjne plansze tematyczne, banery typu Roll-Up poświęcone przyrodzie regionu oraz dwie gabloty, w których przygotowane zostały ekspozycje, stanowiące pomoce dydaktyczne na zajęciach prowadzonych w siedzibie Parku.

Zakupiono również projektor multimedialny, który jest jednym z podstawowych narzędzi wykorzystywanych w edukacji ekologicznej. Dysponując bogatą bazą fotografii z terenu Parku i jego otuliny Pracownicy każdorazowo przy zajęciach organizowanych w salach przygotowują krótkie prezentacje tematyczne, na bazie których pracują z dziećmi i młodzieżą w dalszych etapach zajęć. Połączenie grafiki z odpowiednim komentarzem pracowników i ćwiczeniami gwarantuje sukces w osiągnięciu założonych celów w edukacji ekologicznej.

Realizowanym składowym zadania towarzyszyła akcja informacyjna. Na stronie internetowej Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana” publikowane były artykuły i informacje o działaniach Parku.

Zrealizowane dotychczas przez Park zadania i akcje spotkały się dużym zainteresowaniem społeczności lokalnej. Uczestnicy projektów zapoznali się z zasadami prawidłowego wykorzystania zasobów przyrodniczych obszarów chronionych. Owocuje to wzrostem poczucia odpowiedzialności za najbliższe otoczenie i całość elementów środowiska przyrodniczego.

Kolejną składową zadania był II Rajd Pieszy Szlakami Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana” – „Poznajemy krajobraz Mierzei i Żuław”, który odbył się 26 maja 2012 r.

Zakupiono nagrody książkowe i gry planszowe dla uczestników konkursów o tematyce poświęconej krajobrazom Parku, pamiątkowe znaczki z logo rajdu oraz poczęstunek na ognisko wieńczące rajd. W wędrowce uczestniczyło blisko 100 uczestników – mieszkańców regionu oraz turystów, którzy pod okiem pracowników Parku zapoznali się z rangą krajobrazu w życiu człowieka i jego roli w różnych dziedzinach gospodarczych (rolnictwie, turystyce, rybołówstwie, leśnictwie). Trasę rajdu przygotowano przekrojowo, celem pokazania ekspozycji widokowych oraz różnorodności krajobrazów na terenie Parku oraz żuławskiej części jego otuliny, co stanowi o ich unikatowym charakterze. Rajd został przygotowany we współpracy z Nadleśnictwem Elbląg, Urzędem Morskim w Gdyni oraz Oddziałem PTTK Ziemi Elbląskiej w Elblągu.

Celem stworzenia dodatkowych narzędzi i pomocy dydaktycznych wykorzystywanych w edukacji ekologicznej wykonano ścieżkę dydaktyczną „Las wokół nas”. Obiekt umożliwia poznanie najważniejszych walorów przyrodniczych naszego regionu. Na dwunastu przystankach ścieżki edukacyjnej zapoznać się można m.in. z przepisami porządkowymi obowiązującymi na ścieżce (ze szczególnym uwzględnieniem środowiska leśnego),

warstwową budową lasu, składem drzewostanu Mierzei Wiślanej z nauką rozpoznawania gatunków drzew liściastych i iglastych. Kilka tablic tematycznych poświęconych jest bogatej faunie Parku, grzybom i porostom. Dzięki współpracy z Nadleśnictwem Elbląg ścieżkę wzbogacono o kolejne dwie tablice poświęcone specyfice gospodarki leśnej oraz historii regionu z okresu II Wojny Światowej. Barwne tablice o ciekawej tematyce zdecydowanie przykuwają uwagę turystów, dla których przygotowano także miejsce z ławkami. Ścieżka dydaktyczna wypełnia w tym miejscu lukę w infrastrukturze turystyczno - edukacyjnej Parku. Lokalizacja obiektu w pobliżu siedziby Parku ułatwi jego pracownikom prowadzenie zajęć z dziećmi i młodzieżą w terenie, zdecydowanie je wzbogacając. Jest zlokalizowana w jednym z najbardziej uczęszczanych miejsc na terenie naszego Parku (częściowo włączona w przebieg Jantarowego Szlaku Pieszego oraz leśnego ciągu spacerowego między miejscowościami Stegna i Sztutowo, w bliskim sąsiedztwie samego Muzeum Stutthof), w związku z tym przyczyni się do wzrostu świadomości turystów na temat walorów przyrodniczych Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana” oraz potrzeb ochrony wrażliwego środowiska leśnego tego regionu.

W ramach edukacji ekologicznej został przygotowany pakiet edukacyjny „Poznaj Mierzeję Wiślaną z Duchem Mierzei”. W skład pakietu wchodzi ponad 30 bajek autorstwa Jovanki Tomaszewskiej – Kołyszko, poświęconych tematyce przyrodniczej Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana”, opatrzone barwnymi ilustracjami autorstwa Wojciecha Kołyszko. Bajki w ciekawy sposób prezentują różnorodne zagadnienia związane z tą formą ochrony przyrody. Sympatyczny bohater – Duch Mierzei Wiślanej wprowadza czytelników w świat dwóch regionów, na których rozpościera się Park i jego otulina, prezentując ich bogate walory przyrodnicze i krajobrazowe, zwracając jednak szczególną uwagę na ich zagrożenia i problemy. Bajki opatrzone są często komentarzem merytorycznym objaśniającym najtrudniejsze i najważniejsze zagrożenia Parku, prezentujące ciekawostki związane z obiektem oraz projekty ochrony czynnej realizowane w Parku. Bajki mają charakter typowo edukacyjny, dodatkowo więc - z myślą o nauczycielach – stworzone zostały scenariusze zajęć do wybranych bajek do wykorzystania podczas zajęć z przyrody na różnych szczeblach nauczania oraz propozycje kart pracy. Publikacja umieszczona została na stronie internetowej Pomorskiego Zespołu Parku Krajobrazowych (www.pomorskieparki.pl) oraz stronie PK „Mierzeja Wiślana” (www.parkmierzeja.pl), gdzie jest udostępniona do czytania. Bajki o edukacyjnej treści opatrzone atrakcyjną szatą graficzną stanowią ciekawą pomoc dydaktyczną w różnego rodzaju zadaniach realizowanych przez pracowników Parku, jak również staną się przystępnym źródłem informacji o Parku dla najmłodszego pokolenia.

W ramach składowej zadania pn. Rozbudowa zagospodarowania turystycznego promującego walory Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana”, zgodnie z harmonogramem zakupiono pomoce dydaktyczne w postaci gier edukacyjnych typu „Światowid”, które ustawione są przy siedzibie Parku. Stanowią one doskonałą formę nauki rozpoznawania rodzimych gatunków drzew liściastych i iglastych, zarówno pod okiem Pracowników Parku, jak i podczas samodzielnych zajęć.

W ramach tego zadania wykonano również trzy tablice informacyjne z mapą Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana” i jego otuliny. Zawarte na niej zostały wszystkie

możliwe informacje o walorach przyrodniczych tego obszaru (z lokalizacją wszystkich istniejących form ochrony przyrody, ścieżek przyrodniczych i dydaktycznych), atrakcje turystyczne – zabytki, szlaki. Mapę wzbogacono zdjęciami zwierząt i roślin, będących wizytówką Parku. Mapy usytuowano w najbardziej uczęszczanych miejscach Parku: w Stegnie przy ul. Gdańskiej, przy Gminnym Ośrodku Kultury i Punkcie Informacji Turystycznej, w Sztutowie przy ul. Gdańskiej, przy Urzędzie Gminy Sztutowo, w Krynicy Morskiej w rejonie centrum spacerowego miasta przy ul. Korczaka. Mapy stanowią źródło rzetelnej wiedzy o wartościach środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego Parku i jego otuliny, wypełniając po części dotychczasową lukę w tego typu infrastrukturze Parku.

Wydano również zaktualizowaną mapę Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana” opatrzoną bogato ilustrowanym przewodnikiem przyrodniczo – turystycznym. Mapa stanowi rzetelne źródło wiedzy o terenie Parku i jego otuliny, zawierając informacje na temat granic i lokalizacji poszczególnych form ochrony przyrody, ścieżek dydaktycznych i innych szlaków turystycznych, lokalizacji elementów dziedzictwa kulturowego Parku i otuliny.

Zakup literatury fachowej do biblioteki Parku, udział w szkoleniach i konferencjach związanych z edukacją i ochroną przyrody

W każdej pracy niezbędne jest nieustanne podnoszenie swoich kwalifikacji i poszerzanie wiadomości. W edukacji ekologicznej wymagana jest ogromna wiedza z różnych dziedzin nauki, gdyż samo pojęcie edukacji jest szeroko pojmowane. W związku z tym pracownicy Parku uczestniczyli w szkoleniach mających na celu poznanie nowych narzędzi, metod i pomocy dydaktycznych, które mogą być wykorzystane w edukacji ekologicznej. Pracownicy Parku uczestniczyli w szkoleniu dot. oprogramowania Gis oraz nt. edukacji. Opłacono również prenumeratę czasopism przyrodniczych, które pozwolą na śledzenie aktualnych informacji i wyników badań dot. przyrody regionu i kraju.

Pkt. 2. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Trójmiejski Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

Druk kwartalnika dla młodzieży – „Gawron”

Czasopismo ukazuje się regularnie od 2000 roku. Corocznie ukazują się 4 numery kwartalnika w nakładzie 1300 egzemplarzy. Pracownicy Gdańskiego Oddziału PZPK w ramach pracy własnej piszą artykuły, wykonują zdjęcia, redagują i przygotowują teksty do druku. Redagujący czasopismo starają się poruszać szeroki zakres tematów z dziedziny ochrony środowiska i przyrody jak: gospodarka odpadami, formy ochrony przyrody w Polsce czy też zagadnienia związane z ochroną gatunkową roślin i zwierząt. W kwartalniku odnotowuje się najnowsze odkrycia przyrodnicze, a także popularyzuje turystykę aktywną poprzez upowszechnianie informacji o ścieżkach dydaktycznych, trasach rowerowych i

wędrówkach przyrodniczych. Czasopismo zawiera również artykuły osób współpracujących z innymi parków krajobrazowych i narodowych, a także środowiska przyrodników.

Kwartalnik rozsyłany jest według rozdzielnika. W większej ilości do dalszej dystrybucji otrzymują między innymi: parki narodowe i krajobrazowe woj. pomorskiego, ośrodki edukacji ekologicznej, Lasy Państwowe, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, przewodnicy trójmiejscy i stowarzyszenia (Liga Ochrony Przyrody, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze itp.). Gawron wysyłany jest także do szkół współpracujących z Trójmiejskim Parkiem Krajobrazowym. Z bieżącym rokiem została opracowana nowa szata graficzna, w której wydawnictwo ukazywało od pierwszego numeru w 2012 roku.

Efekt ekologiczny

Czasopismo dociera do bibliotek i szkół z terenu woj. pomorskiego, a szczególnie Trójmiasta. Celem wydawnictwa jest przybliżenie młodzieży szkolnej i zainteresowanym osobom wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenów cennych przyrodniczo na terenie województwa oraz kształtowanie proekologicznych postaw wśród młodzieży i społeczeństwa. Stanowi pomoc merytoryczną dla uczniów, nauczycieli i osób zainteresowanych aktywnym wypoczynkiem połączonym z samodzielnym poznawaniem terenów atrakcyjnych przyrodniczo. Jest także źródłem wiedzy o środowisku przyrodniczym i problemach związanych z jego ochroną.

Koszenie łąk na ścieżce dydaktycznej - Dolina Samborowo

Półnaturalne łąki kośne w Dolinie Samborowo są cennym elementem środowiska przyrodniczego. Występują tu rzadkie i zagrożone gatunki roślin, zwierząt i grzybów. Zanikanie tradycyjnego kośnego sposobu użytkowania łąk zagraża uwolnieniem procesu naturalnej sukcesji, prowadzącej do zdominowania urozmaiconej roślinności przez kilka pospolitych gatunków i w dalszej kolejności - do powrotu na to miejsce formacji drzewiastej. Jedynym skutecznym sposobem zachowania cennych pod względem bioróżnorodności półnaturalnych łąk jest czynna ochrona. Zapobiec temu mogą tylko aktywne działania ochrony czynnej. W przypadku łąk polega ona głównie na ich systematycznym koszeniu. W 2012 roku, w porozumieniu z Zarządem Dróg i Zieleni Miejskiej w Gdańsku skoszono łąkę w Dolinie Samborowo, gdzie zlokalizowana jest ścieżka przyrodnicza TPK.

Efekt ekologiczny

Zachowanie walorów krajobrazowych i znaczenia ekologicznego łąk jako ostoi wielu chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, zwłaszcza bezkręgowców, płazów i gadów. Zachowanie niezbędnych dla wielu gatunków ptaków oraz ssaków miejsc czasowego przebywania, wypoczynku, żerowania i rozrodu. Zwiększenie walorów edukacyjnych ścieżki przyrodniczej w Dolinie Samborowo.

Opracowanie i wykonanie gry planszowej „Przyrodnicza wyprawa po Trójmiejskim Parku Krajobrazowym”

Ogólna charakterystyka zadania

Opracowano i wykonano naziemną grę planszową o wymiarach ok. 5m x 5m, promującą ideę ochrony przyrody i zasady zachowania się w parku. Gra przeznaczona jest głównie dla uczniów szkół podstawowych i łączy elementy zabawy z aktywnym poznawaniem przyrody. Wykorzystywana będzie między innymi podczas imprez plenerowych i dużych imprez szkolnych. Sąsiedztwo dużej aglomeracji i wynikające z tego faktu zagrożenia dla parku wymagają prowadzenia wśród jej mieszkańców stałej edukacji ekologicznej, rozszerzanej o nowe, coraz atrakcyjniejsze formy jedną z nich będzie przyrodnicza gra planszowa która uatrakcyjni różnego rodzaju imprezy masowe których organizatorem jest TPK jak i w których uczestniczą pracownicy Parku.

Efekt ekologiczny

Gra planszowa służyć ma poszerzeniu wiedzy, zainteresowaniu okoliczną przyrodą, wykształceniu proekologicznych postaw.

Atrakcyjnie graficznie zakomponowana naziemna gra planszowa o ciekawych obiektach przyrodniczych na terenie TPK, będzie w oczywisty sposób odpowiadała ustawowemu obowiązkowi popularyzacji wartości przyrodniczych parku we wszystkich grupach społecznych oraz aktywizowała do samodzielnego poznawania przyrody Parku. Ponadto przyczyni się do zwiększania zainteresowania ludzi przyrodą najbliższej okolicy. Dalszą pożądaną konsekwencją tej popularyzacji powinien być wzrost troski społeczeństwa o stan środowiska przyrodniczego.

Roczny cykl imprez przyrodniczo-edukacyjnych promujących walory przyrodnicze

TPK.

W ramach działalności TPK realizowany był cykl imprez edukacyjnych skierowanych do szerokiego kręgu odbiorców: młodzieży szkolnej, przewodników, nauczycieli, turystów odwiedzających park i innych osób zainteresowanych przyrodą TPK.

W 2012 roku były to:

Turystyczna majówka w Parku

Duża, coroczna, ogólnodostępna impreza dla miłośników przyrody i turystyki kwalifikowanej, odbyła się na terenie osiedla Sopot – Brodwin, 19 maja (Europejski Dzień Sąsiada) na osiedlu, które bezpośrednio sąsiaduje z obszarem TPK. Zorganizowana wspólnie ze Stowarzyszeniem na Drodze Ekspresji, Sopockim Centrum Organizacji Pozarządowych, Sopockim Centrum Wolontariatu, Radą Osiedla Brodwin, Urzędem Miasta w Sopocie w Sopocie i sopockimi szkołami. Uczestnicy imprezy zapoznali się z wartościami przyrodniczymi i bioróżnorodnością lasów TPK w okolicach osiedla Brodwin. Podczas zlotu przeprowadzono konkursy wiedzy o parku, zorganizowano zabawy ekologiczne, warsztaty artystyczne, zaprezentowały się organizacje ekologiczne i turystyczne. Przeprowadzona została wycieczka przyrodnicza po parku. Ustawiono stoiska z żywnością ekologiczną. Wystąpiły także zespoły muzyczne. Radio Gdańsk przeprowadziło z majówki bezpośrednią transmisję

Konkurs wiedzy o Trójmiejskim Parku Krajobrazowym

Konkurs został przygotowany pod hasłem – „Chronimy krajobraz Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego”. Finał konkursu odbył się 26 kwietnia 2012 roku w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 8 im. Jana Matejki w Sopocie. Konkurs adresowany był do uczniów szkół podstawowych i pierwszych klas szkół gimnazjalnych gmin wchodzących w skład Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Był on kontynuacją konkursów poświęconych TPK organizowanych od kilku lat we współpracy z SP 8 w Sopocie.

Celem organizowanych corocznie konkursów jest rozszerzenie wiedzy przyrodniczej i wzbudzenie zainteresowań wśród uczniów szkół Trójmiasta.

W tegorocznej edycji konkursu wzięło udział 21 uczniów z 8 placówek dydaktycznych.

Konkurs składał się z dwóch etapów: pisemnego i ustnego. W ramach pierwszego etapu uczniowie rozwiązywali testy przygotowane we współpracy z pracownikami parku.

W etapie ustnym uczestnicy konkursu musieli wykazać się, między innymi, praktyczną umiejętnością rozpoznawania różnych gatunków flory i fauny oraz umiejętnością lokalizowania obiektów przyrodniczych na mapach parku.

W skład komisji konkursowej weszli nauczyciele oraz przedstawiciel parku. Lista laureatów konkursu została zamieszczona na stronie internetowej Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Konkurs fotograficzny „Krajobrazy Trójmiejskiego Parku ”

Konkurs adresowany był do fotografików amatorów i miał na celu przybliżenie różnorodności przyrodniczej Parku przeciętnemu mieszkańcowi Trójmiasta. Jury konkursu zwracało szczególną uwagę na artystyczne ujęcie tematu oraz kompozycje zdjęć.

Zgodnie z regulaminem konkursu, który wraz z informacją o konkursie zamieszczono na stronie internetowej parku oraz w kwartalniku „Gawron”. Konkurs rozstrzygnięto w listopadzie 2012 roku.

Najlepsze zdjęcia opublikowane zostały na stronie internetowej TPK oraz w kwartalniku „Gawron”

Europejskie Dni Ptaków

Impreza organizowana jest przed BirdLife International - sieć zrzeszającą organizacje zajmujące się ochroną siedlisk ptasich w całej Europie. W Polsce koordynacją imprezy zajmuje się partner BirdLife – Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków.

W ramach imprezy organizowane są wycieczki, których celem jest przybliżenie uczestnikom świata ptaków oraz uwrażliwienie ich na zagrożenie, na które napotykają te zwierzęta, zwłaszcza w trakcie wędrówki. Obchody święta odbywają się w pierwszy weekend października.

Trójmiejski Park Krajobrazowy corocznie włącza się w obchody tego ptasiego święta i był jednym z organizatorów wycieczek ornitologicznych.

Drzewko za opone

Coroczna akcja organizowana z Klubem Dżentelmena Szos, odbywa się w wyznaczonych miejscach w sąsiedztwie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Podczas

akcji organizowany jest konkurs wiedzy ekologicznej. Uczestnicy zbiórki otrzymują materiały promocyjne Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Efekt ekologiczny

Adresatami poszczególnych działań edukacyjnych i promocyjnych jest młodzież szkolna, nauczyciele, turyści, mieszkańcy województwa pomorskiego.

Sąsiedztwo dużej aglomeracji i wynikające z tego faktu zagrożenia dla parku wymagają prowadzenia wśród jej mieszkańców stałej edukacji ekologicznej, rozszerzanej o nowe, coraz atrakcyjniejsze formy. Tradycją stała się największa impreza cykliczna – „Turystyczna Majówka”, podczas której jej uczestnicy oprócz możliwości zapoznania się z ciekawymi przyrodniczo miejscami w TPK, mogli porozmawiać z pracownikami Parku na interesujące ich tematy. Impreza przyciąga tłumy turystów i miłośników przyrody, a bieżąca transmisja na antenie Radia Gdańsk zapewnia promocję Parku. Celem konkursu fotograficznego jest uaktywnienie osób odwiedzających tereny parku i uwrażliwienie na piękno otaczającej przyrody, zaś organizacja cyklu wycieczek ornitologicznych przybliży ich uczestnikom świat ptaków i jego zagrożenia. Konkurs wiedzy o Trójmiejskim Parku Krajobrazowym adresowany jest do uczniów szkół podstawowych i służy poszerzeniu wiedzy, zainteresowaniu okoliczną przyrodą i wykształceniu proekologicznych postaw.

Celem naszych działań jest wzrost stanu świadomości ekologicznej wśród mieszkańców województwa pomorskiego, zainteresowanie społeczności lokalnej przyrodą i problemami związanymi z jej ochroną, kształtowanie właściwych postaw wobec wartości przyrodniczych parku oraz poszerzenie wiedzy o Trójmiejskim Parku Krajobrazowym i ukazanie piękna jego przyrody.

Informacje o poszczególnych imprezach podawano w prasie, w audycjach przyrodniczych na antenie Radia Gdańsk oraz na stronach internetowych Parku oraz współpracujących instytucji i organizacji.

Partnerzy przy realizacji projektu:

L.p.	Partner	Rola partnera w projekcie
1.	Stowarzyszenie Na Drodze Ekspresji, Sopotkie Centrum Wolontariatu, Rada Osiedla Brodwino, MOSiR Sopot, Nadleśnictwo Gdańsk, PTTK, Zarząd Okręgu LOP, Klub Kajakowy Żabi Kruk, Studenckie Koło Przewodników Turystycznych, Urząd Miasta Sopot, Związek Harcerstwa Polskiego, szkoły sopockie.	Współpraca organizacyjna i merytoryczna podczas organizacji Turystycznej Majówki w Parku

	Radio Gdańsk	Sponsor medialny Turystycznej Majówki w Parku
2.	Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 8 w Sopocie	Współpraca organizacyjna i merytoryczna podczas organizacji i w trakcie konkursu wiedzy o Trójmiejskim Parku Krajobrazowym, udostępnienie sali na konkurs.
3.	Klub Dżentelmena Szos, Centrum Edukacji i Informacji Ekologicznej, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Współpraca przy organizacji imprezy „Drzewko za oponę”
4.	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Organizacja dostarczyła materiały merytoryczne i promocyjne dla uczestników organizowanych wycieczek

Uzupełnienie i poprawienia stanu technicznego oznakowania granic Parku, rezerwatów, pomników przyrody.

Ze względu na bliskość aglomeracji oznakowanie przyrodnicze parku narażone jest na stałą dewastację i wymaga ciągłego dozoru technicznego i konserwacji. Obecne zagospodarowanie Parku w infrastrukturę turystyczną to: ścieżki dydaktyczne, wyznakowane szlaki piesze, trasy rowerowe, tablice rezerwatowe oraz tablice granic Parku.

W ramach tego zadania wykonano remonty i wymianę zniszczonego oznakowania oraz ustawiono nowe w wybranych rezerwach przyrody. Skontrolowano i uzupełniono oznakowanie wybranych pomników przyrody oraz ustawiono nowe tablice graniczne Parku. Wykonano także część II renowacji przygotowanej i wyznakowanej przez TPK ścieżki rowerowej Wejherowo – Gdynia – Gdańsk. Prace konserwacyjne wykonano na odcinku Gdynia Demptowo - Wejherowo (długości około 45 km). W ramach zadania przeprowadzono: prace znakarskie na wymienionym odcinku trasy oraz uzupełniono zniszczone oznakowanie informacyjne na szlaku (daszki, słupy, tablice informacyjne).

Efekt ekologiczny

Działanie ma na celu estetyzację oznakowania granic parku, rezerwatów i pomników przyrody. Umieszczanie tablic informacyjnych rezerwatów, pomników przyrody oraz użytków ekologicznych służy propagowaniu walorów przyrodniczych tychże miejsc wśród turystów.

Podstawowym celem zadania jest udostępnienie Parku dla turystów oraz prowadzenia szeroko rozumianej edukacji ekologicznej. Na terenie Parku odbywają się jednodniowe wyprawy rajdy, zajęcia dydaktyczne oraz imprezy sportowe, w związku, z czym istnieje duże zapotrzebowanie na informację turystyczną w terenie. Tworzenie nowego system ścieżek dydaktycznych, rowerowych, szlaków pieszych jest odpowiedzią na zainteresowanie parkiem. Służy „kanalizacji” intensywnego ruchu turystycznego, co w efekcie zabezpiecza cenne walory przyrodnicze TPK.

Zajęcia przyrodniczo-edukacyjne (zakup materiałów dydaktycznych, art. papierniczych, koszty obsługi sprzętu komputerowego). Doposażenie biblioteki. Zakup materiałów fotograficznych.

Z posiadanych środków zostały pokryte koszty zakupu materiałów papierniczych i eksploatacji sprzętu komputerowego na potrzeby prowadzonej edukacji ekologicznej wśród młodzieży trójmiejskich szkół.

Pracownicy TPK podejmują (wśród mieszkańców aglomeracji) stałe działania z zakresu edukacji ekologicznej, rozszerzanej o nowe, coraz atrakcyjniejsze formy. Musi ona trafiać nie tylko do szkół, lecz również do dorosłej części społeczeństwa. Stąd też oprócz tradycyjnych form (prelekcje w szkołach, wycieczki piesze), należy docierać do szerszego kręgu odbiorców poprzez prelekcje, konkursy, ekspozycje, imprezy typu marsze na orientację, rajdy turystyczne, pokazy itp. Obsługa tego typu imprez masowych wymaga przygotowania znacznie szerszej oferty, a więc wykorzystania większej ilości materiałów (papier, tusze, ksero, materiały fotograficzne). Większość imprez organizowana jest cyklicznie od kilku lat. Każdego roku oferta jest rozszerzana o kolejne propozycje, a szanse na kontynuowanie mają tylko cieszące się największą popularnością. Znacząco wzrosła ilość organizatorów imprez niekomercyjnych zwracających się do Parku o współpracę i ufundowanie nagród książkowych.

Główną formą działalności Oddziału Terenowego PZPK w Gdańsku są zajęcia terenowe i prelekcje. W celu podniesienia atrakcyjności zajęć prowadzi się również konkursy z nagrodami. Organizujemy imprezy stałe np. Powitanie Wiosny, Sprzątanie Świata, Jesienne Odloty itd. Bierzemy udział przy organizacji dużych imprez na orientację. Zarząd współorganizuje imprezy o charakterze edukacyjnym między innymi z PTTK, LOP, organizacjami studenckimi, ZHP, podczas których organizowane są konkursy wiedzy przyrodniczej. Projektem objęte są konkursy radiowe, a także organizowane przez szkoły, gdzie TPK jest fundatorem nagród. Oprócz nagród imprezy obsługiwane przez TPK wymagają przygotowania materiałów informacyjnych, kart konkursowych. Na bieżąco musi być prowadzona dokumentacja fotograficzna umożliwia wykorzystanie zdjęć w celach edukacyjnych - między innymi do ekspozycji oraz prezentacji walorów przyrodniczych Parku.

Imprezy turystyczno-ekologiczne na terenie TPK (imprezy, których współorganizatorem był TPK bądź w nich uczestniczył) w 2012 r.

- XI Międzyszkolny Konkurs Fotograficzny „Oliwa” – prace organizacyjne
- Międzyszkolny Projekt Ekologiczny „Osobliwości Pomorskiego Krajobrazu” – partnerstwo i współpraca ze Szkołą Podstawową nr 17 w Gdańsku
- Międzyszkolny konkurs „Chronimy Krajobraz TPK” – partnerstwo i współpraca ze Szkołą Podstawową nr 8 w Sopocie

- Leśny Festyn Edukacyjny w Sopocie – współpraca organizacyjna, zajęcia edukacyjne, punkt informacyjny parku
- Cykl imprez organizowanych przez oddziały PTTK w tym, między innymi Ogólnopolski Konkurs „Poznajemy Ojcowiznę”
III Pomorski Konkurs Krasomówczy dla dzieci i młodzieży
- Cykl imprez organizowanych przez Studenckie Koło Przewodników Turystycznych
- Szkolenia dla studentów klubów turystycznych – wycieczka i zajęcia z młodzieżą po terenie TPK
- Wielkie Korepetycje z Historii – Ekologia – udział w projekcie dla młodzieży i studentów (organizator Niezależne Zrzeszenie Studentów)
- Cykl szkoleń dla instruktorów i członków ZHP
- Przegląd Piosenki Ekologicznej w Przyjaźni
- „Zapraszamy ptaki do Gdyni” – udział w imprezie organizowanej przez Urząd Miasta w Gdyni
- Rozpoczęcie współpracy z Urzędem Miasta Gdynia w ramach akcji edukacyjnej „Zapraszamy ptaki do Gdyni 2013 (współpraca partnerska i udział w przygotowaniu projektu)
- „Zimowe Ptakolice” – organizacja wycieczki ornitologicznej w ramach ogólnopolskiej imprezy (OTOP)
- „Ptasia Majówka” – organizacja wycieczki ornitologicznej w ramach ogólnopolskiej imprezy (OTOP)
- Współpraca z Trójmiejską Grupą Lokalną OTOPI – comiesięczne spotkania połączone z prelekcjami poświęconymi ptakom; nauka rozpoznawania gatunków ptaków na wycieczkach ornitologicznych oraz podczas odłowów i obrączkowania ptaków przy siedzibie TPK
- Opracowanie wkładki o TPK do Dziennika Bałtyckiego. Wkładka ukazała się w ramach Atlasu Lasów RDLP Gdańsk
- Współpraca przy organizacji imprezy „Gry Miejskie” – organizator Sopotckie Szkoły Autonomiczne
- X Sopotcki Festyn Organizacji Pozarządowych – konkursy wiedzy przyrodniczej
- Współpraca i patronat nad imprezami organizowanymi przez Diecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Akademickiego „Na Czarnej”
- Udział w komisjach konkursów: „Zielony Gdańsk”, „Każdy ptak po swojemu śpiewa” i „Zwiastuny wiosny”, „Dziedzictwo Przyrodnicze Powiatu Kartuskiego” Organizatorem konkursów był Zarząd Okręgu Ligi Ochrony Przyrody w Gdańsku
- Partnerstwo w pierwszej edycji międzynarodowej akcji „Fascynujący Świat Roślin”
- Stała współpraca z Samorządową Szkołą Podstawową nr 8 w Sopocie (w tym prowadzenie zajęć przyrodniczych na obszarze Parku)
- Stała współpraca z Gimnazjum nr 24 w Gdańsku – zajęcia terenowe dla klas o profilu turystycznym, udział w prezentacjach prac semestralnych
- Współpraca z Komitetem Organizacyjnym Olimpiady Biologicznej
- Prelekcja podczas finału Olimpiady Ekologicznej

- Współpraca z Instytutem Historii Uniwersytetu Gdańskiego – zajęcia terenowe ze studentami II roku Krajoznawstwa i Turystyki Historycznej
- Organizacja imprezy „Dzień Samorządowca w terenie”
- Współpraca organizacyjna i udział w plenerowej akcji edukacyjnej „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”
- Zajęcia terenowe dla osób starszych i niepełnosprawnych – współpraca z Uniwersytetem III Wieku w Gdańsku oraz Komisją Turystyki Niepełnosprawnych PTTK
- Udział w imprezach i festynach
- Akcja „Drzewko za oponę” i „Drzewko za makulaturę”

Zajęcia terenowe, których organizatorem (lub współorganizatorem) był TPK

	2012 r.	Liczba uczestników
Wycieczki dla młodzieży szkolnej i różnych organizacji po TPK	18	600 osób
Konkursy - współpraca i nagrody	18	2000
Prelekcje w szkołach i siedzibach organizacji	17	1700
Spotkania w siedzibie parku - prelekcje i przewodnictwo na ścieżce dydaktycznej	26	1800
Audycje radiowe	11	słuchacze
Imprezy masowe i własne oraz te, w których uczestniczyli pracownicy parku	24	mieszkańcy Trójmiasta i turyści

Informacja o działaniach edukacyjnych parku znajdują się na stronie internetowej, część imprez ogłaszana jest na łamach prasy i w audycjach radiowych. Informacje o parku i logo parku umieszczane są także na materiałach organizatorów.

Efekt ekologiczny

Zajęcia przyrodniczo-edukacyjne

Wzrost stanu świadomości ekologicznej wśród mieszkańców Trójmiasta i okolic. Zainteresowanie społeczności lokalnej przyrodą i problemami związanymi z jej ochroną oraz ukazanie piękna przyrody Parku. Uwrażliwienie biorących udział w imprezach na problemy ochrony przyrody i krajobrazu. Ukazanie problemów ochrony środowiska.

Poszerzenie wiedzy przyrodniczej uczniów. Zainteresowanie otaczającą przyrodą.

Informacja o działaniach edukacyjnych parku znajdują się na stronie internetowej, część imprez ogłaszana jest na łamach prasy i w audycjach radiowych. Konkurs wiedzy o parku realizowany jest przy współpracy z Radiem Gdańsk

Informacja o działaniach edukacyjnych parku znajdują się na stronie internetowej, część imprez ogłaszana jest na łamach prasy i w audycjach radiowych. Informacje o parku i logo parku umieszczane są także na materiałach organizatorów.

Doposażenie biblioteki TPK. Zakup materiałów fotograficznych.

Uczestnictwo w konferencjach i szkoleniach.

W ramach prowadzonej przez Trójmiejskim Park biblioteki gromadzone są książki o tematyce przyrodniczej (dotychczas ok. 950 egz.) oraz roczniki czasopism: Las Polski, Aura, Chrońmy Przyrodę Ojczystą, Parki Narodowe, wydawnictwa lokalne jak Jantarowe Szlaki, a także płyty DVD o treści przyrodniczej.

Z biblioteki korzysta młodzież i studenci trójmiejskich szkół, przygotowująca prace z zakresu ochrony przyrody, krajobrazu i ochrony środowiska.

TPK prowadzi dokumentację fotograficzną zasobów przyrody, krajobrazową oraz zagrożeń środowiska przyrodniczego i dokumentacyjną. Pracownicy wykonują także zdjęcia do opracowywanych wydawnictw jak foldery, mapy oraz innych wydawnictw.

Udział w konferencjach i szkoleniach ma na celu podnoszenie wiedzy i kwalifikacji pracowników, służy wymianie doświadczeń w zakresie ochrony przyrody, edukacji ekologicznej.

Efekt ekologiczny

Biblioteka prowadzona przez Trójmiejskim PK cieszy się dużym powodzeniem wśród młodzieży trójmiejskich szkół i studentów piszących prace z zakresu ochrony przyrody. Także pracownikom Parku w podnoszeniu wiedzy i kwalifikacji w zakresie ochrony przyrody, a także szeroko pojętej edukacji ekologicznej, oraz do przygotowywania zajęć dydaktycznych z młodzieżą szkolną o tematyce ekologicznej.

Dokumentacja fotograficzna jest cennym materiałem wykorzystywanym przy opracowywaniu wydawnictw, służy także dokumentowaniu zasobów przyrodniczych Parku (flory, fauny, krajobrazu, rezerwatów i pomników przyrody).

Dzięki zdobytej wiedzy w trakcie szkoleń pracownicy Parku podnoszą wiedzę w zakresie prawnych aspektów ochrony przyrody, nabywają umiejętności w metodyce prowadzenia zajęć terenowych. Wymieniają doświadczenia z innymi parkami krajobrazowymi i organizacjami ekologicznymi.

Pkt. 3. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Nadmorski Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

Ochrona p.poż rezerwatu „Bielawa”

W ramach zadania zrealizowano:

- dyżury na dostrzegalni p.poż w okresie 06-10.2012 r.;
- konserwację urządzeń technicznych (studnie p.poż, szlabany, platformy obserwacyjno-widokowe, dostrzegalnie p.poż, tablice informacyjne) oraz konserwację i utrzymanie przejezdności dróg p.poż;
- patrolowanie terenu rezerwatu – interwencje i pouczenie osób łamiących przepisy obowiązujące w rezerwacie;
- zakup paliwa do samochodu służbowego Nissan P-up z zamontowanym modułem gaśniczym;
- zakup artykułów i narzędzi do konserwacji i naprawy sprzętu p.poż i urządzeń technicznych;
- zakup niwelatora laserowego;
- zakup lornetki;
- zakup sprzętu obserwacyjno-fotograficznego (statyw fotograficzny, głowica video do lunety, do zamocowania na statywie; adapter do lustrzanki, luneta i okular);

Efekt ekologiczny:

W efekcie uzyskano poprawę warunków ochrony przeciwpożarowej i stanu obiektów technicznych na terenach rezerwatu, zwiększono sprawność służby p.poż., co przyczynia się do zmniejszenia ryzyka wystąpienia pożarów oraz zminimalizowania skutków ewentualnych pożarów, ograniczono nadmierną presję turystyczną i zbieraczy runa na terenach rezerwatu.

Remont dróg p.poż

W ramach zadania wykonano:

- remont drogi na odcinku 100 mb;
- remont grobli na odcinku 150 mb;
- trzy zagłębienia retencyjne na drodze odpływu wód z rezerwatu;
- uformowanie wału ziemnego wzdłuż granicy rezerwatu z plantacją borówki;
- wkopanie ekranu foliowego na długości 60 mb i głębokości 1,4 m;

Efekt ekologiczny:

W wyniku realizacji tych przedsięwzięć uzyskano poprawę warunków hydrologicznych poprzez zahamowanie odpływu wód z powierzchni rezerwatu. Zwiększenie wilgotności siedlisk przyrodniczych zapewnia trwałość utrzymania dotychczasowych efektów działań ochronnych oraz przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa p.poż rezerwatu.

Wykonanie nowych stelaży do tablic informacyjnych

W ramach zadania wykonano 20 szt. nowych stelaży drewnianych oraz rozwieszono i ustawiono stelaże z zamontowanymi tablicami o Nadmorskim Parku Krajobrazowym w wybranych punktach na granicach Parku.

Efekt ekologiczny:

Oznakowanie granic Parku przyczynia się do lepszej informacji społeczeństwa o zasięgu granic obszaru chronionego oraz poprawienia wizerunku Parku i służb parkowych.

Tablice informacyjno-edukacyjne „Nadmorski Park Krajobrazowy”

W ramach zadania wykonano 6 tablic edukacyjnych, 3 tablice urzędowe, 8 tablic informacyjnych i 14 tablic informujących o obowiązujących zakazach.

Efekt ekologiczny:

Przedstawione na tablicach treści przyczynią się do głębszego poznania walorów przyrodniczych terenu parku. Dzięki tablicom edukacyjnym osoby odwiedzający obszar parku mogą samodzielnie zapoznać się z cennymi elementami krajobrazu i przyrody danego obszaru chronionego. Rozstawienie tablic informujących zwiększa efektywność i usprawnia ochronę wybranych obszarów.

Materiały informacyjne NPK

W ramach zadania wykonano aktualizację treści oraz dodrukowano 2340 sztuk folderu „KRAJOBRAZY – 35 lat Nadmorskiego Parku Krajobrazowego.” Poprzednio wydany folder cieszył się dużym powodzeniem i jego nakład został już wyczerpany.

Efekt ekologiczny:

Przybliżenie młodzieży szkolnej i zainteresowanym osobom wartości krajobrazowych i kulturowych terenów cennych przyrodniczo na obszarze NPK oraz kształtowanie proekologicznych postaw wśród społeczeństwa. Folder stanowi pomoc merytoryczną dla uczniów i nauczycieli oraz jest źródłem wiedzy o środowisku przyrodniczym i problemach związanych z jego ochroną.

Zakup literatury fachowej do biblioteki Parku oraz szkolenia pracowników

W ramach tego zadania dokonano:

- opłaty za nocleg pracownika Parku w ogólnopolskiej konferencji marszałkowskich służb planowania przestrzennego „Ochrona krajobrazu w planowaniu regionalnym - doświadczenia i wyzwania”
- opłaty za udział pracownika Parku w konferencji Klubu Przyrodników „Cele w ochronie przyrody”
- zakupu literatury fachowej do biblioteki Parku
- zakupu prenumeraty czasopism przyrodniczych „Aura” i „Przyroda Polska”

Efekt ekologiczny:

Zwiększenie kompetencji i efektywności działań pracowników parku w zakresie realizacji zadań związanych z ochroną środowiska i walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, dzięki wymianie wiedzy i doświadczeń z innymi praktykami i teoretykami ochrony przyrody.

Pkt. 4. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Kaszubski Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

Organizacja i przeprowadzanie akcji i konkursów ekologicznych.

1)Ogólnopolski konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”

- Trzeci etap XI edycji konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”.

W dniu 10.01.2012 w siedzibie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego odbył się trzeci etap (tzw. etap parkowy) konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”. W konkursie brało udział 28 uczniów (po 4 osoby w drużynie) z 7 szkół gimnazjalnych. Uczniowie rozwiązywali pisemnie test składający się z 15 pytań ogólnobiologicznych oraz 10 pytań dotyczących Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Wygrała drużyna reprezentująca Gimnazjum Publiczne im. Jana Pawła II w Somoninie, która reprezentowała Kaszubski Parku Krajobrazowy w etapie wojewódzkim.

- Czwarty etap XI edycji konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” .

W dniu 03.04.2012 w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Szymbarku odbył się IV etap (wojewódzki) konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”. Brało w nim udział pięć zwycięskich szkół z pięciu Parków. Zaborski Park Krajobrazowy reprezentowało gimnazjum w Brusach, Wdzydzki Park Krajobrazowy reprezentowało gimnazjum w Starej Kiszewie, Kaszubski Park Krajobrazowy reprezentowało gimnazjum w Somoninie, Park Krajobrazowy „Doliny Słupi” reprezentowało gimnazjum nr 3 w Słupsku, a Nadmorski Park Krajobrazowy reprezentowało gimnazjum w Żelistrzewie. Konkurs składał się z dwóch etapów . Pierwszy etap polegał na indywidualnym pisemnym rozwiązaniu testu składającego się z 15 pytań ogólnobiologicznych i ekologicznych oraz 10 pytań na temat Wdzydzkiego, Zaborskiego, Kaszubskiego, Nadmorskiego oraz Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”. Drugi etap polegał na indywidualnym rozpoznawaniu przez uczniów zdjęć roślin i zwierząt chronionych.

Wszyscy uczestnicy pracowali indywidualnie dopiero na końcu konkursu sumowało się punkty drużynowo. Wygrała drużyna z gimnazjum w Brusach reprezentująca Zaborski Park Krajobrazowy.

Zwycięska drużyna brała udział w finale konkursu, który odbył się 22-26.05.2012 w Zespole Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego.

- XII edycja konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”

Ogólnopolskim koordynatorem XII edycji konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” jest Brodnicki Park Krajobrazowy. Pierwszy etap konkursu odbył się 16 listopada. Wzięło w nim udział 106 dzieci z 10 szkół z terenu Kaszubskiego Parku i jego otuliny.

W 11.12.2012 r odbył się II etap (etap gminny) konkursu Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski w którym rywalizowały ze sobą szkoły znajdujące się na terenie tej samej gminy. Konkurs przeprowadzony został w siedzibie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego w Kartuzach. Do kolejnego etapu przeszli uczniowie z następujących szkół: Gimnazjum w Somoninie, Gimnazjum nr 2 w Kartuzach oraz Gimnazjum w Klukowej Hucie.

Efekt ekologiczny

Młodzież gimnazjalna zapoznała się z zasadami ochrony cennych terenów pod względem przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym całej Polski. W konkursie brali udział przedstawiciele z całego kraju zapoznając się ze wszystkimi wartościami Parków Krajobrazowych Polski, ich różnorodnością i formami ochrony. Zapoznali się również z zagrożeniami i walką z nimi w celu zachowania chronionych wartości. Konkurs ten jest na bardzo wysokim poziomie i wymaga od uczestników dużego zaangażowania i wiedzy.

2) Warsztaty terenowe dla uczniów i przedszkolaków z terenu Parku i jego otuliny

- Warsztaty terenowe pt. „Poznajemy świat owadów” dla uczniów szkół podstawowych z terenu Kaszubskiego Parku i jego otuliny.

Kaszubski Park Krajobrazowy zorganizował 5 wyjazdów dla uczniów z 5 szkół z terenu Parku i jego otuliny.

Warsztaty odbyły się na łące, a rozpoczęły się od krótkiego wykładu na temat owadów (ich budowy, cykli rozwojowych i roli w życiu człowieka), który przeprowadzili pracownicy KPK oraz pan entomolog podleśniczy w Nadleśnictwie Kartuzy. Kolejnym etapem była poznawcza praca dzieci. Młodzi przyrodnicy zostali podzieleni na grupy: część łapała owady za pomocą siatek entomologicznych i z entomologie określała ich gatunek, inni obserwowali przez specjalne szkła powiększające owady, a następnie przerysowywały je i opisywały poszczególne części ich ciała, następnymi rozpoznawali gatunki owadów pożytecznych i szkodliwych, układali cykl życiowy motyla i biedronki (od jaja do postaci dorosłej) z gipsowych figurek oraz na tablicy magnetycznej przyporządkowywały zdjęcia owadów do grupy owadów pożytecznych i szkodliwych.

W warsztatach brało udział 184 uczniów.

Tabela zestawiająca szkoły, terminy wyjazdów oraz ilość uczniów biorących udział w zajęciach.

Lp.	Nazwa Szkoły	Liczba uczniów	Data wyjazdu
1.	Sp w Kiełpinie	40	14.06.2012
2.	SP w Mojuszu	38	19.06.2012
3.	SP w Szarłacie	28	20.06.2012
4.	SP nr 2 w kartuzach	38	21.06.2012
5.	SP w Dzierżążnie	40	22.06.2012

Efekt ekologiczny

Dzieci i nauczyciele z terenu Parku i jego otuliny zapoznali się z fascynującym światem owadów oraz przeanalizowali wybrane problemy o tematyce przyrodniczej poszerzając swoją wiedzę teoretyczną w praktyce.

3) Lekcje pokazowe dla przedszkolaków, dzieci i młodzieży ze szkół znajdujących się na terenie Parku i jego otuliny

- Seria zimowych zajęć pt. „Sen zimowy zwierząt” oraz „Zgadnij czyj to trop”

W warsztatach wzięło udział ok. 725 dzieci ze 14 szkół podstawowych i 9 przedszkoli z terenu Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Warsztaty cieszyły się dużym zainteresowaniem, zwłaszcza w małych wiejskich szkołach.

Celem zajęć było przekazanie dzieciom wiedzy z zakresu zachowań rodzimych zwierząt podczas zimy, ich problemów na jakie napotykają podczas mrozów i zalegającego śniegu. Uczniowie i przedszkolaki dowiedziały się, które zwierzęta i dlaczego zapadają w sen zimowy, dlaczego trzeba regularnie czyścić karmniki dla ptaków i czym je dokarmiać.

Na zajęciach, uczniowie poznali podstawowe tropy zwierząt. W terenie dzieci mogły wykorzystać swoją wiedzę na podstawie znalezionych tropów odcisniętych w śniegu. Najmłodszy dodatkowo uczyli się rozpoznawać zwierzęta za pomocą kolorowanek i odlewów odcisków tropów.

- Seria zajęć pt. „Poznajemy rodzime gatunki drzew oraz rośliny chronione w Polsce”

Pracownicy KPK przeprowadzili serię zajęć pt. „Poznajemy rodzime gatunki drzew oraz rośliny chronione w Polsce”, w których brali udział uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów z terenu KPK i jego otuliny. W zajęciach wzięło udział ok. 220 uczniów z 6 szkół podstawowych i 2 gimnazjów. W czasie zajęć uczniowie nauczyli się rozpoznawać 4 gatunki drzew iglastych oraz 8 gatunków drzew liściastych na podstawie szyszek, igieł, liści, kwiatów, owoców oraz pokroju drzew. W czasie lekcji zaprezentowano również uczniom 10 najcenniejszych chronionych gatunków roślin chronionych z terenu Parku.

- Seria zajęć pt. „Symptomy wiosny w przyrodzie”.

Z okazji „Pierwszego dnia wiosny” pracownicy KPK dla ok. 150 uczniów ze szkół w Gołubiu w Mojuszu przeprowadzili zajęcia na temat: „Symptomy wiosny w przyrodzie”. Dzieci dowiedziały się, jakie zjawiska muszą zajść w przyrodzie (np. równonoc wiosenna, wyższa temperatura) aby rośliny ruszyły z wegetacją, a zwierzęta wybudziły się ze snu zimowego lub przyleciały do nas z ciepłych krajów. Dzieci dowiedziały się również, że drzewa pod względem rozpoczęcia wegetacji, można podzielić na trzy grupy: drzew najpierw wypuszczających liście, drzew najpierw kwitnących oraz drzew jednocześnie wypuszczających liście i kwiaty. Po prelekcji dzieci rozwiązywały konkursy na tablicach magnetycznych odgadując poszczególne gatunki roślin i zwierząt.

W szkole podstawowej w Mojuszu dzieci dodatkowo z okazji „Dnia wiosny” przygotowały przedstawienia oraz odbyło się uroczyste wręczenie nagród zwycięzcom konkursu plastycznego pt. „Las i jego mieszkańcy”.

- Prelekcja na temat „Oblicza globalizacji” w gimnazjum w Somoninie.

Pracownicy KPK i OEE w Szymbarku przeprowadzili prelekcje na temat „Oblicza globalizacji” oraz „Polskie gatunki sów” w gimnazjum w Somoninie w czasie wojewódzkiego konkursu ekologicznego, w którym brały udział 4 osobowe drużyny ze szkół gimnazjalnych z obszaru województwa pomorskiego. Przed konkursem odbyły się prelekcje a następnie przeprowadzony został konkurs, w którym pracownicy KPK i OEE w Szymbarku byli członkami komisji.

- Referat o Jeziorze Gowidlińskim

W dniu 5 grudnia w Gimnazjum w Gowidlinie zaprezentowany został przez pracowników KPK referat wraz z prezentacją multimedialną na temat jeziora Gowidlińskiego pt. „Perła Jezior Kaszubskich – czyli słów kilka o Jeziorze Gowidlińskim”. Wykład ten odbył się w ramach projektu „Nasze Jezioro – Nasza Sprawa” organizowanym przez WFOŚiGW w Gdańsku. Głównym celem prezentacji było bliższe poznanie Jeziora Gowidlińskiego - jego genezy, flory oraz fauny. Poza tym chodziło również o zwiększenie świadomości słuchaczy w zakresie zagrożeń oraz walorów jeziora i możliwości jego wykorzystania. W spotkaniu uczestniczyła kadra pedagogiczna Zespołu Szkół w Gowidlinie, uczniowie szkoły oraz ich rodzice. Po prezentacji był czas na dyskusję. Podjęte tematy dotyczyły zarówno problemów związanych z czystością jeziora jak i pomysłów na wykorzystanie jeziora do celów rekreacyjno – turystycznych

Efekt ekologiczny

Dzieci i młodzież z terenu KPK i jego otuliny zapoznały się z wybranymi problemami przyrodniczymi oraz zadaniami i problemami Kaszubskiego Parku. Dzięki bezpośredniemu kontaktowi z pracownikami KPK mogły również zadawać pytania i otrzymywać odpowiedzi dotyczące najróżniejszych problemów z zakresu ekologii, ochrony środowiska i przyrody, poszerzając swoją wiedzę na ten temat.

4) Konkursy

- Konkurs ekologiczny pt. „Zagrożenia środowiska przyrodniczego i jego ochrona” w Gołubiu.

W dniu 16.02.2012 r. w Szkole Podstawowej w Gołubiu odbyła się już VII edycja gminnego konkursu ekologicznego pt. „Zagrożenia środowiska przyrodniczego i jego ochrona”. Konkurs odbywa się pod patronatem Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Szymbarku. W konkursie wzięły udział 4 drużyny ze szkół z gminy Stężyca. Konkurs polegał na rozwiązaniu przez drużyny testu składającego się z 25 pytań o tematyce przyrodniczej i ekologicznej. Celem konkursu było uwrażliwienie dzieci na problemy otaczającego ich środowiska. W konkursie zwyciężyła drużyna z Kamienicy Szlacheckiej.

- I Kartuski Turniej Przyrodniczy

W Gimnazjum nr 2 w Kartuzach odbył się I Kartuski Turniej Przyrodniczy. Udział w nim wzięli uczniowie z powiatu kartuskiego. Uczestnicy musieli rozwiązać test z zakresu przedmiotów przyrodniczych oraz wiedzy o Kaszubskim Parku Krajobrazowym.

Efekt ekologiczny

Konkursy zwiększyły zainteresowanie dzieci pięknem przyrody na terenie Parku oraz zachęciły do wyjścia w teren. Zapoznały się z rodzimymi gatunkami drzew i krzewów występujących na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego oraz problemami z zakresu ekologii, ochrony przyrody oraz roli parków krajobrazowych.

- Konkurs plastyczny pt. „Mieszkańcy lasu w Kaszubskim Parku Krajobrazowym”

Na konkurs nadesłano ponad setkę prac wykonanych przez przedszkolaków i dzieci ze szkół podstawowych. Nadesłane prace były wykonywane techniką dowolną, dlatego też były one bardzo różnorodne i oryginalne. Dzieci pokazały w pracach nie tylko swój talent plastyczny ale i znajomość różnych gatunków zwierząt żyjących w lasach na terenie naszego Parku. Często na pracach można było zobaczyć dzikie zwierzęta, które przychodzą w pobliże gospodarstw domowych małych autorów, co sprawiło, że niektóre prace były bardzo szczegółowe i realistyczne. Ze względu na dużą ilość ciekawych prac i bardzo trudną decyzję w wyborze laureatów tego konkursu, poprosiliśmy o pomoc panią Annę Dereń - kierowniczkę z Centrum Inicjatyw Edukacyjnych w Kartuzach.

5) Rajd pieszy

24 kwietnia w Hejtusie odbył się rajd pieszy połączony z akcją z okazji „Dnia Ziemi” zorganizowany dla uczniów klas I –III Szkoły Podstawowej w Przodkowie. Po przywitaniu uczniów i ich opiekunów, klasy zostały podzielone na dwie grupy i każda z nich poszła na wyznaczoną trasę ze swoim edukatorem. Jedna grupa przez część trasy pozyskiwała wiedzę od ornitologa pana Leszka Dampca, druga natomiast uczyła się o zachowaniu w lesie i rozpoznawaniu kierunków świata na podstawie kompasu oraz obserwacji przyrody dzięki pani Joannie Kuśnierz – specjalisty do spraw edukacji i ochrony środowiska. Mniej więcej w połowie trasy grupy się spotkały i edukatorzy zmienili się w grupach, także wszyscy zdobywali tą samą wiedzę. Każdą grupę prowadził przewodnik (Mateusz Drężek i Katarzyna Sikorska) - to oni mówili o czasie rozkładu nieczystości w środowisku i mobilizowali małych przyjaciół przyrody do sprzątania znalezionych po drodze śmieci. Uczniowie przed wyjściem otrzymali rękawiczki jednorazowe i worki na śmieci, które bardzo szybko zostały wypełnione. Po powrocie do bazy czekały na uczniów kolejne atrakcje.

W rajdzie pieszym z okazji „Dnia Ziemi” udział wzięło 190 uczniów. Rajd został dofinansowany przez WFOŚ w Gdańsku oraz Wójta Gminy Przodkowo.

Akcje ekologiczne

- **„Dzień Ziemi”**

Kaszubski Park Krajobrazowy brał udział w akcji „Dzień Ziemi”. Pracownicy rozwieźli około 170 opakowań worków na śmieci i 10 opakowań po 100 sztuk rękawiczek jednorazowych do szkół znajdujących się na terenie Kaszubskiego Parku. Dzieci wykorzystywały je do zbiórki śmieci w okolicznych lasach. Z okazji „Dzień Ziemi” w czasie rajdu pieszego dzieciom ze szkoły w Przodkowie rozdano worki i rękawiczki i w czasie rajdu zbierały śmieci. Wcześniej przeprowadzono krótki wykład na temat dbania o środowiska i czasu rozkładu poszczególnych śmieci.

- **„Zbieranie zużytych baterii”**

Kaszubski Park Krajobrazowy zakupił 83 pojemniki na zbieranie zużytych baterii. Pojemniki są systematycznie rozwożone po szkołach, przedszkolach i różnych instytucjach, które wykazują chęć wzięcia udziału w zorganizowanej akcji. Akcja rozdawania pojemników

jest połączona z wykładami na temat czasu rozkładu zużytych baterii i konieczności ich segregacji. Baterie są systematycznie odbierane. Szkoły i przedszkola biorące najaktywniejszy udział w akcji zostały pod koniec roku szkolnego nagrodzone .

19 kwietnia na Placu Solidarności w Kartuzach odbyła się akcja "Drzewko za makulaturę" do której Kaszubski Park Krajobrazowy dołączył się ze swoją akcją „Zbieramy zużyte baterie”. Partnerami tej co raz bardziej popularnej akcji byli: Nadleśnictwo Kartuzy, Dziennik Bałtycki, Gmina Kartuzy i Kaszubski Park Krajobrazowy. W tym roku można było wybierać z trzech gatunków drzewek: jarzęba, jodły i świerka. Po zdaniu makulatury i kuponu Dziennika Bałtyckiego (każde 5 kg i jeden kupon można było wymienić na 1 drzewko) zarówno dzieci jak i dorośli brali udział w zabawach edukacyjnych zorganizowanych przez Nadleśnictwo Kartuzy i Kaszubski Park Krajobrazowy. Najbardziej zaskakująca dla uczestników była tablica "Ile czasu potrzeba na degradację w środowisku?". Do akcji włączyły się również szkoły i przedszkola. Po ośmiu godzinach zebranych zostało ok. 7 ton makulatury i rozdanych 1000 drzewek. Kaszubski Park zebrał 10 kg zużytych baterii.

Wraz zakończeniem roku szkolnego zakończyła się również I edycja akcji Kaszubskiego Parku Krajobrazowego pt. „Zbieramy zużyte baterie”. Szkoły, przedszkola i instytucje, które wzięły udział w akcji zebrały ponad tonę zużytych baterii. Odebrane baterie zostały wywiezione do firmy zajmującej się zbiórką i utylizacją zużytych baterii. Duże zaangażowanie w zbiórkę baterii wykazały Zespół Kształcenia i Wychowania w Brodnicy Górnej, Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 2 w Kartuzach oraz Przedszkole „Kubuś Puchatek” w Kartuzach, w których kilkakrotnie odbieraliśmy wypełnione po brzegi pojemniki.

- **„Sprzątanie świata”**

W ramach tej akcji pracownicy Kaszubskiego Parku rozwieźli po szkołach i urzędach gminy z terenu Parku 200 opakowań worków na śmieci o pojemności 120 l, 100 szt. Worków 35 l i 20 opakowań rękawiczek lateksowych pakowanych po 100 szt. Dzieci wykorzystywały je do zbiórki śmieci w okolicznych lasach. W związku z tą akcją pracownicy Parku przeprowadzili szereg wykładów w szkołach na temat dbania o środowisko i czasu rozkładu poszczególnych śmieci.

- **Światowy Dzień bez Samochodu**

22 września obchodzony jest „Światowy dzień bez samochodu” i w tym roku Kaszubski Park Krajobrazowy aktywnie włączył się do tej akcji. Celem tej akcji było propagowanie zdrowego trybu życia i kształtowanie wzorców proekologicznych. W dzisiejszych czasach niestety nie wszyscy mogą zrezygnować z dojazdu samochodem do pracy, dlatego też zachęcaliśmy wszystkich do wspólnego dojazdu kilku osób z tej samej miejscowości co jest ekonomiczniejsze i lepsze dla naszego środowiska.

Efekt ekologiczny

Cieszymy się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży naszymi akcjami, gdyż świadczy to o wzrastającej świadomości ekologicznej w naszym społeczeństwie. Dzięki tym

akcjom lokalne społeczeństwo zdobyło wiedzę na temat jak ważne jest aby zużyte baterie nie trafiały do zwykłych pojemników na śmieci, ponieważ zawierają one bardzo szkodliwe dla środowiska, a w związku z tym również dla nas składniki m. in. ołów, kadm, nikiel cynk, rtęć i mangan, a śmieci nie trafiały na dzikie wysypiska. Uświadamiamy dzieciom i młodzieży problemy zaśmiecania naszych terenów i zagrożeń wynikających z takich zachowań.

Przeprowadzenie patroli zintegrowanych służb w celu lepszej ochrony terenu Kaszubskiego Parku Krajobrazowego.

W czasie minionego roku Straż Parku przeprowadziła interwencje terenowe z pracownikami wydziałów ochrony środowiska gmin i starostwa w następujących sprawach:

- Wykonano 28 oględziny dotyczących możliwości bagrowania stawów,
- 51 wizji w sprawie wycinki drzew,
- 20 wizji w sprawie rekultywacji.

Każda wizja w terenie wiązała się z pouczeniem i informowaniem osób zainteresowanych o przepisach ustawy o ochronie przyrody i Uchwały Sejmiku Województwa Pomorskiego oraz propagowaniem walorów przyrodniczych Parku.

Wspólnie ze Strażą Leśną wystawiono 138 mandatów karnych na kwotę 13 070,00 zł:

- 16 mandatów karnych za wyrzucenie śmieci (art. 162 Kodeksu Wykroczeń),
- 3 mandaty karne za puszczanie psa bez smyczy (art. 166 Kodeksu Wykroczeń),
- 4 mandaty karne za używanie otwartego ognia w lesie (art. 82 Kodeksu Wykroczeń),
- 115 mandatów karnych za wjazd pojazdem mechanicznym do lasu (art. 161 Kodeksu Wykroczeń),
- 29 pouczeń.

Straż Parku 6 razy występowała w Sądzie jako świadek oraz w przesłuchaniach policyjnych, przeprowadziła 9 interwencji do Państwowego Inspektoratu Budowlanego i równolegle do innych instytucji oraz udzieliła 16 informacji dla policji w/s naruszeń dot. ochrony przyrody.

Efekt ekologiczny

Patrole to nie tylko same kontrole w terenie, ale także uświadamianie społeczeństwa z zakresu naruszeń prawa dotyczącego ochrony środowiska i ochrony przyrody. Czasami są to nieświadome, ale niestety często są to przypadki świadomego naruszenia przepisów. Patrole pozwalają również na nawiązanie współpracy z wydziałami administracyjnymi w celu lepszego działania w zakresie ochrony przyrody.

Szkolenia

- Kierownik oddziału KPK brał udział w konferencji dotyczącej „Roku Krajobrazów Województwa Pomorskiego” w dniach 17-18.05.2012 w miejscowości Charzykowy.

- W dniu 05.06.2012 kierownik wziął udział w gdańskiej konferencji poświęconej eksploatacji gazu łupkowego na Kaszubach.
- Udział referenta do spraw turystyki i rekreacji w konferencji na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego w Osiecku w dniach 5-6 września 2012r
- W 22.09-23.09.dniach specjalista do spraw edukacji i ochrony środowiska brał udział w warsztatach przyrodniczo-edukacyjnych pt. „Akademia Pedagogiki Przygody”, która odbyła się w miejscowości Krępa.
- Udział referenta do spraw turystyki i rekreacji w konferencji pt. „Ekosystemy wodne na obszarach chronionych”, która odbyła się w Fojtowie w dniach 18-19 października 2012r.

Efekt ekologiczny

Dzięki szkoleniom pracownicy KPK podnieśli swoje kwalifikacje zawodowe oraz wymienili swoje doświadczenia z innymi Parkami i innymi uczestnikami tych szkoleń i konferencji.

Akcja rozwieszenia i monitoringu już zawieszonych budek dla nietoperzy.

W ramach akcji zostało zakupione 115 szt. budek (30 dużych i 85 małych), które zostały zawieszane na wytyczonych i uzgodnionych z Nadleśnictwem Kartuzy drzewach w leśnictwach Przewóz, Kolońska Huta i Bącka Huta. Akcja ich rozwieszania trwała od lipca do września. Cały czas trwa akcja monitoringu zawieszonych w zeszłym roku budek przez współpracującą z Parkiem koło hiropterologiczne Uniwersytetu Gdańskiego.

Efekt ekologiczny

Celem zawieszenia 115 budek dla nietoperzy jest zwiększenie populacji nietoperzy na terenie KPK, ale także pokazywanie ich uczestnikom warsztatów terenowych oraz lekcji pokazowych w terenie. Celem jest również zapoznanie uczestników warsztatów z charakterystycznymi cechami tego gatunku, ale również o pozytywnej roli tych ssaków w środowisku. Trwający monitoring pokaże nam jak dużą populację nietoperzy i jakie gatunki posiadamy w naszym Parku.

Pkt. 5 Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Wdzydzki Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

Organizacja V Rowerowego Rajdu Edukacyjno-Przyrodniczego we WPK

W ramach realizacji zadania wykonano pieczętkę i naklejki okolicznościowe na rowery uczestników oraz przygotowano poczęstunek i napoje chłodzące. Przeprowadzono konkurs z wiedzy ze znikomości terenu Parku; zakupiono i wykonano na ten cel nagrody – sprzęt turystyczny i sportowy, smycze, kubki oraz książki. Zakup paliwa na cele organizacyjne. Głównym celem przedsięwzięcia było poznanie krajobrazów Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. Data: 29.05.2012r.

Efekt ekologiczny

Rajd rowerowy po ścieżkach przyrodniczo-edukacyjnych głównie trasą „Dookoła Jezior Wdzydzkich” między miejscowościami Wdzydze Kiszewskie a Wdzydze Tucholskie. Rajd zorganizowano celem poznania miejsc cennych przyrodniczo na terenie WPK, promowaniem aktywnego wypoczynku, regeneracją sił fizycznych i psychicznych. W celu podkreślenia Roku Krajobrazów Pomorza, Rajd szczególną uwagę skupił na walorach krajobrazowych WPK (punkty widokowe). Uczestnicy po przejechaniu trasy, podczas której były przystanki na prelekcje tematyczne dotyczące krajobrazu i wartości przyrodniczych Parku, prowadzone przez pracowników WPK, wzięli udział w konkursie nt. cennych miejsc przyrodniczych, historycznych, kulturowych i krajobrazowych znajdujących się na terenie WPK. Organizacja rajdu przyczyniała się do promowania wśród młodzieży form turystyki przyjaznych przyrodzie oraz do podniesienia świadomości potrzeby ochrony i kształtowania krajobrazu z jednoczesnym uwrażliwieniem na ich piękno.

Uaktualnienie mapy Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego

Dokonano aktualizacji informacji, fotografii oraz treści mapy Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, a następnie wydano mapy ściennie i składane.

Efekt ekologiczny

Uaktualnienie i wydanie mapy WPK przyczynia się do zwiększenia wiedzy na temat miejsc przyrodniczo cennych chronionych przez Park. Mapy są wykorzystywane podczas zajęć z edukacji ekologicznej na ścieżkach przyrodniczo – edukacyjnych. Dodatkowo mapy służą ukierunkowaniu ruchu turystycznego poprzez zachętę do odwiedzania konkretnych wymienionych ścieżek i miejsc.

Organizacja warsztatów, konkursów i wykładów

W ramach wymienionego zadania z zaoszczędzonych środków finansowych, zakupiono materiałowe torby ekologiczne. Zakupu dokonano na potrzeby związane z prowadzeniem zajęć ekologicznych nt. gospodarki odpadami, recykligu oraz zakupów przyjaznych naturze.

Wiosenne Warsztaty Przyrodnicze. Powitanie wiosny na terenie Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego

Zajęcia i warsztaty na różnych stanowiskach ze specjalistami. Zakup nagród rzeczowych w postaci artykułów papierniczych i sprzętu turystycznego. Przewóz uczestników. Zakup artykułów spożywczych celem zapewnienia drobnego poczęstunku dla uczestników warsztatów. Zakup paliwa na cele organizacyjne. Data: 30.03.2012r.

Efekt ekologiczny

W warsztatach wzięło udział około 300 uczniów ze szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz opiekunowie. Wiosenne Warsztaty Przyrodnicze to niecodzienna okazja, aby zobaczyć, poznać i zrozumieć budzącą się do życia przyrodę. W terenie uczestnicy zajęć, poznawali przyrodę okolic Schodna pod względem botanicznym („Geofity cuda natury”, „Jak las budzi się do życia”), entomologicznym („Kolorowy świat owadów”), ornitologicznym („Ptaki – zwiastuny wiosny”, „Rozpoznajemy wiosenne ptaków śpiewanie”) i herpetologicznym („Wiosenne wędrówki żab”). Zajęcia prowadzili pracownicy PZPK, WPK, specjaliści i leśnicy, którzy dzięki swoim kompetencjom przyczynili się do poszerzenia i uzupełnienia wiedzy szkolnej poprzez zajęcia w terenie. W celu ugruntowania i usystematyzowania wiedzy na temat różnorodności biologicznej flory wiosennej WPK przeprowadzono konkursy, które przyczyniły się do chęci poznania świata roślin.

V Wdzydzkie Warsztaty Ekologiczne na terenie WPK – „Krajobrazy polodowcowe WPK”

W ramach obchodów Roku Krajobrazów Pomorza odbyły się Wdzydzkie Warsztaty Ekologiczne pod nazwą „Polodowcowe krajobrazy Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego”. Do udziału w warsztatach zaproszono młodzież ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych powiatu kościerskiego. Warsztaty były prowadzone przez specjalistów z dziedziny geologii („Procesy geologiczne tworzące krajobraz Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego”) i hydrobiologii („Jeziora integralną częścią krajobrazu Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego”). Zajęcia odbywały się w różnych miejscach na terenie Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego: torfowisko „Motowęże”, Knieja – południowy kraniec jeziora Wdzydze, wieża widokowa we Wdzydzach, żwirownia w Grzybowie i jezioro Schodno w związku, z czym wynajęto autokar do przewozu uczestników. Podczas całodziennych zajęć zapewniono również drobny poczęstunek przy ognisku. Zakupiono paliwo na cele organizacyjne. Data: 25.06.2012r.

Efekt ekologiczny

Celem warsztatów było przybliżenie różnorodności ukształtowania terenu WPK, będącego wynikiem działalności lądolodu. Pokazanie i omówienie genezy dominującej na terenie równiny sandrowej z fragmentami wysoczyzny morenowej oraz charakterystyki jezior i gleb WPK. Uczestnicy mieli okazję samodzielnie przeprowadzić badania właściwości biologicznych i chemicznych wody w różnego typu zbiornikach wodnych na terenie WPK, oraz bezpośrednio dokonać analiz i porównań. Podczas warsztatów uczniowie również samodzielnie dokonywali identyfikacji różnego rodzaju formacji skalnych oraz dokonywali ich podziału na typy i pochodzenie.

IV Grzybobranie we Wdzydzkim Parku Krajobrazowym

Zorganizowano i opłacano dojazd uczestników na miejsce zajęć. Wszyscy uczestnicy wzięli udział w warsztatach przyrodniczych w terenie, gdzie przez bezpośredni kontakt z

przyrodą oraz pod nadzorem i dzięki wiedzy instruktorów mogli poznać różnorodność królestwa grzybów. Zorganizowano drobny poczęstunek dla uczestników. W ramach akcji zorganizowano i rozstrzygnięto szereg konkursów z wiedzy o grzybach, połączonych z aktywnością fizyczną. Zakupiono paliwo na cele organizacyjne. Data: 28.09.2012r.

Efekt ekologiczny

Grzybobranie to nazwa warsztatów terenowych dla młodzieży szkolnej oraz miłośników grzybów, dotyczących budowy, gatunków, rodzajów i miejsc występowania grzybów. Podczas warsztatów w terenie z instruktorami uczestnicy zapoznali się z tematem grzybów i porostów oraz metod i cech, dzięki którym możliwe jest rozpoznanie poszczególnych gatunków, szczególnie gatunków trujących. Zajęcia w terenie prowadzone były przez grzybiarzy amatorów i specjalistów, wśród których nie zabrakło pracowników Nadleśnictw Lipusz i Kościerzyna, pracowników PZPK, oraz zaproszonych gości specjalizujących się w tematyce grzybów. Celem przewodnim warsztatów było poszerzenie i usystematyzowanie wiedzy na temat grzybów ich różnorodności i ochrony. W warsztatach wzięło udział blisko 200 osób. Podsumowując rozstrzygnięto konkurs w ramach, którego dzieci mogły wykazać się wiedzą na temat występujących na terenie WPK grzybów.

Udział w Światowym Dniu Ziemi- festyn dla dzieci, młodzieży, mieszkańców powiatu kościerskiego

Zorganizowanie stoiska na festynie dla dzieci, młodzieży, mieszkańców powiatu kościerskiego. Zakup i wykonanie nagród dla laureatów konkursu plastycznego na temat odnawialnych źródeł energii. Wywołanie zdjęć w celu zorganizowania wystawy pokonkursowej. Data: 20.04.2012r.

Efekt ekologiczny zadania

W ramach obchodów Dnia Ziemi, których tegoroczne hasło przewodnie brzmiało „Dobra energia dla wszystkich” zorganizowano konkursy na temat odnawialnych źródeł energii. Konkurs był adresowany do uczniów szkół powiatu kościerskiego i został rozstrzygnięty w 3 kategoriach wiekowych (klasy 0-III, IV-VI i ponadpodstawowe). Łącznie na konkurs zgłoszono 82 prace uczniów z 7 szkół. Poprzez aktywny udział włączono młodzieży do wspólnych działań mających na celu ratowanie naszej planety. Uczniowie mieli okazję pogłębić wiedzę z zakresu ochrony przyrody, środowiska, jak i praktycznie sprawdzić zdobytą wiedzę. Przy współpracy z LOP promowano walory terenu WPK i otuliny oraz działalność Zielonej Szkoły w Schodnie.

Edukacja ekologiczna na ścieżkach przyrodniczych we WPK – konkurs

W dniu 26 września 2012 roku we Wdzydzach Kiszewskich dla nauczycieli i osób zainteresowanych edukacją przyrodniczą odbyły się warsztaty terenowe pokazujące możliwości atrakcyjnego przekazywania wiedzy przyrodniczej. Wynajęto autokar, zakupiono

art. spożywcze oraz zapewniono wynagrodzenie dla specjalisty. W ramach zadania zorganizowano konkurs dla nauczycieli na scenariusz zajęć terenowych „Na ścieżkach przyrodniczych”, w tym celu zakupiono nagrody książkowe i rzeczowe. Ze względu na niezadawalającą jakość nadesłanych prac, konkurs ostatecznie nie został rozstrzygnięty. W związku, z czym w przyszłym roku planuje się przeprowadzenie kolejnej edycji konkursu, znacząco poszerzając zakres tematyczny prac. Zakupione nagrody pozostają na stanie WPK i zostaną wykorzystane w przyszłorocznym konkursie.

Efekt ekologiczny zadania

Podczas zajęć uczestnicy mieli okazję poznać metody pracy grupowej, a także zapoznali się ze sposobami przekazywania wiedzy botanicznej. Zajęcia poprowadzi prof. UG dr hab. Piotr Rutkowski – botanik i wykładowca uniwersytecki od kilkunastu lat realizujący edukację przyrodniczą dla dzieci i młodzieży szkolnej. Uczestnikom warsztatów zostały przekazane materiały edukacyjne WPK umożliwiające wykorzystanie ich na zajęciach przyrodniczych oraz została przedstawiona kompleksowa oferta edukacyjna. Tego typu warsztaty w znaczący sposób wpływają na pogłębienie wiedzy osób zajmujących się edukacją dzieci i młodzieży szkolnej w dziedzinie przyrody i ekologii.

Organizacja konkursów ekologicznych w Izbie Edukacyjnej przy siedzibie Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, w placówkach oświatowych na terenie Parku i w ramach imprez organizowanych przez samorządy i inne instytucje i organizacje

Opracowanie planu regulaminów konkursów, nadzorowanie przygotowań, przebieg i oceny prac konkursowych, urządzenie wystawy prac pokonkursowych. Przeprowadzenie I, II i III etapu konkursu Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski, ornitologicznego „Znam i chronię ptaki WPK”, organizacja konkursu plastyczno-artystycznego „Krajobrazy WPK” przeprowadzonego w ramach obchodów Roku Krajobrazów Pomorza oraz konkursów nt. różnorodność biologicznej WPK organizowanych w ramach ekologicznych i przyrodniczych akcji plenerowych. Zakup nagród książkowych i rzeczowych - sprzęt turystyczny i sportowy.

Efekt ekologiczny zadania

Organizacja konkursów ma na celu pobudzenie wrażliwości przyrodniczej i zwrócenie uwagi na potrzebę ochrony środowiska naturalnego poprzez indywidualne zaangażowanie uczestników w stawiane zadania konkursowe. W konkursach wzięły udział przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne z powiatu kościerskiego. Konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe” jest to działanie w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu, poznania walorów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i krajobrazowych WPK i innych parków z terenu woj. pomorskiego i całej Polski. Przedsięwzięcie edukacyjne mające na celu poszerzenie i pogłębienie świadomości ekologicznej i wiedzy dotyczącej parków krajobrazowych. Celem konkursu „Krajobrazy WPK” było ukazanie poprzez prace plastyczne różnorodności otaczającej nas przyrody i krajobrazu. Konkurs „Krajobrazy WPK” przeprowadzony został w 4 grupach wiekowych a do jego udziału zgłoszono ponad 170 prac

uczniów z ośmiu szkół z terenu 4 gmin wiejskich oraz miasta Kościerzyna. W konkursie Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski wzięły udział wytypowane w pierwszym etapie drużyny uczniowskie szkół gimnazjalnych z terenu wszystkich 5 gmin leżących na terenie Parku oraz miasta Kościerzyna. W konkursie ornitologicznym „Znam i chronię ptaki WPK” wzięli udział uczniowie z 10 szkół z terenu powiatu kościerskiego. Przeprowadzenie zaplanowanych konkursów wpłynęło na pobudzenie wrażliwości przyrodniczej.

„Mieszkamy we Wdzydzkim Parku Krajobrazowym” – Formy Ochrony Przyrody - Akcja informacyjno-edukacyjna na temat form ochrony przyrody

W ramach akcji pracownicy WPK przeprowadzili szereg zajęć na temat form ochrony przyrody ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych na terenie powiatu kościerskiego. Zakupiono materiały papiernicze w celu przygotowania kart pracy. Wykonano pomoc dydaktyczną w postaci tablicy przedstawiającej mapę powiatu kościerskiego z zaznaczonymi formami ochrony przyrody, a także wykonano magnesy umożliwiające uczestnikom warsztatów na samodzielne zweryfikowanie wiedzy na temat lokalizacji wybranych form na mapie. Zakupiono paliwo na cele organizacyjne. Podsumowaniem akcji był konkurs dla klas i grup biorących udział w zajęciach „Formy ochrony przyrody” na temat miejsc przyrodniczo cennych w najbliższej okolicy. Dla grupy, która zdobyła I miejsce (uczniowie klasy V z Zespołu Kształcenia i Wychowania w Dziemianach) w dniu 18 października zorganizowano jednodniowy wyjazd do Słowińskiego Parku Narodowego. W tym celu wynajęto autokar, opłacono przewodnika w SPN i zakupiono art. spożywcze w celu zapewnienia drobnego poczęstunku dla uczestników. Dla pozostałych laureatów konkursu zakupiono pomoce dydaktyczne, które zostały przekazane szkołom.

Efekt ekologiczny zadania

Akcja edukacyjna objęła zasięgiem teren Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego i powiatu kościerskiego. Uczestnicy zajęć zapoznali się z formami ochrony przyrody (w szczególności z tymi w najbliższej okolicy). Akcja miała na celu kształtowanie potrzeby kontaktu z przyrodą, szacunku i ochrony przyrody w życiu codziennym człowieka. Poziom zajęć został dostosowany do wieku uczestników, a same zajęcia urozmaicono konkursami, zajęciami plastycznymi i grami edukacyjnymi. Szkoły i klasy objęte programem „Mieszkamy we Wdzydzkim Parku Krajobrazowym – Formy ochrony przyrody” wzięły udział w konkursie, w którym nagrodą główną był udział w wycieczce do najcenniejszych przyrodniczo miejsc woj. pomorskiego – Słowiński Park Narodowy.

Akcja porządkowa na terenie WPK

We wrześniu w związku z Akcją Sprzątanie Świata 2012 zakupiono worki i rękawiczki, które przekazano do szkół z terenu parku i otuliny. Sfinansowano wywóz zebranych podczas akcji śmieci. Przeprowadzono zajęcia warsztatowe w nt. gospodarki odpadami, segregacji odpadów i recyklingu. W ramach Akcji porządkowej wynajęto autokar i przewieziono młodzież szkolną na teren WPK, gdzie odbyły się terenowe zajęcia, połączone ze zbiórką odpadów. W ramach akcji przeprowadzono konkurs dla szkół na reportaż z

przeprowadzonej przez Szkoły akcji – na ten cel zakupiono nagrody rzeczowe. Nagradzając szkoły, które najaktywniej w przeciągu ostatnich 5 lat biorą udział w Akcji zakupiono ścienne zgniatarki do puszek i butelek. Zakupiono paliwo do samochodów służbowych oraz łodzi, w celu inwentaryzacji i uporządkowania nielegalnych wysypisk i zaśmieconych miejsc na wyspach i brzegach zespołu jezior wdzydzkich jak i całego Parku.

Efekt ekologiczny zadania

W akcji wzięło udział około 1500 dzieci i młodzieży z dziewięciu szkół powiatu kościerskiego. Przeprowadzona akcja porządkowa przyczyniła się do zmniejszenia ilości odpadów pozostawionych przez turystów na terenie Parku w szczególności na brzegach i wyspach zespołu jezior wdzydzkich. Uczestnicy akcji w ramach Sprzątania Świata mieli okazję zaobserwować skalę zagrożenia, jakim są góry śmieci pozostawiane w różnych miejscach i uświadomić sobie niebezpieczeństwa grożące życiu ludzi spowodowane dewastacją najbliższego środowiska przyrodniczego. Uczestnicząc aktywnie w akcjach porządkowych dzieci i młodzież szkolna biorąca w niej udział dba o zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych WPK oraz zapobiega degradacji tych cennych przyrodniczo terenów, a tym samym przez swoje działania przyczyniła się do poprawy stanu czystości i estetyki wsi i krajobrazu WPK. Przeprowadzono zajęcia nt. zanieczyszczenia środowiska, recyklingu, podczas których ukazano problem zaśmiecania środowiska i zachęcano do działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego. W ramach akcji przeprowadzono konkurs dla szkół na reportaże z przeprowadzonej przez Szkoły akcji

Zajęcia stacjonarne w Izbie Edukacyjnej w/g przedstawionej oferty, w terenie na ścieżkach edukacyjnych, w szkołach z terenu WPK i powiatu kościerskiego. Zajęcia stacjonarne w Izbie Edukacyjnej w/g przedstawionej oferty, w terenie na ścieżkach edukacyjnych, w szkołach z terenu WPK i powiatu kościerskiego

Zakupiono materiały papiernicze, tusze do drukarki oraz urządzenie do laminowania w celu przygotowania trwałych materiałów edukacyjnych. Zakupione niezbędne pomoce dydaktyczne w celu prowadzenia zajęć o różnorodnej tematyce m.in. figurki ptaków w naturalnej wielkości, modele owadów i ich cykli rozwojowych, szkiełka mikroskopowe itp. Ponadto w celu przygotowania fotograficznej ekspozycji przyrodniczej wykonano ramki, które mogą być wykorzystywane zarówno do stałej ekspozycji w salce edukacyjnej, jak i mogą być przenoszone podczas licznych imprez edukacyjnych o znaczeniu proekologicznym. Zakupione materiały były i są wykorzystywane podczas prowadzonych zajęć.

Efekt ekologiczny zadania

Na zajęciach prowadzonych przez pracowników WPK szerzono wiedzę z dziedziny ochrony środowiska oraz z konieczności jego zachowania dla przyszłych pokoleń, biologii i ekologii wybranych gatunków roślin i zwierząt, a także walorów i wartości WPK. Propagowanie takiej wiedzy służy w ukształtowaniu właściwych postaw uczniów, społeczeństwa, turystów a tym samym służy zapewnieniu trwałości najcenniejszych obiektów przyrody i miejsc na terenie Parku. Poprzez warsztaty, zajęcia, pogadanki i prelekcje

kształtowano nawyki odpowiedzialności za przyrodę, ciągle podnoszenie świadomości społeczeństwa o istniejących zagrożeniach dla środowiska i bioróżnorodności. Przeprowadzone zajęcia pogłębiły wiedzę na temat walorów WPK, gatunków chronionych roślin i zwierząt, metod ich ochrony i zagrożeń. Podczas zajęć przeprowadzonych w terenie młodzież miała okazję pogłębić wiedzę z zakresu ochrony środowiska i zagadnień dla przyrody oraz praktycznie sprawdzić zdobytą wiedzę biologiczną. W kontakcie z naturą uwrażliwiano i kształtowano pozytywne postawy wobec przyrody, umożliwiano również poznanie różnych ekosystemów z całą złożonością ich wewnętrznych zależności i powiązań. Dzięki zakupionym artykułom możliwe było przygotowanie atrakcyjnych materiałów edukacyjnych.

Doposażenie Izby Edukacyjnej w ramach prowadzonych zajęć edukacyjnych. Uzupełnienie zbiorów biblioteki i wideoteki, prenumerata czasopism o tematyce ekologicznej

Zakupiono materiały do prawidłowego funkcjonowania i pielęgnacji akwarium słodkowodnego w Izbie Edukacyjnej WPK: preparaty akwarystyczne, zawór, uszczelka, pokarm dla ryb, lekarstwa, witaminy, wymieniono podłoże i uzupełniono roślinność wodną. Sfinansowano zakup książek i przewodników przyrodniczych do czytelnicy przyrodniczej. Zakupiono prenumeratę czasopism o tematyce ekologicznej i przyrodniczej.

Efekt ekologiczny zadania

W okresie roku szkolnego, (ale również w okresie wakacyjnym, dla grup zorganizowanych) Wdzydzki Park Krajobrazowy jest organizatorem różnego rodzaju zajęć w Izbie Edukacyjnej i w terenie na ścieżkach i szlakach przyrodniczych z zakresu edukacji przyrodniczej i ekologicznej. Udoskonalając i poszerzając bazę do prowadzenia edukacji ekologicznej dla szkół z terenu WPK, powiatu kościerskiego i województwa, zachęcano do korzystania z proponowanych przez WPK tematów zajęć przyrodniczych i wzbogacenia wiedzy na temat ochrony przyrody i środowiska. W ramach zadania utrzymuje się znajdujące w Izbie Edukacyjnej akwarium słodkowodne, które stanowi żywą pomoc dydaktyczną budzącą ogromne zainteresowanie i chęć poznania organizmów wodnych. Doposażenie „Czytelnicy przyrodniczej” w WPK umożliwiło śledzenie aktualnych problemów związanych z ochroną środowiska w Polsce i na świecie. Zbiory biblioteczne i czasopisma były i będą wykorzystywane przez pracowników WPK, młodzież i mieszkańców powiatu kościerskiego. Celem stworzenia i aktualizowania czytelnicy przyrodniczej jest podnoszenie wiedzy i umiejętności oraz wdrażania do poszukiwania wiadomości przyrodniczych i poszerzania zainteresowań proekologicznych.

Odnowienie infrastruktury przyrodniczo – edukacyjnej ścieżek pieszych i rowerowych oraz punktów widokowych we Wdzydzkim Parku Krajobrazowym

Odnowienie infrastruktury przyrodniczo – edukacyjnej ścieżki rowerowej „Pętla Przytarnia”

W ramach realizacji zadania zakupiono słupki (okrągłaki) sosnowe oraz tabliczki kierunkowe, które posłużyły do oznakowania trasy. Planuje się odnowić infrastrukturę ww. ścieżki rowerowej w 2013 r. w związku z tym zrezygnowano z realizacji pozostałych punktów tego zadania, dotyczących wykonania nowej infrastruktury, na rzecz punktu „*Odnowienie infrastruktury przyrodniczo – edukacyjnej pozostałych ścieżek WPK i punktów widokowych*”

Efekt ekologiczny zadania

Poprawa bezpieczeństwa osób poruszających się wyznaczoną trasą, edukacja ekologiczna społeczeństwa na obszarze chronionym, promowanie wartości przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i regionalnych WPK, poprawa estetyki ścieżki, co zachęci rowerzystów do korzystania z niej.

Odnowienie infrastruktury przyrodniczo – edukacyjnej ścieżki rowerowej „Pętla Lipno”

Wymieniono zniszczone elementy infrastruktury ścieżki rowerowej – dodrukowano 3 tablice edukacyjne, zakupiono drewno i gonty, a następnie wykonano 2 stelaże do tablic i 1 wiatę z ławostołami oraz ustawiono te elementy w terenie.

Efekt ekologiczny zadania

Poprawa bezpieczeństwa osób poruszających się wyznaczoną trasą, edukacja ekologiczna społeczeństwa na obszarze chronionym, promowanie wartości przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i regionalnych WPK, poprawa estetyki ścieżki, co zachęci rowerzystów do korzystania z niej.

Odnowienie infrastruktury przyrodniczo – edukacyjnej pozostałych ścieżek WPK i punktów widokowych

W ramach realizacji zadania wymieniono zniszczone elementy infrastruktury pozostałych ścieżek WPK [wokół jeziora Schodno, Schodno – Wdzydze Kiszewskie, Kościerzyna – Wdzydze Kiszewskie] – dodrukowano 14 tablic edukacyjnych, wykonano 17 stelaży do tablic oraz 2 wiaty z ławostołami i zamontowano w terenie. Zrezygnowano z remontu platformy widokowej we Wdzydzech Tucholskich na rzecz ww. stelaży i wiat, gdyż koszt wykonania ich wg kosztorysu znacznie przekraczał posiadane na ten cel środki.

Efekt ekologiczny

Ukierunkowanie ruchu turystycznego. Wskazanie, zachowanie i kontynuacja wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych WPK. Upływ czasu, jak również sporadyczna dewastacja urządzeń powodują potrzebę corocznego odtwarzania i konserwacji ścieżek edukacyjnych, map i tablic dydaktycznych WPK oraz widokowych platform edukacyjnych.

Udział w szkoleniach, konferencjach przyrodniczych i turystycznych

- udział w seminarium "Jak dbać o obszar Natura 2000 i o wody - w procesach planowania i na co dzień" w Krakowie
- udział w kursie ArcGIS Deskopt II: Narzędzia i Funkcjonalność w Zielonej Szkole w Schodnie
- udział w konferencji „Ekosystemy wodne na obszarach chronionych” w Fojutowie
- udział w konferencji na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego
- udział w konferencji „Przyroda nie zna granic” w Zespole Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego
- udział w warsztatach pracy z grupą „Pedagogika Przygody” w Warszawie
- udział w szkoleniu ze znakowania szlaków turystycznych w Szymbarku
- udział w konferencji „Współczesne wyzwania edukacji leśnej” w Rogowie

Efekt ekologiczny zadania

Uczestnictwo w szkoleniach i konferencjach przyczyni się do pogłębienia wiedzy, podniesienia kwalifikacji zawodowych pracowników oraz zdobycia nowych umiejętności i wymiany doświadczeń.

Czynna ochrona nietoperzy we Wdzydzkim Parku Krajobrazowym – kontynuacja

W ramach zadania zakupiono i rozmieszczono 150 schronów dla nietoperzy na terenie Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. Zakupiono gwoździe, które posłużyły do mocowania schronów nietoperzowych.

W dniach 30 – 31 lipca 2012 r. dla osób i instytucji zajmujących się ochroną przyrody i środowiska, zorganizowane zostały warsztaty chiropterologiczne. Zarówno część teoretyczną jak i terenową poprowadził dr Mateusz Ciechanowski z Uniwersytetu Gdańskiego – uznany w kraju i na świecie chiropterolog z wieloletnią praktyką terenową, działacz na rzecz ochrony nietoperzy w woj. pomorskim. W pierwszym dniu warsztatów po części teoretycznej w godzinach wieczornych i nocnych miały miejsce odłowy nietoperzy okolic Schodna, podczas których udało się bliżej przyjrzeć aż sześciu gatunkom, w tym mroczkowi posrebranemu *Vespertilio murinus* (pierwsze stwierdzenie dla Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego). Drugi dzień warsztatów, kiedy to uczestnicy kontrolowali budki dla nietoperzy okazał się być równie emocjonujący. W prawie 90% skontrolowanych schronach stwierdzono nietoperze lub odchody świadczące o ich wcześniejszej obecności. Tak duży odsetek zasiedlenia wywieszonych przez pracowników WPK w tym i roku ubiegłym budek, doskonale uzasadnia potrzebę takich działań na rzecz czynnej ochrony nietoperzy.

Efekt ekologiczny zadania

Celem rozwieszania schronów było stworzenie dogodnych miejsc rozrodu dla występujących na terenie Parku nietoperzy.

Dzięki warsztatom uczestnicy mogli poznać krajowe gatunków nietoperzy, miejsca ich występowania oraz zagrożenia i form ochrony. Uczestnicy poznali także rolę nietoperzy w zachowaniu równowagi biologicznej w przyrodzie oraz bioróżnorodności. Ponadto zostali przeszkoleni z zakresu czynnej i biernej ochrony tych ssaków, w wyniku, czego będą mieli możliwość skuteczniej chronić nietoperze w województwie pomorskim.

Patrolowanie krzyża jezior Wdzydzkich związane z ochroną Wysp Wdzydzkich

Zakupiono paliwo do samochodów służbowych oraz łodzi, w celu prowadzenia patroli wysp i brzegów jezior wdzydzkich. W związku planowanym utworzeniem rezerwatu na wyspach prowadzone były kontrole osób tam przebywających. W wyniku patroli pouczono kilkadziesiąt osób za cumowanie łodzi w miejscach lęgowych ptactwa wodnego na wyspach jak i używania silników spalinowych na akwenu.

Efekt ekologiczny zadania

Celem akcji było zwalczanie nielegalnego używania silników spalinowych łodzi motorowych, kontrola wysp przed nadmierną presją turystyczną oraz badanie ruchu turystycznego.

Chronimy raki rodzime – program restytucji raka szlachetnego na terenie WPK i otuliny – kontynuacja

Kontynuacja restytucji raka szlachetnego prowadzona była na bazie uzyskanej wiedzy o wynikach przeprowadzonych do tej pory restytucji do wód we Wdzydzkim Parku Krajobrazowym i jego otulinie. Badania o charakterze monitoringowym prowadzone były z równoczesną weryfikacją posiadanej wiedzy o siedliskowym potencjale restytucyjnym obszaru WPK i okolic.

Ze względu na zróżnicowanie siedlisk przeprowadzonych restytucji na tym obszarze konieczne było zastosowanie różnorodnych technik monitoringowych (odłowy pułapkowe, odłowy agregatowe, nurkowanie swobodne).

W ramach realizacji zadania przeprowadzono monitoring skuteczności dotychczasowych działań restytucyjnych na obszarze WPK i okolic. Skontrolowano i zaktualizowano dane o stanowiskach potencjalnych wsiedleń raka szlachetnego na obszarze WPK i okolic. Przeprowadzono zabieg podchowu materiału zarazeniowego w obiekcie hodowlanym ryb łososiowatych koło Skorzewa. Dokonano analizy skuteczności działań w aspekcie przygotowania siedlisk w miejscach restytucji, a następnie przeprowadzono restytucję w oparciu o uzyskany materiał na terenie WPK.

Efekt ekologiczny

Znaczenie raka szlachetnego dla stanu bioróżnorodności słodkowodnych ekosystemów śródlądowych Polski oraz jego historyczne znaczenie dla gospodarki rybackiej Pojezierza Pomorskiego wskazuje na potrzebę tego typu działań, dla zachowania wartości przyrodniczych i kulturowych tego obszaru. W wyniku dalszych działań restytucyjnych uzyskamy kolejne pokolenie gatunku, które zostanie wsiedlone do wód z terenu WPK i ZPK.

Pkt. 6 Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Zaborski Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

Modernizacja elementów zagospodarowania na ścieżce lichenologiczno - kulturowej w Leśnie.

Ścieżka kulturowa „Leśno Kręgi Kamienne” oprowadza po cmentarzysku kurhanowym datowanym na pierwsze wieki naszej ery. W ramach zadania wykonano remont ośmiu tablic edukacyjnych, w których uwzględniono najnowsze wyniki badań. Ustawiono też mapę z informacjami przyrodniczymi na temat ZPK. W ramach zadania wykonano również dwie gry edukacyjne: „światowid” i „memory”, utrwalające wiedzę zdobytą na ścieżce oraz dwa stoły i cztery ławy, ustawione w miejscu odpoczynku. Przeprowadzono konserwację i naprawy ogrodzeń oraz innych drewnianych elementów małej architektury. Zdemontowano stare oznaczenia szlaku.

Efekt ekologiczny:

Realizacja zadania przyczyniła się do podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa. Remont i konserwacja elementów zagospodarowania ścieżki przyczyniła się do promowania walorów przyrodniczych ZPK.

Konserwacja, oznakowanie i promocja pomników przyrody na terenie ZPK.

Prowadzono inwentaryzację pomników przyrody na terenie ZPK. W dniu 9 marca 2012 r. w siedzibie ZPK w Charzykowach odbyło się spotkanie w sprawie konserwacji i promocji pomników przyrody z leśnikami z nadleśnictw Rytel i Przymuszewo, gmin Chojnice i Brusy oraz przedstawicielami NGO. Na siedmiu pomnikach przyrody położonych w granicach ZPK wykonano cięcia pielęgnacyjne, polegające na usuwaniu martwych i chorych gałęzi. Konserwacją objęte zostały: wiąz szypułkowy w Skoszewie, Dąb Łokietka w Lasce, dąb szypułkowy i klon zwyczajny w Leśnie, jesion wyniosły i dąb szypułkowy w Windorpiu oraz klon zwyczajny w parku przydworskim w Wielkich Chełmach. Ze środków WFOŚiGW w Gdańsku sfinansowano konserwację pięciu drzew, a dwa drzewa zostały poddane zabiegom dzięki finansowaniu Gminy Brusy.

W ramach zadania wykonano również 16 tablic edukacyjnych, zlokalizowanych przy szlakach turystycznych i w miejscowościach, na których umieszczone są informacje dotyczące tej formy ochrony przyrody oraz opis obiektu, przy którym się znajdujemy. Jako, że pomniki przyrody często są siedliskiem występowania rzadkich i cennych gatunków porostów w październiku 2012 r. przeprowadzono szkolenie z ich rozpoznawania. Warsztaty skierowane były do pracowników administracji samorządowej, którzy wydają zgody na

wnioski na wycinkę drzew oraz pracowników Lasów Państwowych. W warsztatach wzięli udział pracownicy urzędów gmin Brusy, Chojnice i Konarzyny, nadleśnictw Rytel i Przymuszewo oraz starostwa powiatowego w Chojnicach.

Efekt ekologiczny

Realizacja zadania przyczyniła się do poprawy stanu sanitarnego i zachowania w optymalnym stanie drzew pomnikowych oraz podniesienia świadomości związanej z potrzebą ochrony i kształtowania krajobrazu. Szkolenie przyczyniło się do zwiększenia umiejętności rozpoznawania chronionych gatunków porostów przez osoby zajmujące się wydawaniem decyzji administracyjnych w sprawie wycinki drzew.

Punkt 3

Chronimy raki rodzime – program restytucji raka szlachetnego. Kontynuacja monitoringu efektów restytucji i pilotażowego programu hodowli raków.

W ramach tego punktu odbył się monitoring efektów restytucji raka szlachetnego w wodach Zaborskiego Parku Krajobrazowego.

Jezioro Czarne koło Laski - w wyniku penetracji przybrzeżnej wybranego odcinka litoralu Jeziora Czarne potwierdzono występowanie zaadaptowanej siedliskowo populacji raka szlachetnego w tym zbiorniku. W przebadanej strefie stwierdzono występowanie wielu kryjówek, których wygląd i charakter wskazywał na wykonanie przez raka szlachetnego. Podczas wykonanej kontroli stwierdzono bezpośrednią obecność 5 osobników raka szlachetnego spośród których 4 osobniki (3 samce i 1 samica) zostały odłowione i wypuszczone w miejscu złowienia.

Orla Struga - kontrola stanu adaptacji populacji raka szlachetnego w Orlej Strudze przeprowadzona została w porze popołudniowej i nocnej. Zarejestrowano obecność 2 osobników raka szlachetnego w czterech rejonach zaznaczonych na mapce. Dwa osobniki dorosłe (samiec i samica) zostały stwierdzone w rzece Orla w okolicach miejsca pierwszej introdukcji gatunku. Wszystkie stwierdzone osobniki przebywały w bezpośrednim sąsiedztwie kryjówek. Kontrola dolnego odcinka ciek w pobliżu leśniczówki Młynek wykonywana po zmroku nie przyniosła wyniku w postaci bezpośredniej obserwacji osobników. W rejonie tym stwierdzono ślady żerowania wydry na raku szlachetnym w postaci świeżo odgryzionego szczypca samca. Stwierdzono tu jednak występowanie dwóch kryjówek, których charakter może wskazywać na obecność raków szlachetnych. W rzece Orla zaobserwowano także niepokojące przekształcenia siedliskowe mające istotny wpływ na restytuowaną populację raka szlachetnego w tym cieku. Brak stwierdzeń występowania raka szlachetnego w górnym odcinku monitorowanej części Orlej Strugi z bardzo dużym prawdopodobieństwem spowodowany był pracami regulacyjnymi brzegu tego ciek.

Efekt ekologiczny

Monitoring prowadzonych w latach poprzednich zaraczeń jest niezwykle ważnym elementem projektu. Na podstawie badań wykonanych w danym roku ustala się plan działań i założenia monitoringu w roku następnym. Efektem monitoringu jest również wykrywanie

nieprawidłowości, z przyrodniczego punktu widzenia, w pracach wykonywanych w ekosystemach, co daje możliwości rozmów i uniknięcia takich sytuacji w latach następnych.

Konkursy i inne cykliczne zdarzenia edukacyjne na terenie ZPK.

Konkurs „Pomóżmy ptakom przetrwać zimę”

W sezonie zimowym 2011-2012 Zaborski Park Krajobrazowy ogłosił konkurs „Pomóżmy ptakom przetrwać zimę” dla przedszkoli i uczniów szkół podstawowych mieszczących się na terenie miasta i gminy Brusy, miasta i gminy Chojnice oraz gmin Konarzyny i Lipnica. Konkurs został ogłoszony w dwóch kategoriach wiekowych: przedszkola i kl. I – III, kl. IV – VI. Głównym zadaniem dla uczestników konkursu było stworzenie bezpiecznego miejsca dokarmiania ptaków. Kolejnym etapem było systematyczne dokarmianie odpowiednią karmą oraz obserwacja ptaków goszczących w karmniku. Następnie wszystkie swoje działania uczestnicy konkursu przedstawili w kronice. Na konkurs wpłynęło piętnaście prac dokumentujących cały okres dokarmiania. W kategorii wiekowej przedszkola i klasy I-III ze szkół podstawowych pierwsze miejsce zajęło Przedszkole „Promyczek” w Chojnicach, drugie miejsce Przedszkole „Jarzębinka” z Chojnic, a trzecie klasa III ze Szkoły Podstawowej w Zapceni. W kategorii wiekowej klas IV-VI ze szkół podstawowych: pierwsze miejsce koło ekologiczno-przyrodnicze ze Szkoły Podstawowej w Swornegaciach, drugie miejsce koło ekologiczno-sozologiczne z SP nr 3 w Chojnicach, a trzecie grupa świetlicowa ze Szkoły Podstawowej w Wielkich Chelmach. Laureaci konkursu w obu kategoriach otrzymali nagrody. Nagrodą dla zwycięzców pierwszej kategorii wiekowej (Przedszkole „Promyczek” w Chojnicach) były zajęcia w Ogrodzie Fauny Polskiej ZOO w Myślicinku w dniu 11 maja br. Laureaci II miejsca uczestniczyli w warsztatach ornitologicznych na ścieżce ornitologiczno - przyrodniczej w Kokoszce, natomiast nagrodą za III miejsce były lornetki i budki lęgowe dla ptaków przekazane do szkół. W drugiej kategorii wiekowej zwycięzcy (koło ekologiczno-przyrodnicze ze Szkoły Podstawowej w Swornegaciach) w nagrodę brali udział w zajęciach w Stacji Ornitologicznej Polskiej Akademii Nauk w Górkach Wschodnich. Za zajęcie II miejsc uczniowie (koło ekologiczno-sozologiczne z SP nr 3 w Chojnicach) brali udział w warsztatach ornitologicznych w Kokoszce. Za zajęcie III miejsca szkoła otrzymała lornetki i budki lęgowe. Liczba uczestników konkursu: 300 osób.

Przez cały okres zimy na portalu regionalnym www.chojnice.pl umieszczone były informacje na temat zasad prawidłowego dokarmiania ptaków, przygotowane przez pracowników ZPK. W ostatnich dniach listopada 2012 r. do przedszkoli i szkół w Chojnicach, Brusach, Konarzynach i Lipnicy pracownicy ZPK dostarczyli specjalnie przygotowaną karmę dla ptaków. W kolejnym sezonie zimowym ogłoszono także konkurs dla najmłodszych. Do konkursu w kategorii przedszkola i kl. „0” zgłosiło się 9 placówek, a w kategorii klasy I-III - 7. Ponownie na stronie internetowej zaborskipark.pl oraz chojnice.pl publikowane są porady na temat zasad prawidłowego dokarmiania ptaków zimą. Podjęto także współpracę z firmą Buffor, która pod adresem www.karmnik.buffor.pl prowadzi online transmisję z karmnika dla ptaków. Ze środków WFOŚiGW sfinansowano zakup karmy dla ptaków i jej dowóz do szkół i przedszkoli, nagrody dla uczestników (budki, lornetki) oraz wyjazdu na zajęcia edukacyjne (transport, opłaty i bilety wstępów).

Etap wojewódzki ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” - w dniu 3 kwietnia 2012 r. w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Szymbarku odbył się etap wojewódzki konkursu. Drużyna ZPK wystąpiła w składzie: Monika Jakubek, Joanna Łosińska, Weronika Kobus i Karolina Hope. Uczennice do konkursu przygotowały Panie Jolanta Pozorska-Cuppa i Beata Lubińska z Gimnazjum w Brusach. W końcowej klasyfikacji reprezentacja ZPK uplasowała się na miejscu pierwszym i zakwalifikowała się do etapu ogólnopolskiego.

Etap ogólnopolski konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” - w dniu 22 maja 2012 w Zespole Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego odbył się ogólnopolski finał XI edycji konkursu. W tym roku przedstawicielami województwa pomorskiego kolejny raz była reprezentacja ZPK z Gimnazjum w Brusach. Konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” jest imprezą pięcioetapową. Obejmuje zmagania szkolne, gminne, parkowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Ostatecznie drużyna województwa pomorskiego zajęła dziesiąte miejsce.

„Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” - edycja 2012/2013

- *etap szkolny* – w dniu 25 października 2012 r. odbył się etap szkolny konkursu. Do rywalizacji przystąpiło 219 gimnazjalistów z miasta i gminy Chojnice, gminy Konarzyny i miasta Brusy. Na tym etapie wyłoniono czteroosobowe reprezentacje z dwunastu szkół, które rywalizowały ze sobą w etapie gminnym.

- *etap gminny* – w dniu 17 grudnia odbył się etap gminny, gdzie do rywalizacji stanęło osiem drużyn z gminy i miasta Chojnice. W wyniku przeprowadzonego testu do kolejnego etapu zakwalifikowały reprezentacje gimnazjów z Nowej Cerkwi w gm. Chojnice i nr 3 w Chojnicach. Zgodnie z regulaminem drużyny z gimnazjów w Konarzynach oraz Brusach jako jedyne ze swoich gmin zakwalifikowały się automatycznie do etapu parkowego.

Konkurs „Poznajemy Zaborski Park Krajobrazowy”- w grudniu 2012 roku Zaborski Park Krajobrazowy ogłosił pierwszą edycję konkursu „Poznajemy Zaborski Park Krajobrazowy”, skierowanego do klas IV-VI szkoły podstawowej z gmin: Chojnice, Brusy, Konarzyny, Lipnica oraz gminy miejskiej Chojnice. Dla tej grupy wiekowej ZPK nie posiadał oferty edukacyjnej w formie konkursu przyrodniczego. Udział w konkursie zgłosiło 13 szkół z terenu Parku. Konkurs ma na celu propagowanie wiedzy o Parku, wzbudzanie ciekawości poznawczej oraz integrację społeczności uczniowskiej. Uczniowie będą współzawodniczyć na trzech etapach. Ostatni etap parkowy zostanie przeprowadzony w formie terenowej.

Zajęcia edukacyjne w ramach ferii zimowych w Wiejskim Domu Kultury w Swornegaciach - w dniu 9 lutego 2012 r. w Wiejskim Domu Kultury w Swornegaciach w ramach ferii zimowych zorganizowano dla dzieci i młodzieży z Sołectwa Swornegacie „Dzień z przyrodą”. Temat zajęć związany był z akcją edukacyjną Zaborskiego PK pt. „Jeziora skarbem zaborskiej przyrody”. Uczestnicy zajęć rozwiązywali karty pracy, zagadki i wykonywali kolorowanki związane z jeziorami ZPK. Swoją wiedzę na temat zaborskich jezior mogli sprawdzić w konkursach oraz grze planszowej, gdzie nagrodami były materiały edukacyjne ZPK – mapy, foldery itp. W zajęciach udział wzięło około 48 osób.

Zajęcia przyrodnicze podczas ferii zimowych w sali edukacyjnej ZPK w Charzykowach oraz nad Jeziorem Charzykowskim - w dniach od 30.01 do 10.02.2012 r. w sali edukacyjnej ZPK w Charzykowach oraz w terenie odbywały się zajęcia edukacyjne. W ramach zajęć uczniowie zgłębiali tajniki życia ptaków zimujących nad Jeziorem Charzykowskim, dowiadywali się jak bezpiecznie dokarmiać ptaki zimą oraz poznawali tajemnice mrocznego istnienia sów. Podczas zajęć nie zabrakło zabaw przyrodniczych oraz prac plastycznych, a także obserwacji ptaków wodnych licznie skupionych w oparzeliskach na Jeziorze Charzykowskim. Salę edukacyjną Jeziora Charzykowskiego odwiedziły dzieci ze Szkoły Podstawowej w Charzykowach i Rytla oraz młodzież z Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego w Chojnicach i Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Wierzchowie Człuchowskim. W zajęciach wzięły udział 63 osoby - uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Warsztaty „Tropami zwierząt”- w dniach od 11 do 14 grudnia na terenie ZPK odbyły się warsztaty zatytułowane „Tropami zwierząt”. Zajęcia skierowane były dla dzieci klas IV-VI szkoły podstawowej. W nietypowych lekcjach przyrody wzięli udział uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 1 i nr 5 w Chojnicach oraz ze szkoły w Leśnie i Silnie. Podczas zajęć teoretycznych odbywających się w Wiejskim Domu Kultury w Swornegaciach, uczniowie zdobywali wiedzę na temat wyglądu i rozmiarów tropów oraz ich poszczególnych cech, takich jak: liczba palców, ułożenie opuszek i kształt kopyt. Wszyscy uczestnicy zajęć mieli również okazję do wykonania gipsowych odlewów tropów oraz sprawdzenia swoich wiadomości w grach i zabawach edukacyjnych. W trakcie części terenowej odbywającej się na „Psiej Górze” uczniowie rozpoznawali wszelkie ślady pozostawione przez zwierzęta na ziemi, śniegu i roślinach. Umiejętność ich odnajdywania i odczytywania pozwoliła nie tylko określić gatunek zwierząt bytujących w sąsiedztwie wsi, ale umożliwiła poznanie ich obyczajów i zachowań. Na zakończenie zajęć przygotowany był ciepły posiłek. W warsztatach wzięło udział 118 uczniów.

Warsztaty obrączkarskie – w dniach od 25 do 28 września 2012 r. po raz trzeci w miejscowości Kokoszka odbyły się warsztaty obrączkarskie skierowane do młodzieży gimnazjalnej. Obóz odwiedzili uczniowie z Gimnazjum w Sławęcinnie, Nowej Cerkwi, Brus oraz Gimnazjum nr 3 w Chojnicach. Uczniowie w ramach warsztatów zostali zapoznani z obrączkowaniem ptaków oraz wykorzystaniem tej metody w poznawaniu tras wędrówek, przywiązania do konkretnych siedlisk oraz miejsc gniazdowania. Podczas zajęć uczniowie przypatrywali się pracy obrączkarza, który chętnie wyjaśniał w jaki sposób określa się wiek i płeć poszczególnych gatunków ptaków. W trakcie znakowania osobników omawiane były ich cechy charakterystyczne oraz behavior w środowisku naturalnym. W toku warsztatów gimnazjaliści byli podzieleni na trzy zespoły, które rywalizowały ze sobą podczas licznych łamigłówek i zabaw. Zadaniem uczestników zajęć było zdobycie jak największej ilości punktów w takich konkurencjach jak: kalambury, „memory”, krzyżówka oraz rozpoznawanie gatunków ptaków przy wykorzystaniu tabletu. Dla zwycięzców przewidziane były drobne nagrody w postaci wydawnictw Parku. Na zakończenie warsztatów przewidziane było wspólne pieczenie kielbasek przy ognisku. W warsztatach uczestniczyło 59 uczniów.

Eko-Bal - gminny konkurs organizowany przez Szkołę Podstawową w Pawłowie - konkurs odbywał się w dwóch kategoriach wiekowych. W kategorii indywidualnej klasy I-III wystąpiło 8 osób, natomiast klasy IV-VI 3 uczniów. W kategorii klas IV-VI przygotowano 7 zespołowych prezentacji – łącznie 32 osoby. Przedstawiciel ZPK uczestniczył w pracach jury.

XVIII Gminny Konkurs Ekologiczny (SP Charzykowy) - w dniu 19 kwietnia 2012 r. w ramach Światowego Dnia Ziemi w Szkole Podstawowej w Charzykowach odbył się XVIII Gminny Konkurs Ekologiczny pod hasłem: „Krajobrazy Pomorza. Poznaj piękno krajobrazu Ziemi Zaborskiej”. Temat konkursu był nawiązaniem do obchodów Roku Krajobrazów Pomorza, ogłoszonego przez Sejmik Województwa Pomorskiego. W konkursie udział wzięli uczniowie klas IV-VI ze szkół podstawowych gminy Chojnice (Pawłowo, Kłodawa, Lichnowy, Nowa Cerkiew, Charzykowy, Ostrowite i Swornegacie). Celem konkursu było propagowanie wiedzy przyrodniczej, kształtowanie właściwych postaw wobec środowiska naturalnego oraz wskazanie skutecznych sposobów ochrony krajobrazu. Uczniowie odpowiadali na pytania dotyczące Zaborskiego Parku Krajobrazowego, Parku Narodowego „Bory Tucholskie”, wykazali się wiedzą na temat zasad gospodarki leśnej, umiejętnością rozpoznawania drzew i krzewów oraz ptaków mieszkających w ogrodach przyjaznych naturze i krajobrazom. Na konkurs uczniowie przywieźli przygotowany w macierzystych szkołach plakat pt. „Zachęć koleżanki i kolegów do poznania piękna krajobrazu przyrody w Nadleśnictwie Rytel” i zaprezentowali jego treść w formie pięciominutowej prezentacji. Pierwsze miejsce zdobył zespół ze Szkoły Podstawowej w Nowej Cerkwi, drugie miejsce Szkoła Podstawowa w Ostrowitem, a trzecie Szkoła Podstawowa w Kłodawie.

IX „Konkurs Ekologiczny o Złote Kocanki Piaskowe” (Zaborskie Towarzystwo Naukowe, KLO Brusy) - w dniu 13 kwietnia 2012 r. w Kaszubskim Liceum Ogólnokształcącym w Brusach odbył się IX Zaborski Konkurs Ekologiczny o Złote Kocanki Piaskowe. Konkurs polegał na rozpoznawaniu gatunków roślin, a wzięło w nim udział 31 uczniów ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

„Jestem przyjacielem przyrody” (SP Kłodawa) - w marcu 2012 r. ogłoszono IX edycję gminnego konkursu plastycznego „Jestem przyjacielem przyrody” dla uczniów klas I-III szkół podstawowych gminy Chojnice. Tegoroczny konkurs przebiegał pod hasłem „Krajobrazy Pomorza”. Temat konkursu był nawiązaniem do obchodów Roku Krajobrazów Pomorza, ogłoszonego przez Sejmik Województwa Pomorskiego. Celem konkursu jest rozwijanie inwencji twórczej dzieci i ich zainteresowań plastycznych oraz kształtowanie przeżyć estetycznych związanych z przyrodą. Na konkurs wpłynęło 55 prac z 8 szkół, spośród których wybrano 10 laureatów, a 11 autorów prac wyróżniono.

„Eko-Art” - na przełomie października i listopada odbyła się kolejna edycja konkursu recytatorskiego „Eko-Art”, związanego z tematyką przyrodniczą. Organizatorem głównym jest Chojnicki Dom Kultury, a konkurs skierowano do dzieci i młodzieży kochających przyrodę, teatr i sztukę recytacji. W tym roku konkurs został rozszerzony o edycję w języku kaszubskim, do której organizacji przyłączyło się Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. W edycji „kaszubskiej” wystartowało w kategorii klasy I-III 12 uczestników, IV-VI 8, gimnazja 11 i

szkoły ponadgimnazjalne 4. Recytacje po polsku wygłosili: klasy I-III 19 uczestników, IV-VI 17, gimnazja 19 i szkoły ponadgimnazjalne 2. Pracownik ZPK uczestniczył w pracach jury.

Konkurs „Blżej lasu” (SP Kosobudy) - w dniu 27 listopada 2012 r. w Szkole Podstawowej w Kosobudach odbył się Gminny Międzyszkolny Konkurs Przyrodniczy „Blżej lasu” dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych z gminy Brusy. Celem konkursu było wzbudzenie ciekawości poznawczej środowiska naturalnego, propagowanie wiedzy przyrodniczej oraz inicjowanie twórczości plastycznej, poetyckiej i teatralnej. W konkursie brali udział uczniowie sześciu szkół podstawowych gminy Brusy: Lubni, Leśna, Wielkich Chełmów, Męcikała, Zalesia i Kosobud. Uczestnicy konkursu musieli wykazać się wiedzą w zakresie funkcjonowania ekosystemów leśnych, ich znaczenia oraz zasad zachowania się w lesie. Uczniowie biorący udział w zmaganiach konkursowych wykazali się wysokim poziomem wiadomości i umiejętności przyrodniczych oraz artystycznych.

Konkurs ornitologiczny o Kulika Wielkiego (KLO Brusy) - w dniu 14 grudnia 2012 r. w Kaszubskim Liceum Ogólnokształcącym w Brusach odbył się VII Konkurs ornitologiczny o Kulika Wielkiego. Współorganizatorami konkursu jest Zaborskie Towarzystwo Naukowe, Zaborski Park Krajobrazowy, Park Narodowy „Bory Tucholskie”, Nadleśnictwo Rytel i Przymuszewo. Do konkursu przystąpiło dwudziestu uczniów, których zadaniem było rozwiązanie testu z morfologii i ekologii ptaków oraz metod ich ochrony. Dodatkową konkurencją było rozpoznawanie gatunków ptaków na podstawie zdjęć i głosów. W wyniku przeprowadzonych konkurencji wyłoniono trzech laureatów: zwyciężyła Monika Narloch z LO w Czersku, drugie miejsce zajęła Anna Majer z Gimnazjum w Brusach, natomiast trzecie miejsce Adrian Rudnik z KLO w Brusach.

Festyn „Dzień Ziemi w siódemce”- w sobotę 21 kwietnia 2012 r. na boisku Zespołu Szkół nr 7 w Chojnicach odbył się festyn ekologiczny z okazji Dnia Ziemi. W festynie udział wzięli pracownicy ZPK, którzy na swoim stoisku promowali tradycyjne ogrody przyjazne naturze i krajobrazom. W trakcie imprezy zaprezentowane były proste rozwiązania, które każdy z nas może wprowadzić w swoim ogrodzie, zyskując tym samym przychylnie miejsce dla wielu gatunków zwierząt. Dla uczestników festynu przygotowano liczne konkursy ekologiczne, a dla laureatów przewidziano drobne nagrody w postaci wydawnictw Parku oraz rozlosowano budki lęgowe dla ptaków. Dużym zainteresowaniem wśród dzieci cieszyły się wielkoformatowe puzzle, które przedstawiają tradycyjny ogród przyjazny naturze i krajobrazom. Stoisko Zaborskiego Parku Krajobrazowego odwiedziło około 70 osób. Ze środków WFOŚiGW w Gdańsku zakupiono nagrody dla uczestników konkursów oraz przygotowano zabawy i gry edukacyjne.

Festyn „Dzień Ziemi w Tucholi”- w sobotę 12 maja 2012 r. w Tucholi odbył się festyn organizowany przez Tucholski Park Krajobrazowy z okazji Dnia Ziemi. W tym roku przebiegał on pod hasłem: „Dobra energia dla wszystkich”. Dodatkowo celem festynu była promocja światowego Rezerwatu Biosfery UNESCO Bory Tucholskie. Podczas festynu pracownicy ZPK promowali tradycyjne ogrody przyjazne naturze i krajobrazom. Na stoisku Parku można było zapoznać się z różnymi typami budek lęgowych dla ptaków, schronień dla

nietoperzy i innych zwierząt goszczących w naszych ogrodach. Dla osób odwiedzających stanowisko ZPK przygotowano liczne konkursy w których można było wygrać wydawnictwa Parku. Wśród wszystkich uczestników konkursów rozlosowano pięć budek lęgowych. W festynie brała udział grupa dzieci z Zespołu Folklorystycznego „Mała Paneska” z Brus. Stoisko ZPK odwiedziło około 80 osób.

Festyn w Kłodawie - w dniu 27 maja 2012 r. w Szkole Podstawowej w Kłodawie odbył się festyn z okazji Dnia Dziecka. Na stoisku ZPK prezentowano schronienia dla zwierząt goszczących w ogrodach przyjaznych naturze i krajobrazom. Dla uczestników festynu przygotowano konkursy przyrodnicze, puzzle uliczne oraz tablicę magnetyczną. Wśród uczestników wszystkich zabaw rozlosowano budki lęgowe. Stoisko Zaborskiego Parku Krajobrazowego odwiedziło około 100 osób.

Festyn w Gdyni „Bioróżnorodność - poznaj by zachować”- uwaga uczestników festynu skierowana była na potrzebę tworzenia ogrodów przyjaznych naturze i krajobrazom. Na stoisku było można zapoznać się z budkami lęgowymi dla ptaków, nietoperzy oraz sztucznymi schronieniami dla owadów i jeża. Dodatkowo promowane były projekty ogrodów tradycyjnych, wkomponowanych w otaczający krajobraz oraz nawiązujących do dziedzictwa kulturowego Ziemi Zaborskiej. Najmłodszy uczestnicy festynu brali udział w grach i zabawach przygotowanych przez pracowników Parku. Stoisko ZPK odwiedziło około 350 osób.

Festyn Integracyjny Trzech Sołectw - w dniu 26 maja 2012 r. przy charzykowskim amfiteatrze odbył się festyn integracyjny dla mieszkańców Charzyków, Chojniczek i Funki. Organizatorem festynu było Stowarzyszenie Charzykowy. Na stanowisku Zaborskiego Parku Krajobrazowego zachęcano do tworzenia tradycyjnych ogrodów przyjaznych naturze i krajobrazom. Dla uczestników festynu przygotowano konkursy przyrodnicze z nagrodami. Stoisko ZPK odwiedziło około 40 osób.

Sprzątanie Jeziora Charzykowskiego

W dniach 20 i 21 kwietnia 2012 r. w ramach obchodów Dnia Ziemi odbyło się sprzątanie brzegów Jeziora Charzykowskiego. Akcja koordynowana jest już czwarty rok z rzędu przez Chojnicki Klub Żeglarski i ZPK. W sprzątaniu udział wzięli przedstawiciele instytucji i organizacji związanych z Jeziorem Charzykowskim. Przez dwa dni grupa blisko 100 osób zebrała dwa kontenery śmieci. Przeważały puszki aluminiowe, butelki typu PET, butelki szklane i pojemniki po zanęcie wędkarskiej. Najbardziej zaśmiecone były stanowiska wędkarskie i sąsiedztwo ośrodków wypoczynkowych w rejonie Bachorza i Funki oraz wschodni brzeg jeziora od Charzyków do Funki. Uczestnicy akcji „Sprzątanie Jeziora Charzykowskiego” otrzymali pamiątkowe koszulki.

Sprzątanie Świata, w tym sprzątanie brzegów rzek Zbrzycy i Chociny - w dniu 22 kwietnia wspólnie ze Stowarzyszeniem „Meandry Chociny” odbyło się sprzątanie rzeki Chociny na odcinku Chociński Młyn - Kokoszka. Zebrano przeszło 40 worków śmieci o pojemności 120l. W ramach akcji *Sprzątanie Świata* ZPK dostarczył do szkół z terenu miasta i gminy Chojnice

oraz miasta i gminy Brusy materiały w postaci worków i rękawic. Dzięki zaangażowaniu nauczycieli oraz młodzieży szkolnej udało się zebrać około 10.000 litrów odpadów. Podczas *Sprzątania Świata* zlikwidowano również kilka „dzikich wysypisk śmieci” na których składowane były odpady o dużych gabarytach m.in. armatura łazienkowa i opony. Wywozem zebranych śmieci zajęły się Gminne Zakłady Gospodarki Komunalnej z Brus, Gminy Chojnice i Miasta Chojnice. Pracownicy ZPK zorganizowali także wyjazdy młodzieży na teren Parku. Sprzątnięciem objęto okolice Jeziora Niedźwiedziego, drogę z „Hubertówki” do Funki, część czarnego Szlaku im. Jana Karnowskiego oraz teren wzdłuż brzegu Jeziora Charzykowskiego z Bachorza do Funki. Dodatkowo w dniu 29 września wychowankowie Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii z Wierzchowa Człuchowskiego uczestniczyli w sprzątnięciu rzeki Zbrzycy na odcinku z Rolbika do Laski.

Efekt ekologiczny:

Popularyzowanie walorów przyrodniczo - krajobrazowych oraz kulturowych ZPK, uwrażliwienie na piękno i unikatowość przyrody przyczyniło się do wzrostu świadomości ekologicznej lokalnych społeczności. Włączenie dzieci, młodzieży i dorosłych w czynne działania proekologiczne poprzez udział w akcjach sprzątanie świata, sprzątnięcie Jeziora Charzykowskiego i rzek podniosło świadomość istnienia zagrożeń dla środowiska naturalnego oraz wpłynęło na kształtowanie postaw przyjaznych środowisku.

Szkolenia, konferencje, seminaria oraz prenumerata literatury i zakup pomocy dydaktycznych.

W dniach 29-30 marca pracownicy Zaborskiego Parku Krajobrazowego uczestniczyli w VIII Konferencji z cyklu *Aktywne metody ochrony przyrody w zrównoważonym leśnictwie pt. „Obce gatunki w lasach”*. Na konferencji zaprezentowano poster przedstawiający wyniki inwentaryzacji roślin zaliczanych do inwazyjnych gatunków obcych, a przeprowadzonej nad Jeziorem Charzykowskim w 2011 r. w ramach obozu studenckiego. Przygotowano także artykuł do wydawnictwa CEPL-u pt. „Studia i materiały”, gdzie publikowane są materiały pokonferencyjne.

We wrześniu pracownik Parku brał udział w szkoleniu obrączkarskim, gdzie zdobył uprawnienia do obrączkowania zimorodka. Na terenie ZPK prowadzony jest monitoring tego gatunku, dlatego umiejętności te zostaną wykorzystane w pracach badawczych w kolejnych latach.

Z okazji 25-lecia Mazowieckiego Parku Krajobrazowego we wrześniu odbyła się konferencja, w której uczestniczył pracownik Parku. W czasie konferencji wysłuchano referatów nt. roli parków krajobrazowych oraz omówiono zadania z czynnej ochrony zwierząt, które są prowadzone na terenie Parku.

W dniach 18-19 września pracownik ZPK brał udział w konferencji „Ekosystemy wodne na obszarach chronionych”. W pierwszym dniu spotkania w sesjach referatowych przedstawiono zasoby wodne i wodno-błotne w Polsce, wpływ antropopresji na jakość wód powierzchniowych i metody oceny jakości wód. Dyskutowano na temat sposobów ochrony na obszarach Natura 2000 oraz sporządzania ocen oddziaływania na środowisko na tych obszarach ze szczególnym uwzględnieniem siedlisk wodnych, podmokłych i dolin rzecznych.

W czasie trwania konferencji zaprezentowano poster nt. programu restytucji raka szlachetnego na terenie ZPK.

Na początku grudnia pracownicy Parku (2 osoby) brały udział w dwudniowym szkoleniu – znakowanie szlaków turystycznych. Szkolenie odbyło się w Szymbarku, a poprowadził je przedstawiciel Zarządu Głównego PTTK pan Konrad Bielecki.

W dniach 5 i 6 grudnia pracownik ZPK brał udział w konferencji „Czas w las! Las miejsce edukacji plenerowej i aktywności współczesnego człowieka” organizowanej przez Centrum Edukacji Przyrodniczo – Leśnej w Rogowie. Głównym celem konferencji było podkreślenie roli lasu jako ważnego miejsca dla uprawiania różnych form aktywności prozdrowotnej oraz popularyzacja bezpośredniego kontaktu z przyrodą i lasem jako antidotum na zagrożenie nadmierną digitalizacją społeczeństwa. Dzięki dotacji WFOŚiGW poszerzono zbiory biblioteczek o kilka nowych pozycji literatury fachowej. Zaprenumerowano czasopisma „Przyroda Polska” i „Chrońmy przyrodę ojczystą”, dzięki którym pracownicy ZPK mogą poszerzyć swoją wiedzę. Zarówno z książek, jak i z czasopism korzystają osoby odwiedzające siedzibę ZPK.

Zakupiono też pomoc dydaktyczną – „Tropy zwierząt”, która wykorzystana jest podczas corocznie organizowanych warsztatów „Tropami zwierząt”.

Efekt ekologiczny:

Poszerzenie wiedzy i umiejętności służby parku krajobrazowego, która wykorzystana jest w codziennej pracy terenowej i biurowej. Dzięki zdobyciu wyższych kwalifikacji pracownicy Parku w większym stopniu wpływają na podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności.

Czynna ochrona zbiorowisk łąkowych poprzez ekstensywne koszenie i nawadnianie – kontynuacja

Działania polegały na utrzymaniu drożności systemu nawadniającego łąki w dolinie Kłonecznicy. Wyremontowany w 2005 roku na terenie Nadleśnictwa Przymuszewo stokowy system nawodnień zasila w wodę blisko 17 ha łąk. System nawodnień łąk występuje w sąsiedztwie rezerwatu ornitologicznego „Jezioro Laska”, dlatego też jest on cennym miejscem dla rozrodu ptaków.

Sieć rowów nawadniających w bardzo szybkim tempie zarasta roślinnością wodną i szuwarową (głównie mozgą trzcinową na skarpach rowów). Powodem są wody bogate w substancje biogenne płynące w doprowadzalnikach. Woda ta pochodzi z Zakładu Hodowli Pstrąga, zlokalizowanego powyżej na rzece Kłonecznicy. Gwarancją prawidłowego funkcjonowania systemu jest bieżące utrzymanie drożności rowów nawadniających, polegające na koszeniu skarpi i dna rowów, wygrabieniu i wywiezieniu biomasy. Zarzucenie koszenia połączonego z usuwaniem pokosu, w krótkim czasie doprowadziłoby do zarośnięcia i wypłcenia rowów nawadniających, zapchania przepustów i tym samym dysfunkcji całego systemu.

Konserwację systemu nawadniającego realizowano w dwóch etapach, wykonano wówczas dwukrotne koszenie skarpi doprowadzalników na długości 4 386 mb, udrożniono bruzdy rozlewowe, a ściętą biomasę zgrabiono i wywieziono.

W ramach zadania wykonano również ręczne koszenie łąki w dolinie Kulawy, na powierzchni 1 ha, wraz z ręcznym wygrabieniem, wyniesieniem i wywiezieniem skoszonej biomasy. Zbiorowisko roślinne wykształcone jest na siedlisku zasadowym i ma charakter zubożonego mechowiska. Występują tu liczne gatunki typowe dla torfowisk nawęglanowych, m.in. turzyca prosowata *Carex pannicea*, turzyca żółta *Carex flava*, turzyca dwupienna *Carex dioica*, storczyki z rodzaju kukułka *Dactylorhiza*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, kłóc wiechowata *Cladium mariscus*, dziewięciornik błotny *Parnassia palustris* oraz liczne mchy brunatne. Przez zarzucenie użytkowania w postaci ekstensywnego koszenia, siedlisko ulegało stopniowej degradacji, przez inwazję gatunków nitrofilnych, m.in. pokrzywę zwyczajną oraz wkraczanie gatunków krzewiastych i drzewiastych. Siedlisko przed wykonaniem zabiegu zostało poddane analizie fitosocjologicznej na wybranej powierzchni próbnej, a w przyszłości podlegać będzie monitoringowi skuteczności ochrony czynnej. Wykaszenie zostało wykonane przez firmę TRANSKOP z Lubni.

Efekt ekologiczny:

Poprawa stanu i odtworzenie siedlisk łąkowych i torfowiskowych, właściwie kształtowanie warunków mikroklimatycznych lasów, zwiększenie różnorodności biologicznej poprzez utrzymanie mozaikowych siedlisk nieleśnych. Utrzymanie dziwiętnastowiecznego systemu nawodnień jako przykładu kultury rolniczej Ziemi Zaborskiej.

Konserwacja zagospodarowania turystycznego.

Wykonano remont i zamontowano na drewnianych stelażach 4 tablice - mapy Zaborskiego Parku Krajobrazowego (o wymiarach 2mx1,6m) w miejscowościach: Charzykowy, Sominy, Swornegacie. Dla osób odwiedzających teren Parku mapa to najcenniejsze źródło informacji terenowej. Dokonano także napraw i konserwacji istniejącego już zagospodarowania turystycznego – naprawiono i odmalowano stelaże tablic informacyjnych, wykonano konserwację drewnochronem chatowni w Kokoszcze. Ze środków WFOŚiGW zakupiono artykuły do konserwacji infrastruktury turystycznej tj. farby, pędzle, pilarkę itp.

Efekt ekologiczny:

Popularyzowanie informacji o przyrodzie Zaborskiego Parku Krajobrazowego oraz kierunkowanie ruchu turystycznego z pominięciem terenów przyrodniczo wrażliwych.

Organizacja rajdu ekoturystycznego pod hasłem "Krajobrazy Pomorza – Zaborski Park Krajobrazowy", promującego walory przyrodnicze oraz szlaki turystyczne Zaborskiego Parku Krajobrazowego.

W dniu 16 czerwca br. odbył się II rajd ekoturystyczny pod hasłem „Rok Krajobrazów Pomorza”. Rajd został zorganizowany wspólnie z Nadleśnictwem Przymuszewo i Rytel oraz Chojnickim Towarzystwem Miłośników Roweru CYKLISTA. Dla uczestników rajdu przygotowano cztery trasy: dwie rowerowe i dwie piesze o różnej długości i stopniu trudności. W imprezie udział wzięło 80 osób. Wszyscy uczestnicy otrzymali pamiątkowe

koszulki oraz znaczki typu buton z logo rajdu nawiązującego do znaku graficznego Roku Krajobrazów Pomorza. Przewodnikami na trasach byli pracownicy ZPK, nadleśnictw oraz przewodnicy turystyki rowerowej z ChTMR Cyklista, którzy przybliżyli uczestnikom walory przyrodnicze ZPK oraz informacje na temat problemów ochrony krajobrazu.

W Widnie na zakończenie rajdu przygotowano gorący posiłek – grochówkę i kiełbasę z ogniska. ZPK przygotował nagrody dla: najmłodszego uczestnika rajdu, najstarszego uczestnika rajdu oraz dla najbardziej licznej rodziny, która brała udział w rajdzie. Dużym zainteresowaniem wśród uczestników cieszył się konkurs przyrodniczy. Laureaci otrzymali nagrody ufundowane przez Nadleśnictwo Przymuszewo i Rytel.

Organizacja rajdu była możliwa dzięki dofinansowaniu z Nadleśnictwa Przymuszewo, Nadleśnictwa Rytel oraz dzięki dotacji z WFŚiGW w Gdańsku (transport uczestników i rowerów, wykonanie materiałów promocyjnych, posiłek dla uczestników, ubezpieczenie uczestników, nagrody, zabezpieczenie medyczne rajdu).

Efekt ekologiczny:

Promocja, upowszechnienie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Zaborskiego Parku Krajobrazowego, propagowanie aktywnych form wypoczynku oraz kulturalnego i bezpiecznego zachowania się rowerzysty jako uczestnika ruchu drogowego, zwiększenie świadomości ekologicznej uczestników rajdu, akceptacja dla potrzeby ochrony krajobrazów.

Zwalczanie gatunków inwazyjnych na terenie Zaborskiego Parku Krajobrazowego

Wzorem ubiegłego roku Zaborski Park Krajobrazowy podjął inwentaryzację inwazyjnych gatunków roślin. Na początku sierpnia pracownicy Parku oraz studenci Wydziału Biologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy przeprowadzili inwentaryzację brzegów rzeki Brdy od miejscowości Ciecholewy do Małych Swornegaci, rzeki Zbrzycy od Parzyna do Widna oraz brzegów jezior: Witoczna i Karsińskiego. Czterodniowe warsztaty rozpoczęły się wprowadzeniem teoretycznym na temat gatunków obcych i szkoleniem z ich praktycznego rozpoznawania. Kolejne dni miały charakter terenowy. Uczestnicy podzieleni na dwie grupy: pieszą i kajakową, wyposażeni w rejestratory GPS pozyskiwali dane na temat rozmieszczenia gatunków inwazyjnych. Inwentaryzacja wykazała brak gatunków inwazyjnych nad brzegami rzeki Brdy na badanym odcinku oraz skupienia niecierpka gruczołowatego, kolczurki klapowanej, rdestowca sachalińskiego i nawłoci kanadyjskiej przede wszystkim w obrębie wsi. W czasie warsztatów usuwano również niecierpka gruczołowatego i kolczurkę klapowaną z brzegów Jeziora Charzykowskiego na odcinku od Charzyków do Bachorza. Działanie to jest kontynuowane od 2009 roku, a w bieżącym sezonie odnotowano istotnie mniejszą ilość tych gatunków w strefie brzegowej jeziora. Warsztaty zaowocowały wzbogaceniem bazy danych Parku i posłużą do planowania działań ochronnych zapobiegających rozszerzaniu zasięgu gatunków inwazyjnych.

Wyniki prowadzonych przez pracowników działań zostały zaprezentowane w postaci posteru na VIII Konferencji z cyklu Aktywne metody ochrony przyrody w zrównoważonym leśnictwie p.t. „Obce gatunki w lasach w Rogowie i zostały wydane w Zeszycie 33. Studia i

Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej (R.14, Zeszyt 33/4/2012). Informacje o działaniach Parku w zakresie zwalczania gatunków inwazyjnych ukazały się także w Gawronie (nr 3/12).

W ramach zadania zakupiono również dwa kajaki umożliwiające prowadzenie inwentaryzacji gatunków inwazyjnych nad rzekami i jeziorami. Sprzęt ten usprawni i przyspieszy wykonywanie działań oraz umożliwi usuwanie roślin od strony wody, w miejscach niemożliwych do penetracji z łądu.

Efekt ekologiczny:

Zapobieganie dalszemu rozprzestrzenianiu się w środowisku naturalnym niecierpka gruczołowatego i innych gatunków inwazyjnych, a tym samym zapobieganie osuszaniu kolejnych siedlisk i wypieraniu gatunków rodzimych. Dzięki udziałowi w inwentaryzacji studentów z kierunków przyrodniczych, projekt przyczynił się do popularyzowania wiedzy o zagrożeniach dla rodzimej szaty roślinnej. Publikacje wyników inwentaryzacji służą popularyzacji wiedzy na temat zagrożeń dla rodzimej szaty roślinnej ze strony inwazyjnych gatunków obcych.

Czynna ochrona sów leśnych, nietoperzy i płazów - kontynuacja.

Od lat Zaborski Park Krajobrazowy realizuje czynną ochronę sów. W 2012 roku jednym z działań prowadzonych w tym kierunku było wykonanie i zainstalowanie dwóch sztucznych gniazd dla puchacza. Miejsca, w których je założono, zostały wybrane na podstawie długotrwałych obserwacji i stwierdzeń obecności tego gatunku w ich pobliżu. Instalację platform na drzewach wykonał ornitolog Dariusz Anderwald, członek Komitetu Ochrony Orłów, który od wielu lat zajmuje się ochroną sów na terenie Borów Tucholskich. Podjęte działania przyniosły pozytywny efekt, ponieważ obie platformy zostały zajęte przez puchacze.

Kolejnym działaniem podjętym przez ZPK w ramach czynnej ochrony sów było przeprowadzenie ich inwentaryzacji. Badania prowadzone w drugiej połowie marca polegały na nasłuchach nocnych oraz kontroli skrzynek lęgowych dla włośchatki, które rozwieszono w 2003 r. Projekt nadzorował ornitolog - Tomasz Błaszczuk z Komitetu Ochrony Orłów, członek Sekcji Ochrony Sów. Działanie wzbogacone było również o część szkoleniową, w której uczestniczyli pracownicy parków krajobrazowych województwa pomorskiego: Trójmiejskiego, Kaszubskiego, Wdzydzkiego, Doliny Słupi i Zaborskiego, a także leśnicy i członkowie OTOP-u. Ornitologiczna część terenowa poprzedzona została wprowadzeniem teoretycznym Tomasza Błaszczuka. Następnie zespoły terenowe, wyposażone w odbiorniki GPS, prowadziły nasłuchy nocne na wcześniej wyznaczonych trasach. Pozyskane dane przestrzenne zostały wykorzystane podczas szkolenia z analiz przestrzennych i wykorzystania technologii GIS w ochronie przyrody, w tym ochrony miejsc lęgowych sów leśnych. Szkolenie poprowadził pan Mieczysław Kunz z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Informacje na temat inwentaryzacji sów i szkolenia na terenie ZPK umieszczono w Internecie, m.in. na stronie www.geoforum.pl.

Prowadzona kontrola skrzynek lęgowych dla włośchatki wykazała zły stan niektórych z nich. Dlatego w omawianym zadaniu zakupiono także 10 drewnianych budek lęgowych dla tych ptaków.

W ramach czynnej ochrony nietoperzy zakupiono i rozwieszono sztuczne schronienia rozrodcze, wykonane ze styrocementu w celu odtworzenia pięciu skupisk. Każde skupienie zawiera 12 schronień, w tym po 8 małych, 2 średnie i 2 „hibernakula”. Dodatkowo zakupiono 20 schronień drewnianych przeznaczonych dla nocka łydkowłosego.

W zakresie czynnej ochrony płazów w osadzie Kulki wykonano zastępczy zbiornik rozrodczy dla płazów. Zbiornik ma głębokość maksymalną 1,5 m, dzięki czemu umożliwia zimowanie zwierząt na jego dnie. Zbiornik został wyłożony folią o odpowiedniej grubości i rozciągliwości, odpornej na wszystkie warunki atmosferyczne takie jak promieniowanie UV, niskie i wysokie temperatury. Umieszczenie zbiornika zostało wybrane na podstawie wcześniejszej inwentaryzacji, w której stwierdzono występowanie: traszki zwyczajnej *Triturus vulgaris*, traszki grzebieniastej *Triturus cristatus*, grzebiuszki ziemnej *Pelobates fuscus*, ropuchy szarej *Bufo bufo*, ropuchy paskówki *Bufo calamita*, żaby trawnej *Rana temporaria*, żaby moczarowej *Rana arvalis*, żaby śmieszki *Rana ridibunda*, żaby jeziorkowej *Rana lessonae*. Ten zestaw gatunków (zwłaszcza traszka grzebieniasta – gatunek o znaczeniu wspólnotowym: Załącznik II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) świadczy, że miejsce to jest istotne dla bytowania batrachofauny w okresie lata. Ruiny osady Kulki są jedynym w okolicy odpowiednim miejscem zimowania płazów. Projekt zbiornika i nadzór merytoryczny nad jego wykonaniem powierzono panu dr. Krzysztofowi Kasprzykowi z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Efekt ekologiczny:

Utrzymania różnorodności biologicznej obszaru Zaborskiego Parku Krajobrazowego oraz podniesienie w środowisku lokalnym świadomości na temat potrzeby czynnej ochrony fauny.

„Jeziora skarbem zaborskiej przyrody” - remont, adaptacja i doposażenie pomieszczeń edukacyjnych w siedzibie ZPK – II etap.

W ramach drugiego etapu zadania o nazwie „Jeziora skarbem zaborskiej przyrody” została doposażona sala edukacyjna „Jeziora Charzykowskiego” w sprzęt służący do poboru i badania prób wody i osadów dennych. Bliskie położenie Jeziora Charzykowskiego przy siedzibie ZPK umożliwia prowadzenie zajęć nad jego brzegami i zdobywania wiedzy praktycznej, podczas pobierania prób wody, osadów dennych czy też badania właściwości fizycznych i chemicznych wody.

W ramach zadania zakupiono czerpacz dna Ekman-Birge’a oraz część wyposażenia sali edukacyjnej Jeziora Charzykowskiego, w tym: kotwiczkę z liną, zestawy pojemników do próbek z nosidłem, krążki Sechiego z liną, sieć planktonową, zlewki, czerpak z zaciskiem, drążki teleskopowe, testery „Combo”, szalki Petriego, mikroskopy stereoskopowe, pęsety metalowe, batoskopy, pojemniki plastikowe.

Efekt ekologiczny:

Wzrost świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat roli środowiskowej Jeziora Charzykowskiego, mechanizmów funkcjonowania ekosystemów jeziornych. W powszechnej

opinii Charzykowskie jest przede wszystkim miejscem związanym z żeglarstwem (w tym sportowym) i rekreacją.

Akcja edukacyjno-promocyjna „Krajobrazy Pomorza - Zaborski Park Krajobrazowy”.

Ochrona i rewaloryzacja zespołów krajobrazu otwartego i specyficznych wewnątrz krajobrazowych oraz ochrona tożsamości kulturowej Ziemi Zaborskiej, a zwłaszcza specyfiki jednostek osadniczych, lokalnej tradycji architektonicznej, dziedzictwa kultury materialnej i niematerialnej, to jedno ze szczególnych celów ochrony ZPK. Dlatego w 2012 r. Park zorganizował akcję edukacyjno-promocyjną pt. „Krajobrazy Pomorza - Zaborski Park Krajobrazowy”.

W ramach akcji edukacyjno-promocyjnej odbyły się dwa warsztaty dla gimnazjalistów i osób dorosłych pod hasłem „Tradycyjne ogrody przyjazne naturze i krajobrazom”. Zajęcia prowadziła pani Elżbieta Kowalik. W czasie zajęć uczestnicy zapoznali się z pojęciem krajobrazu i potrzeby jego ochrony oraz w praktyce dowiedzieli się, w jaki sposób kształtować ogród w zgodzie z otaczającą nas przyrodą. Warsztaty promowały również różne sposoby zwiększania różnorodności biologicznej w ogrodzie, m.in. miejsca do bytowania wielu dzikich gatunków zwierząt. W tym celu wykonano zestaw pokazowych schronów dla murarki ogrodowej, trzmiela ziemnego, budkę lęgową typu A, budkę półotwartą, budki dla jeżyka, płomykówki i puszczyka, półkę dla jaskółek oraz schrony dla jeża i nietoperzy. W warsztatach łącznie wzięło udział ok. 70 osób. Organizacja warsztatów w Bibliotece Miejskiej w Chojnicach połączona była z wystawą.

Jednym z elementów kampanii edukacyjnej było wydanie materiałów edukacyjnych. W ramach zadania wykonano tablice PCV promujące tradycyjne ogrody przyjazne naturze i krajobrazom, na których zamieszczono przykładowy projekt ogrodu wykonany przez Elżbietę Kowalik. Wydano również baner i roll-up promujący kampanię oraz plakaty edukacyjne, które są nagrodami w konkursach dla dzieci i młodzieży.

W ramach działania wykonano również zagospodarowanie zieleni wokół siedziby Zaborskiego Parku Krajobrazowego, która mieści się w centrum miejscowości wypoczynkowej Charzykowy. W czasie sezonu turystycznego jest ona często odwiedzana przez zwiedzających i odpoczywających na naszym terenie. Niewielki fragment zieleni został zagospodarowany według projektu wykonanego przez panią Elżbietę Kowalik. Ogród obsadzony został gatunkami tradycyjnych ogrodów wiejskich, ziołami oraz gatunkami rodzimymi i stał się elementem edukacyjnym i promującym tradycyjne ogrody przyjazne naturze i krajobrazom. W ramach realizowanego zadania wykonana została również gra pamięciowa, utrwalająca gatunki rosnące w tradycyjnych ogrodach wiejskich.

Jednym z elementów zadania było również wykonanie i opublikowanie na stronie internetowej ZPK poradnika pt. *Tradycyjne ogrody przyjazne naturze i krajobrazom*, w którym zamieszczono porady w jaki sposób stworzyć ogród w zgodzie z przyrodą.

Kolejnym elementem kampanii był również udział pracowników ZPK w obradach gminnych komisji powołanych do rozstrzygnięcia konkursu „Piękna Wieś 2012” w Chojnicach i Brusach. Zaborski Park Krajobrazowy przyznał w tym konkursie nagrody w dodatkowej kategorii „Tradycyjne ogrody przyjazne naturze i krajobrazom”. W Gminie Chojnice komisja konkursowa nagrodziła zagrodę rolniczą Państwa Marii i Edwarda Trzyńskich z Lipienic,

przyznając bon o wartości 800 zł na zakup roślin i narzędzi ogrodniczych. Nagrodzony ogród wyróżniał się harmonijnym wpisaniem w otaczający krajobraz. Właściciele zastosowali w nasadzeniach drzewa, krzewy i byliny gatunków rodzimych. Roślinność była wielopiętrowa i różnorodna gatunkowo, a także charakteryzowała się zróżnicowanymi porami kwitnienia. Na uwagę zasługiwał również tradycyjnie prowadzony sad ze starymi odmianami drzew owocowych. W gminie Brusy nagrodzono dwie zagrody: Pani Jolanty Garus z Brus - Wybudowania i Pani Moniki Ostrowskiej ze Skoszewa. Oba nagrodzone ogrody harmonijnie wpisywały się w otaczający krajobraz oraz nawiązywały do otaczających ekosystemów i tradycji miejsca. W ogrodach zastosowano wielopiętrowe nasadzenia z rodzimymi gatunkami drzew, krzewów i roślin zielnych. Nagrody w gminie Brusy wręczono podczas dożynek gminnych, podczas których ZPK przygotował stoisko nawiązujące do całorocznej akcji edukacyjnej. Wśród uczestników festynu biorących udział w przyrodniczych grach edukacyjnych rozlosowano nagrody w postaci budek lęgowych dla ptaków.

Efekt ekologiczny:

Wzbudzenie trwałego zainteresowania ochroną i kształtowaniem krajobrazu oraz popularyzacja wiedzy związanej z charakterystyczną dla Borów Tucholskich zabudową i tradycyjnym zagospodarowaniem zieleni.

Wznowienie wydania mapy turystycznej wraz z informatorem przyrodniczym na temat Zaborskiego Parku Krajobrazowego.

W czerwcu br. została wydana kolejna mapa Zaborskiego Parku Krajobrazowego (nakład 3 500 egz.). Mapa zawiera informator przyrodniczo - turystyczny, przetłumaczony na jęz. angielski i jęz. niemiecki. Wydawnictwo jest cennym źródłem informacji nt. zagospodarowania turystycznego, fauny i flory ZPK, zawiera informacje o różnych formach ochrony przyrody oraz ciekawe informacje nt. miejscowości położonych na terenie Parku. Pracownicy Parku zgromadzili informacje przestrzenne, które zostały wykorzystane przy aktualizacji mapy (nowe rezerваты przyrody, zmienione przebiegi szlaków turystycznych, nowe elementy zagospodarowania turystycznego itp.). Turyści oraz osoby odwiedzające Park najczęściej pytają o taki rodzaj przewodnika. Mapa wykorzystywana jest podczas zajęć edukacyjnych oraz stanowi atrakcyjną nagrodę w licznych wydarzeniach edukacyjnych ZPK.

Efekt ekologiczny:

Promocja walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Zaborskiego Parku Krajobrazowego.

Pkt. 7. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

Ochrona i monitoring cennych gatunków ryb w dorzeczu Słupi

Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” od 10 lat promuje i realizuje działania ochronne dla najcenniejszych gatunków ryb w dorzeczu Słupi. W oparciu o tą ideę zrealizowano i wciąż realizuje się kilka projektów, w które zaangażowało się wiele instytucji i organizacji społecznych.

Zakup paliwa i sprzętu na patrole antyklusownicze w czasie tarła łososi i troci

W obecnej chwili rozpowszechnione klusownictwo jest jednym z największych zagrożeń naturalnego tarła ryb łososiowatych. Zabijanie ryb na tarliskach oraz w czasie wędrówek rozrodczych powoduje olbrzymie straty w środowisku, razem z tarlakami niszczone są duże ilości ikry, z której nie wykluje się narybek. W ramach zadania zakupiono paliwo na prowadzenie patroli antyklusowniczych w dorzeczu Słupi, w których uczestniczyły także m.in.: Policja, Państwowa Straż Rybacka, Straż Graniczna i członkowie Stowarzyszenia Proekologicznego „Słupia”.

Efekt ekologiczny

Podjęte działania umożliwiły rybom dotarcie na tarliska, odbycie tarła, co w efekcie sprzyja zwiększeniu roli naturalnego rozrodu i stworzeniu samoutrzymującej się populacji troci słupiańskiej oraz łososia.

Monitoring efektów tarła

W skład monitoringu i oceny efektów naturalnego tarła ryb łososiowatych wchodzi szereg działań: coroczne letnie i jesienne elektropołowy narybku w rejonach tarlisk oraz liczenie gniazd tarłowych w dorzeczu Słupi.

W miesiącach wrześniu i październiku – wzorem lat ubiegłych – wykonano **odłowy narybkowe na zinwentaryzowanych tarliskach łososi atlantyckich i troci wędrownych** w dorzeczu Słupi. Celem tych odłowów była ostateczna ocena efektów tarła salmonidów z 2011 roku. Wykonano elektropołowy ryb na następujących rzekach: Skotawa, Kamienna, Żelkowa Woda, Żelkowa Struga, Kwacza, Kamieniec, Głaźna, Bagienica i Gnilna. Wszystkie odłowione ryby mierzono a następnie wypuszczano do wody. Dane dotyczące odłowionych ryb przekazano w formie sprawozdań do Zarządu Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Słupsku oraz Instytutu Rybactwa Śródlądowego – Pracowni Ryb Wędrownych w Gdańsku.

Efekt ekologiczny

Letnie i jesienne odłowy narybku w rejonach tarlisk umożliwią bezpośrednio szacowanie efektów naturalnego tarła oraz opracowanie modelowych tarlisk, z których uzyskuje się najlepszą przeżywalność ikry, wylęgu i narybku.

Organizacja warsztatów tarliskowych - poświęconych badaniom naturalnego tarła ryb anadromicznych

W dniach od 12 do 23 listopada 2012 r. zorganizowano 2 turnusy „Warsztatów tarliskowych”. Podobnie jak w latach ubiegłych warsztaty obejmowały zajęcia teoretyczne oraz prace w terenie. Gościli u nas studenci z: UWM w Olsztynie, UR w Krakowie, ZUT w Szczecinie, pracownicy Stobrawskiego Parku Krajobrazowego oraz pracownicy naszego Zespołu z NPK i KPK. Na części teoretycznej uczestnicy zapoznawali się z problemami zabudowy hydrotechnicznej Słupi, zasadach projektowania sztucznych tarlisk i przepławek. Tradycyjnie nie zabrakło obecności prof. Piotra Dębowskiego z IRŚ w Gdańsku, który opowiedział o radiotelemetrii w badaniu ryb wędrownych. Dużym zainteresowaniem cieszył się wykład prof. Tomasza Mikołajczyka dotyczący m.in. nieprzemyślanych zarybień w uregulowanych rzekach. Najwięcej emocji dostarczały zajęcia w terenie, podczas których inwentaryzowano gniazda tarłowe salmonidów i nanoszono ich lokalizację GPS, przerzucano tarlaki powyżej elektrowni w Skarszewie Dolnym, oglądano efekty renaturyzacji Kwaczy oraz ściągano sieci kłusownicze. W pierwszym turnusie dodatkowo udało się zobaczyć znakowanie węgorzy wykonywane przez pracowników IRŚ pod okiem prof. Dębowskiego. Zapoznano się również z ciekawymi rozwiązaniami technicznymi niedawno powstałych przepławek na rzece Skotawie - w Dębnicy Kaszubskiej, przy Zakładach Garbarskich oraz w Starniczkach, przy hodowli pstrąga. W terenie także charakteryzowano rzeki pod kątem występowania w nich chronionego siedliska o nazwie „nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników”.

W trakcie trwania warsztatów, w ramach zadania, oprócz opieki i wsparcia merytorycznego ze strony pracowników Parku, uczestnikom zapewniono nocleg i wyżywienie na terenie osiedla akademickiego, a także transport.

Efekt ekologiczny

Uzyskanie wiedzy na temat miejsc wybieranych przez ryby do rozrodu, ocena wielkości gniazd i ilości ryb biorących udział w rozrodzie, warunków hydraulicznych panujących na tarliskach, termiki wody oraz - w miarę możliwości - ocena intensywności i efektywności tarła, w zależności od rodzaju podłoża (grubości frakcji żwiru). Zdobyta wiedza i doświadczenia wykorzystywane są m.in. do sporządzania szczegółowych map sytuacyjnych najważniejszych tarlisk oraz ochrony tych miejsc i biotopów, jak również przy projektowaniu sztucznych tarlisk.

Oprócz pogłębienia wiedzy na temat naturalnego rozrodu łososi i troci wymiernym efektem warsztatów jest ochrona tarła. W czasie warsztatów studenci ściągali sieci kłusownicze, uwalniając z nich żywe ryby. Obecność nad rzekami licznej grupy osób odstraszała także kłusowników używających narzędzi kaleczących (ościeni, wideł). Ważnym efektem zorganizowanych warsztatów jest promocja wiedzy na temat naturalnego tarła wśród studentów kierunków rybackich, nastawionych głównie na gospodarcze wykorzystanie ryb łososiowatych. Uświadomienie im roli i skali naturalnego tarła tych cennych ryb wpłynie na podniesienie świadomości ekologicznej przyszłych ichtiologów.

Zakup żwiru w celu uzupełnienia nim sztucznych tarlisk

We wrześniu dokonano uzupełnienia żwirem (57 ton) sztucznych tarlisk wybudowanych w ramach projektu renaturyzacji rzeki Słupi i Kwaczy, zlokalizowanych w objętym renaturyzacją odcinku rzeki Kwaczej oraz w ujściu Kanału Młyńskiego w Słupsku.

Efekt ekologiczny

W wyniku wybudowania tarlisk wzrosła pojemność tarliskowa dorzecza Słupi a ryby na kilku tarliskach założyły kilkadziesiąt gniazd. Wobec ogólnej liczby gniazd notowanych w dorzeczu Słupi może się to wydawać wielkością niewielką, jednakże należy pamiętać o tym, że na sztucznych tarliskach przeżywalność ikry jest znacznie większa niż na gniazdach naturalnych. Wynika to z faktu, że na sztucznych tarliskach istnieje żwir idealnie dobrany do potrzeb budowy gniazd, a gniazda chronione są przed zapiaszczeniem.

Niebagatelną rolę edukacyjną i kształtującą świadomość ekologiczną odgrywa sztuczne tarlisko w Słupsku. Jego lokalizacja w centrum miasta, w atrakcyjnym miejscu odwiedzanym licznie przez turystów, umożliwia obserwację trących się ryb setkom słupszczan i turystów. Ludzie ci, zafascynowani obserwacją dużych ryb w czasie ich rozrodu, zyskiwali wiedzę na temat znaczenia łososi i troci, ich zwyczajów i cyklu życiowego oraz utożsamiali się z rzeką Słupią i jej bogactwem przyrodniczym.

Remont elementów skanerów do liczenia ryb zamontowanych na przepławkach na węźle wodnym w Słupsku

W 2 przepławkach na węźle wodnym w Słupsku zainstalowano skanery do liczenia migrującej przez przepławki ichtiofauny. Po kilku latach ich funkcjonowania zużyciu ulegają elementy wyposażenia narażone na działanie czynników środowiskowych. W ramach zadania wykonano remont skanerów polegający na wymianie uszkodzonych kabli i złączy. Dodatkowo w uszkodzonym na skutek awarii sterownika komputera, sprzężonego ze skanerem, wymieniono dysk twardy.

Przez cały 2012 r. prowadzono ciągły monitoring wędrówek ichtiofauny przez przepławki na węźle wodnym w Słupsku, obejmujący systematyczne wizyty na przepławkach w celu oceny ich drożności dla ryb, odczyty danych zapisanych na skanerach monitorujących migrację ichtiofauny oraz prowadzono konserwację urządzeń, polegającą na ich czyszczeniu.

Efekt ekologiczny

Zamontowane skanery dostarczają bezcennej wiedzy na temat ichtiofauny migrującej przez miasto Słupsk. Umożliwia to ocenę skuteczności samych przepławek, pośrednią ocenę efektów czynnej ochrony ryb w dorzeczu Słupi, planowanie efektywnych akcji antyklusowniczych, ułatwia lokalizowanie tarlaków troci podczas badań radiotelemetrycznych itp. Uzyskiwane dane przekazywane są w celu interpretacji wyników do IRŚ Gdańsk Zakład Ryb Wędrownych.

Monitoring budek lęgowych dla włośchatki

Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” od wielu lat podejmuje działania z zakresu czynnej ochrony ptaków, którym głównym celem jest stworzenie dogodnych warunków do odbycia

łęgów. W ramach ochrony włośchatki, w miesiącu marcu, wykonano 4 wyjazdy mające na celu określenie dokładnej lokalizacji budek w terenie i sprawdzenie ich stanu technicznego. W kwietniu odbyło się 6 wyjazdów terenowych, poprzedzających kontrole budek, na nasłuchy nocne. Na ich podstawie można było wysnuć wnioski m.in. na temat ogólnej aktywności sów na tych terenach w 2012 r. Uzyskane informacje stanowiły ważny punkt odniesienia do interpretacji wyników otrzymanych z kontroli budek. Dodatkowo dostarczyły nam informacji o innych gatunkach sów. Szczególnie cennym było przypadkowe stwierdzenie nowych stanowisk sóweczki - bardzo rzadkiej, najmniejszej sowy europejskiej. Następnie, w miesiącu maju, dokonano kontroli budek łęgowych dla włośchatki – w tym celu odbyło się 5 wyjazdów terenowych. Spośród 30, poddanych kontroli budek, w jednej odnotowano obecność puszczyka.

Wszystkie w/w działania prowadzone były pod okiem ornitologa.

Efekt ekologiczny

Inwentaryzacja stanowisk występowania włośchatki, próba określenia przydatności budek łęgowych oraz stwierdzenia sukcesu łęgowego tego gatunku.

Czynna ochrona nietoperzy

W miesiącu styczniu odbyły się prelekcje z ankietą na temat występowania i lokalizacji ukryć zimowych nietoperzy.

W lutym przeprowadzona została kontrola zimowisk na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”. W sumie skontrolowano 30 obiektów w których stwierdzono występowanie 5 gatunków nietoperzy. Przeprowadzona kontrola pozwoliła również ocenić stan obiektów, jak również określić zakres prac remontowych.

W kolejnych dwóch miesiącach wykonano i rozwieszono z zakupionych materiałów (deski, wkręty, zawiasy i haczyki) skrzynki rozrodcze typu Stratmann, które rozwieszono zastępując nimi uszkodzone skrzynki, jak również rozwieszono zakupione po raz pierwszy budki styro-betonowe. Łącznie wymieniono 30 sztuk „stratmanów” i rozwieszono 24 budki styro-betonowe.

W miesiącach lipcu i sierpniu na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” i otuliny północno-wschodniej odbyła się inwentaryzacja chiropterofauny, w ramach której zorganizowano obóz. W terenie rozstawiano sieci na trasach przelotów nietoperzy w pobliżu zbiorników wodnych i nad rzeką Skotawą. Przez trzy kolejne noce od zmierzchu do świtu członkowie Koła Chiropterologów przy Uniwersytecie Gdańskim i pracownicy PKDS pod kierownictwem dr Mateusza Ciechanowskiego uwalniali wplątane w sieci osobniki w celu identyfikacji gatunku. Nietoperze ważono, mierzono długość 5 palca i przedramienia. Ponadto określano płeć, wiek oraz ogólną kondycję zdrowotną. Dodatkowych i ważnych informacji dostarczało odłowienie karmiącej samicy, co świadczyło o obecności w pobliżu kolonii rozrodczej tego gatunku. Łącznie w sieci, podczas trzech nocy, odłowiono 14 osobników. Wśród nich znalazły się takie gatunki jak: mroczek późny, borowiec wielki, borowiaczek, mopek, karlik malutki, nocek Natterera i gacek brunatny. Największym sukcesem tej akcji było stwierdzenie borowiaczka, nietoperza rzadkiego, uważanego za narażony na wyginięcie w Polsce i dotąd nie odnotowanego w granicach całego

Pomorza Środkowego, oraz stwierdzenie mopka – gatunku z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, dotychczas nie odnotowanego latem na terenie Parku, choć regularnie stwierdzanego na tamtejszych zimowiskach. Jednocześnie prowadzone były nasłuchy za pomocą detektora ultradźwięków, których analiza może dostarczyć nowych informacji odnoszących się do składu chiropterofauny otuliny zachodniej Parku.

Dodatkowo, wspólnie z członkami akademickiego koła przy UG, przeprowadzono kontrolę rozwieszonych budek rozrodczych pod kątem identyfikacji gatunku, określeniu przynależności płciowej osobnika oraz mierzenia podstawowych parametrów ciała. Najczęściej budki zajmowane są przez karlika większego i karlika malutkiego ale bywa też karlik drobny, stwierdziliśmy również kolonię gacka brunatnego i pojedyncze borowce wielkie.

Do starej hydroforni w Budowie, stanowiącej cenne zimowisko nietoperzy, dolano wody w celu poprawy panujących w niej warunków wilgotnościowych oraz dokleiono 20 cegieł dziurawek.

Efekt ekologiczny

Prowadzenie prelekcji ma na celu zmianę postaw ludzi w stosunku do nietoperzy, wskazanie jak pożyteczną rolę pełnią w ekosystemach oraz uzmysłowienie potrzeby ich ochrony. Kontrola miejsc zimowania dostarcza informacji, czy miejsca te nadal są wykorzystywane przez nietoperze oraz umożliwia monitoring parkowej ich populacji. Ważnym elementem jest także identyfikacja różnego typu zagrożeń i ewentualne planowanie jak im zaradzić, bądź jak zapobiec ich wystąpieniu w przyszłości. Wymiana zniszczonych budek rozrodczych umożliwia tworzenie bezpiecznych miejsc do odbycia rozrodu – procesu niezbędnego do podtrzymania istnienia gatunku. Działania podejmowane w okresie letnim pozwalają stwierdzić jaka populacja nietoperzy przystępuje do rozrodu, gdzie się on odbywa oraz jakie ukrycia są najbardziej preferowane przez poszczególne gatunki. Dodatkowo dostarczają wiedzy na temat stanu ukryć (które do naprawy, jakie zamontować w danym siedlisku). Zwiększenie liczby ukryć (przyklejenie cegieł dziurawek) i poprawa warunków wilgotnościowych w starej hydroforni miały na celu podniesienie atrakcyjności tego zimowiska i umożliwienie hibernowania w nim większej liczbie nietoperzy.

Czynna ochrona mokradeł

W ramach zadania odbyły się wyjazdy terenowe mające na celu kontrolę i ocenę stanu oraz zaplanowanie ewentualnego remontu zastawek piętrzących wodę na terenach podmokłych.

Wykonano koszenie podmokłych łąk i mechowisk na terenie projektowanego rezerwatu przyrody „Gogolewko”. W terminie od 1 sierpnia do 15 września wykoszono 15 ha powierzchni projektowanego rezerwatu przyrody „Gogolewko”. Powstała w wyniku prac biomasa została zebrana, a następnie wywieziona poza granice projektowanego rezerwatu.

W miesiącu wrześniu dokonano **remontu łącznie 15 zastawek** zlokalizowanych przy Żelkowej Strudze w pobliżu m. Żelkówko oraz na południe od Jeziora Konradowo. W celu nadzoru i odbioru prac wykonano kilka wyjazdów terenowych.

W październiku wykonano **remont dalszych 16 zastawek** zlokalizowanych w rezerwach przyrody „Źródłiskowe torfowisko” (1 podwójna zastawka drewniano-kamienna) i „Mechowiska Czaple” (10 zastawek drewnianych) oraz w pobliżu Gałąźni Małej (5 zastawek).

W październiku wykonano prace polegające na odkrzaczaniu 10 ha powierzchni na terenie projektowanego rezerwatu przyrody „Gogolewko”, w ramach których usunięto 10 drzew brzozy brodawkowatej oraz ok. 1000 m² krzewów wierzby. Powstała w wyniku prac biomasa została zebrana, a następnie wywieziona poza granice projektowanego rezerwatu. W celu nadzoru i odbioru prac wykonano kilka wyjazdów terenowych.

Efekt ekologiczny

Celem zadania jest ochrona cennych fragmentów łąk storczykowych oraz torfowisk niskich w dolinie Słupi i jej dopływów poprzez: kośne użytkowanie terenu, odkrzaczanie oraz utrzymanie odpowiedniego reżimu hydrologicznego. Jak wskazują nasze wieloletnie obserwacje działania tego typu pozwalają nie tylko zachować cenne siedliska, ale także uzyskać znacząco poprawę panujących na nich warunków.

Edukacja ekologiczna

Działalność edukacyjno-promocyjna

W 2012 roku w ramach zaplanowanego zadania „Edukacja ekologiczna” zrealizowano wszystkie założone spotkania i imprezy. Łącznie z zajęć edukacyjnych prowadzonych w naszej sali lub w terenie skorzystało 5 170 osób, z czego 2320 osób skorzystało z zajęć prowadzonych na Sali wystawowej w siedzibie Parku lub w szkołach czy świetlicach. Pozostałe osoby w liczbie 2850 to uczestnicy rajdów, akcji plenerowych itp. Frekwencję na imprezach otwartych szacowano na podstawie ilości wydawanych ulotek, ilości osób przewożonych autokarami lub obowiązujących zapisów. W swojej pracy edukacyjnej ściśle współpracujemy z wieloma instytucjami jest to szczególnie istotne przy dużych akcjach edukacyjnych, które wymagają sprawnego przygotowania logistycznego.

Dzięki dofinansowaniu z WFOŚiGW przeprowadzono zaplanowane konkursy, wyjazdy autokarowe w teren, dokonano zakupu nagród i wyżywienia dla uczestników konkursów. Wzbogacono również bazę dydaktyczną PKDS m. in. o: plansze i filmy, 2 mikroskopy terenowe, lupy do obserwacji terenowych, stacje pogodowe, służące do prowadzenia zajęć edukacyjnych, zarówno na sali, jak i w terenie.

Zajęcia edukacyjne

W roku 2012 na bieżąco prowadzono zajęcia edukacyjne na sali wystawowej w siedzibie oddziału PKDS z różnymi grupami wiekowymi. Zainteresowani najczęściej zamawiali zajęcia dotyczące samego Parku i jego walorów, a także zagospodarowania turystycznego i możliwości uprawiania różnych form turystyki. Ponadto tematy dotyczyły zagadnień związanych z ekosystemami leśnymi, czynną ochroną prowadzoną w Parku i potencjalnymi zagrożeniami.

W czasie **ferii zimowych** przeprowadzono cykl zajęć edukacyjnych. Z naszej oferty skorzystało 150 osób, odwiedziły nas dzieci i młodzież uczestnicząca w zorganizowanych feriach w Redzikowie, Niepogłędziu, SP nr 2 w Słupsku, Bibliotece Miejskiej w Słupsku oraz Harcerze z Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Słupsku. Pracownik Parku przeprowadził także warsztaty terenowe na świetlicach w Krępie i Smółdzinie oraz w Bibliotece Gminnej w Kobylnicy.

Przez dwa miesiące można było oglądać w siedzibie Parku wystawę **pn. „Lasy - zielony skarb pomorza”** i skorzystać jednocześnie z wykładów na temat chronionych siedlisk leśnych.

Grzybobranie i wystawa grzybów w siedzibie Parku. Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” po raz trzeci zorganizował wystawę grzybów, którą poprzedził wyjazd na grzybobranie. W imprezie uczestniczyło 60 osób, wybraliśmy się w okolice Niepogłędzia, gdzie czekał na nas przedstawiciel Nadleśnictwa Bytów Pan Marek Skierka oraz podleśniczy leśnictwa Gałąźnia. Uczestnicy mieli okazję dowiedzieć się co oznaczają słupki z numerami czy też inne tajemnicze znaki na drzewach i jak one mogą pomóc nam odnaleźć się w lesie. W dniach **25-26.09.2012** w siedzibie Parku zaprezentowaliśmy wystawę grzybów zebranych przez pracowników Parku. Udało nam się pokazać ok. 30 gatunków grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących. Wystawie z naturalnymi okazami towarzyszyła wystawa zdjęć m.in. grzybów chronionych. W dniu 25.09.2012 przedstawiciele Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Słupsku wygłosili dwa wykłady - o zatruciach grzybami i obrocie handlowym oraz o zasadach prawidłowego zbierania grzybów. Wszystkie grupy zwiedzające wystawę uczestniczyły w pogadankach oraz konkursach związanych z tematem wystawy prowadzonych przez pracowników Parku. Wystawę obejrzało **350 osób**.

Konkursy

XI Ogólnopolski konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”- etap parkowy i uczestnictwo w etapie wojewódzkim, konkurs dla szkół gimnazjalnych. Gminy były reprezentowane przez czteroosobowe drużyny, wyłonione we wcześniejszych etapach szkolnym i gminnym. W etapie parkowym wzięło udział 6 gimnazjów z: Kobylnicy, Słupska, Borzytuchomia, Niepogłędzia, Parchowa i Bytowa. PK „Dolina Słupi” na etapie wojewódzkim był reprezentowany przez drużynę z Gimnazjum nr 3 w Słupsku.

Konkurs z okazji Roku Krajobrazów Pomorza- „Na mapie świata jest takie miejsce” konkurs literacko- plastyczny dla szkół podstawowych z powiatów słupskiego i bytowskiego oraz miasta Słupsk. Współorganizatorami konkursu były Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku oraz biblioteki gminne.

Konkurs na najlepszy projekt edukacyjny - Jeziora lobeliowe koło Soszycy. Konkurs współorganizowany przez Park i Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego - uczestniczyło w nim 35 uczniów słupskich gimnazjów. Celem konkursu było uwrażliwienie na piękno regionu i jego walory przyrodnicze. W ramach realizowanych wcześniej zadań został przeprowadzony wykład, gimnazjaliści mieli także okazję zapoznać się z literaturą w zakresie omawianego tematu oraz zaproszono ich na ścieżkę dydaktyczną. W czerwcu na sali PK „Dolina Słupi” uczniowie zaprezentowali swoje projekty, a najlepsza drużyna z Gimnazjum nr 5 zaprezentowała się przed swoimi rówieśnikami w szkołach w Jasieniu, Czarnej Dąbrówce i Nożynie. Warto dodać, że teren podlegający opracowaniu przez uczniów to

projektowany rezerwat „Cztery Jeziora” („Jeziora Soszyckie”) oraz projektowany w ramach sieci Natura 2000 specjalny obszar ochrony „Jeziora lobeliowe koło Soszycy” na terenie gminy Czarna Dąbrówka.

„My i las”- XIII konkurs regionalny dla szkół podstawowych. Organizatorzy konkursu: Szkoła Podstawowa nr 6 w Słupsku, PK „Dolina Słupi” i Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Słupsku. W konkursie wzięło udział 9 trzyosobowych zespołów ze szkół regionu słupskiego. Uczniowie zmagali się z testem przyrodniczym oraz odpowiadali na pytania z zakresu historii regionu, jego zabytków i innych interesujących miejsc.

XII edycja konkursu gminnego „Ekolandia” – organizatorami konkursu są Szkoła Podstawowa w Kończewie, PK „Dolina Słupi” i Gminne Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy.

„Krajobraz doliny Słupi - dzieło natury i rąk ludzkich”- XXI Konkurs Wiedzy o Ochronie Przyrody i PK „Dolina Słupi”. Do konkursu zaprosiliśmy gimnazja z terenu Parku i otuliny. Nasze zaproszenie przyjęło 9 szkół. Konkurs poprzedzony był warsztatami w terenie, na których pokazaliśmy uczestnikom krajobrazy naszego parku, miejsca mało zmienione jak i te mocno przekształcone ręką ludzką. Szczególną uwagę poświęciliśmy ścieżce w Gałąźni Małej, znajdującej się w sercu naszego Parku. W Roku Krajobrazów Pomorza chcieliśmy zwrócić uwagę gimnazjalistów na zmiany dokonane w krajobrazie przez człowieka.

„Kraj-w-Obrazie” konkurs plastyczny dla Wychowanków Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Damnicy. Konkurs poprzedzony był warsztatami terenowymi, które są szczególnie cenne, uczą je umiejętności wnikliwej obserwacji zjawisk zachodzących w przyrodzie i zrozumienia wielu zależności. Mamy nadzieję, że nasz udział w życiu tych dzieci będzie przez nich zapamiętany jako fajna przygoda z przyrodą.

„Mój ulubiony krajobraz”- konkurs plastyczny dla przedszkolaków.

Konkurs fotograficzny „Dolina Słupi- dzieło natury i rąk ludzkich”. Ogłoszony z okazji Roku Krajobrazów Pomorza konkurs fotograficzny trwał ponad pół roku i został rozstrzygnięty w październiku 2012 r . W siedzibie Parku do końca roku można oglądać wystawę prac, które wpłynęły na konkurs. **I miejsce zajęła praca Michała Słupczewskiego pn. „Skotawa- prawy dopływ Słupi”, II miejsca nie przyznano, III miejsce przypadło Pani Katarzynie Kojder za pracę „Dolina Huczka – strumień”.** Wyróżniono dwie prace; **Bartosza Lepka- „Chłód poranka 7” oraz Marka Słupczewskiego- Rezerwat „Dolina Huczka” w jesiennej porze.**

Imprezy turystyczno-ekologiczne

„I Wiosenne drepty z niespodzianką”- wierszowana wędrówka - quest. Rajd odbył się w sobotę 21 kwietnia, na starcie w Krępie i Dębnicy Kaszubskiej stawiło się 350 osób, które postanowiły spróbować swoich sił w nowej zabawie terenowej jaką jest quest czyli turystyka z zagadkami. Na każdej trasie na wędrowców czekały zadania wymagające wnikliwej obserwacji mijanych obiektów, np. należało uzupełnić nazwy gatunkowe roślin z tablicy informacyjnej na ścieżce przyrodniczej, zauważyć szczególne miejsce, policzyć deski na moście czy też zauważyć zwiastuny wiosny. Ponieważ rajd odbywał się w przeddzień „Dnia Ziemi”, PK „Dolina Słupi” przygotował dla uczestników konkurs przyrodniczy, a Nadleśnictwo Leśny Dwór przekazało dla każdego chętnego turysty sadzonkę świerka.

Organizatorami rajdu byli: Gminny Ośrodek Kultury w Głobinie (Gmina Słupsk), PZPK - Oddział Park Krajobrazowy „Dolina Słupi”, Gmina Dębica Kaszubska, Nadleśnictwo Leśny Dwór, Starostwo Powiatowe w Słupsku, Okręgowe Zrzeszenie LZS w Słupsku oraz Aeroklub Słupski.

Rajd z „Głosem Pomorza” w plener- rajdy organizowane są od kilkunastu lat, pokazujemy turystom ciekawe miejsca w okolicy.

Słupski Piknik Ekologiczny – uczestniczyliśmy w imprezie organizowanej przez Stowarzyszenie Proekologiczne „Słupia”, na stoisku zorganizowano gry i zabawy ekologiczne dla dzieci i dorosłych.

Udział PK „Dolina Słupi” na Jarmarku Gryfitów. Wspólnie z Gminą Słupsk i Zagrodą Muzealną ze Swołowa 8 lipca 2012 roku, byliśmy współorganizatorami Jarmarku Gryfitów. Tematem przewodnim była woda. Na naszym stoisku zaprezentowaliśmy żywe okazy gatunków roślin związanych z rzeką i jej brzegami. Okazało się, że niewiele osób znało nazwy roślin pospolicie występujących w Słupi oraz w jej starorzeczach, toteż edukacja mieszkańców i turystów w tym zakresie okazała się przysłowiowym strzałem w dziesiątkę. Kilkakrotnie występowaliśmy na scenie prezentując walory Parku oraz przybliżając naszą działalność w zakresie ochrony przyrody i turystyki. Z okazji **Roku Krajobrazów Pomorza** ogłosiliśmy konkurs plastyczny dla dzieci - tematem przewodnim była rzeka Słupia i jej krajobraz.

„Leśny Festyn Edukacyjny” w Sopocie. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku po raz kolejny zaprosiła Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych do współpracy partnerskiej przy organizacji tej dorocznej imprezy. PKDS zaprezentował swoje walory turystyczne i krajobrazowe licznie odwiedzającym stoisko. Dodatkową atrakcją dla odwiedzających była wystawa fotograficzna **„Chronione krajobrazy Pomorza”** przygotowana przez PZPK z okazji Roku Krajobrazów Pomorza.

Organizacja z Gminą Kobylnica **dwóch rajdów rowerowych na orientację - Terenowej gry rowerowej – 29 września 2012 oraz 27 października 2012 „Tajemnice nauki”.** Impreza zorganizowana została przez Active Days, Gminny Zespół Ekonomiczno-Administracyjno- Gospodarczy Szkół w Kobylnicy i Akademię Pomorską, Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych Park Krajobrazowy Dolina Słupi i Nadleśnictwo Leśny Dwór. Wzięło w niej udział ponad 70 uczestników. W tej imprezie Sport rowerowy połączono z elementami nauki (zadania naukowe zostały przygotowane przez pracowników i studentów Akademii Pomorskiej).

Organizacja II Rajdu Pieszego na orientację „Tarlisko 2012”. W sobotę 8 grudnia 2012 roku na starcie w Krępie zjawili się około 150 piechurów, którzy wędrowali zaśnieżonymi ścieżkami leśnymi, w poszukiwaniu rozstawionych przez organizatorów punktów. Ideą naszego rajdu oprócz samej rywalizacji na trasie było przekazanie uczestnikom wiedzy o terenie na którym przebywają, a także pokazanie problemów związanych z ochroną przyrody. Startujący w poszczególnych kategoriach musieli sprawnie poruszać się z mapą po wyznaczonym terenie, znaleźć swoje punkty kontrolne, a także wykonać przygotowane zadania. Wśród tych, nie zabrakło oczywiście pytań o okres ochronny ryb łososiowatych,

rzeki włosienicznikowe oraz problemy związane z udrażnianiem rzek będących korytarzami ekologicznymi. Najlepsi w kategorii TP (trasa początkowa i otwarta) okazali się uczniowie z **SP nr 5 w Słupsku**, wyprzedzając drużynę z **SP nr 2 w Ustce**. Najlepsi gimnazjaliści to drużyna z **ZS w Siemianicach**, a wśród szkół podstawowych najlepsi byli przedstawiciele **SP nr 2 w Ustce**.

Efekt ekologiczny

Efekt ekologiczny działań edukacyjnych to przede wszystkim wzrost świadomości ekologicznej dzieci, młodzieży i dorosłych. Poprzez prowadzenie szeroko zakrojonych akcji edukacyjnych przyczyniamy się do zwiększenia aktywności i zaangażowania na rzecz ochrony przyrody. Wzrost świadomości ekologicznej spowoduje wskazanie społecznościom lokalnym wymiernych korzyści wynikających z faktu posiadania bądź zamieszkiwania na terenie objętym ochroną o dobrze zachowanym krajobrazie.

Zagospodarowanie turystyczne Parku

W ramach tego punktu pracownicy Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” wykonali następujące prace:

Inwentaryzacja trasy rowerowej pn. „ Szlak Elektrowni Wodnych”.

W okresie wczesnowiosennym został dokonany objazd całej trasy na odcinku ze Słupska do Soszycy (szlak niebieski). Trasa powrotna z Soszycy do Słupska prowadząca przez Krosnowo zostanie oznakowana kolorem zielonym. Trasa została zapisana w formie elektronicznej (GPS), wyznaczone zostały nowe punkty kierunkowe oraz miejsca parkingowe.

Wykonano 7 sztuk metalowych słupków kierunkowych, które uzupełnią oznakowanie trasy rowerowej na odcinku od Słupska do Gałąźni Małej .

Wykonano tabliczki kierunkowe w liczbie 50 sztuk. Tabliczki zostały zamontowane na istniejących kierunkowskazach w miejscach gdzie zostały one zniszczone. Metalowe konstrukcje zostały odmalowane w liczbie 25 sztuk.

Na odcinku ze Słupska do Gałąźni Małej zostało odnowione oznakowanie trasy rowerowej, namalowano znaki na drzewach.

Wykonano ławy i stoły, które ustawiono pod 5 wiatami turystycznymi w miejscach gdzie są stacje dla wodniaków. Wiaty zakonserwowano, elementy zniszczone wymieniono na nowe (wiaty w m. Leśny Dwór)

Odnowiono 3 witacze , które są elementem oznakowania granic Parku (Dębница Kaszubska, Darskowo, Niemczewo).

Uzupełniono urządzenia turystyczne na parkingu w m. Lubuń, (wykonanie 2 stołów i 4 ławek, konserwacja elementów drewnianych wiaty i ogrodzenia).

W III kwartale ze względu na wzmożony ruch turystyczny na rzece Słupi jak i na trasach turystycznych ograniczono zakres prac związanych z zagospodarowaniem turystycznym Parku do bieżącego utrzymania wszystkich urządzeń służących turystyce i rekreacji. Na bieżąco naprawiano zniszczone elementy wiat turystycznych, ogrodzono miejsca parkingowe przy rezerwacie przyrody „Grodzisko Borzytuchom” oraz parking w Gałąźni Małej. Trasy ścieżek edukacyjnych wykoszono oraz zakonserwowano elementy drewniane, na których umieszczono tablice informacyjne i kierunkowe. Na bieżąco wymieniano uszkodzone tablice

na ścieżkach edukacyjnych oraz tablice kierunkowe na trasie rowerowej, przebiegającej przez teren Parku.

Trasa rowerowa została przejechana na odcinku ze Słupska do Bytowa w celu zapisu elektronicznego jej przebiegu. Wyznaczono miejsca na lokalizację stacyjek rowerowych i miejsc parkingowych. Uzgodniono przebieg trasy rowerowej z Nadleśnictwem.

W IV kwartale prowadzone były prace związane z przygotowaniem mapy turystycznej naszego Parku. Zaktualizowano informacje o przyrodzie, zabytkach oraz o formach turystyki w Parku. Uaktualniono przebieg tras turystycznych pieszych oraz sprawdzono przebieg tras turystycznych wyznaczonych i oznakowanych w terenie przez poszczególne gminy z terenu Parku.

Wykonano 15 stojaków z drewna do zamontowania map turystycznych na trasie rowerowej oraz 7 stojaków pod duże tablice umieszczone w miejscowościach gminnych. Wszystkie te działania mają na celu ujednoczenie oznakowania turystycznego na terenie Parku. W celu poznania zasad prawidłowego wykonywania oznaczeń na szlakach turystycznych, zostało przeprowadzone szkolenie. Uczestnicy kursu zdobyli uprawnienia znakarza. Zaprojektowano i wykonano oznakowanie tras turystycznych, co uzgodniono z właścicielem gruntów oraz organizacjami turystycznymi.

Efekt ekologiczny

Zagospodarowanie ekoturystyczne Parku umożliwia przybliżenie i promocję walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Służy zarówno dzieciom i młodzieży – odbywanie zajęć z edukacji ekologicznej bezpośrednio w terenie, jak również dorosłym mieszkańcom oraz odwiedzającym te tereny turystom. Zdobywana w ten sposób wiedza wpływa na zrozumienie problematyki ochrony przyrody i kształtuje właściwe postawy ekologiczne.

Zakup literatury fachowej do biblioteki Parku, udział w szkoleniach i konferencjach związanych z edukacją i ochroną przyrody.

1. Uzupelniono zbiory biblioteczki o 23 pozycje literatury fachowej.

2. Szkolenia pracowników

Pracownicy PKDS wzięli udział w warsztatach „**Jak dbać o obszar Natura 2000 i o wody – w procesach planowania i na co dzień**”, które odbyło się w dniach 9-10 lutego 2012 roku w Krakowie. W ramach tych warsztatów przedstawiliśmy 2 wykłady: „Mała zabudowa hydrotechniczna – wielki problem ekologiczny” oraz „Błędy w planach gospodarowania wodami, na przykładzie dorzecza Słupi”.

Pracownicy PKDS wzięli także udział w **VIII Konferencji Aktywne Metody Ochrony Przyrody w Zrównoważonym Leśnictwie**, której tematem przewodnim były obce gatunki w lasach. Konferencja odbyła się w Rogowie w dniach 29-30 marca b.r.

Uczestniczyliśmy także w **Konferencji „Cele ochrony przyrody**”, która odbyła się w Łagowie Lubuskim w dniach 19-22 kwietnia.

W dniach 9-11 maja uczestniczyliśmy w **XXII Sympozjum – „Człowiek i przyroda wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej”**, która odbyła się w Złotym Potoku.

W dniu 5 czerwca kierownik PKDS uczestniczył w szkoleniu **„Prawne i środowiskowe aspekty wydobycia gazu łupkowego”**, zorganizowanym w Gdańsku przez Gdańską Fundację Wody.

W dniach 17-18 maja b.r. wzięliśmy udział w **Konferencji „Ochrona Krajobrazu w planowaniu regionalnym – doświadczenia i wyzwania”**, które odbyło się w Charzykowach.

Udział w konferencji „Ekosystemy wodne na obszarach chronionych”. W trakcie konferencji pracownicy Parku przygotowali wykład dotyczący problemów związanych z istnieniem zabudowy hydrotechnicznej rzek oraz poster o projektach czynnej ochrony realizowanych w naszym Parku

Pracownik zajmujący się zagospodarowaniem turystycznym Parku uczestniczył w **szkoleniu z oznakowywania szlaków turystycznych** przeprowadzonym w OEE w Szymbarku

Pracownik zajmujący się w PKDS edukacją uczestniczył w **XVII Konferencji Współczesne Zagadnienia Edukacji Leśnej Społeczeństwa** w Rogowie. Tematyka tegorocznej konferencji pn. **„Czas w las”**, nawiązywała do zagadnień związanych z organizacją zajęć plenerowych i rekreacyjnych. Prezentowane zagadnienia to m in. questing, imprezy na orientację, birdwatching itp.

Efekt ekologiczny

Dzięki zdobytej wiedzy pracownicy będą mogli przeprowadzać szereg projektów związanych z edukacją i ochroną przyrody. Zakupione pozycje posłużą poszerzeniu wiedzy pracowników Parku Krajobrazowego „Dolna Słupi”.

Pkt. 8 Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

Dzień samorządowca

W ramach dofinansowania działalności PZPK w ramach działań wspólnych został przeprowadzony „Dzień Samorządowca”. Wszystkie Parki zorganizowały warsztaty przyrodnicze dla pracowników samorządów lokalnych – gmin i starostw powiatowych. Pracownicy samorządów – głównie z wydziałów środowiska i zagospodarowania przestrzennego pogłębili swoje wiadomości z zakresu ochrony przyrody, zasobów przyrodniczych oraz poznali największe problemy związane z ochroną w Parkach jak również podzielili się swoimi problemami spotykanymi w codziennej pracy. Wspólnie pracownicy Parków i samorządów podjęli próbę wspólnego rozwiązania tych problemów. W ramach „Dnia samorządowca 2012” w NPK odbył się rejs kutrem po Zatoce Puckiej, w ZPK spływ kajakowy, TPK – piesza wycieczka „dolina Radości”, PKMW – wyjazd terenowy prezentujący efekty projektu nasadzeń wierzby, KPK - rejs statkiem po jez. Ostrzyckim,

PKDS i WPK – zajęcia terenowe z geologii, ukształtowania terenu i ochrony krajobrazu oraz krótki kurs rozpoznawania porostów nadrzewnych.

W porównaniu z rokiem ubiegłym obserwujemy większe zainteresowanie warsztatami, a już w tym roku przedstawiciele samorządów deklarowali swój udział w roku następnym.

Efekt ekologiczny

Szkolenia przyczyniły się do podniesienia kwalifikacji, umiejętności i poziomu wiedzy przyrodniczej osób wydających decyzje środowiskowe. Największy efekt uzyskany jest poprzez poprowadzenie warsztatów w terenie, gdzie osoby odpowiedzialne za wydawanie decyzji lokalizacyjnych, budowlanych czy pozwoleń wodno-prawnych mogą sprawdzić, a zarazem pogłębić swoją wiedzę nt. środowiska przyrodniczego własnej gminy czy powiatu. Warsztaty przede wszystkim mają uwrażliwić urzędników na piękno i zasoby środowiska naturalnego.

Dzień parków krajobrazowych

W 2012 roku po raz pierwszy wszystkie parki Pomorskiego Zespołu zaprezentowały swoje stoiska w Gdyni 22 maja w ramach akcji „Bioróżnorodność – poznaj by zachować” zorganizowanego przez CIIEE w Gdańsku. Stoiska poszczególnych Parków prezentowały się pod następującymi hasłami:

„Słupia- żywa arteria krajobrazu” - Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” (na stoisku zaprezentowano model rzeki, pokazano jak nieustannie rzeźbi ona swoją dolinę. Zwrócono uwagę na problemy związane z wykorzystaniem rzeki do celów energetycznych, prostowaniem jej biegu, budową jazów, sztolni i zbiorników zaporowych w aspekcie funkcjonowania korytarza ekologicznego).

„Tradycyjne ogrody przyjazne naturze i krajobrazom” - Zaborski Park Krajobrazowy (największą popularnością stoiska wystawowego ZPK cieszyły się ogromne puzzle związane z tematyką przewodnią. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z budową budek lęgowych dla różnych gatunków ptaków).

„Wdzydze - gdzie przyroda i kultura tworzą krajobraz” - Wdzydzki Park Krajobrazowy i Zielona Szkoła w Schodnie (na tym stoisku odwiedzający mieli okazję układać i kolorować „panoramę” WPK z najcenniejszymi i najbardziej charakterystycznymi walorami Parku).

„Zadrzewienia śródpolne jako zagrożony element krajobrazu” - Kaszubski Park Krajobrazowy i Ośrodek Edukacji Ekologicznej (plansze tematyczne, gry i zabawy edukacyjne przybliżały rolę zadrzewień śródpolnych jako niezwykle ważnego elementu krajobrazu).

„Stare wierzby rosną skrycie, a w nich przebogate życie” - Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” (główną atrakcją tego stoiska było „przyrodnicze koło fortuny” oraz możliwość obserwacji mszaków i porostów przy użyciu sprzętu mikroskopowego).

„Świat na wyciągnięcie ręki” - Trójmiejski Park Krajobrazowy („Awifauna występująca na obszarze TPK”- temat przewodni przekazywany przez pracowników TPK, dodatkową atrakcją była możliwość korzystania ze specjalistycznej lunety).

„Krajobraz nadmorskich wydm” - Nadmorski Park Krajobrazowy i Błękitna Szkoła we Władysławowie (tu odwiedzający poznali krajobraz oraz charakterystykę nadmorskich wydm m.in. poprzez prezentację gatunków flory charakterystycznych dla siedlisk wydmowych, jak również przepięknych nadmorskich krajobrazów uchwyconych obiektywem aparatu).

Każdy oddział przedstawiał charakterystyczne i szczególnie cenne dla swojego regionu elementy krajobrazu, dzięki takiej tematyce uczestniczące osoby poznały różne typy pomorskich krajobrazów i ich bioróżnorodność.

Efekt ekologiczny

Efektem ekologicznym jest podniesienie świadomości ekologicznej najmłodszych mieszkańców województwa pomorskiego (dzieci i młodzież w wieku szkolnym). Dodatkowo duże imprezy plenerowe organizowane w Trójmieście służą promocji Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych oraz podnoszeniu wiedzy mieszkańców tak dużej aglomeracji miejskiej nt. przyrody poszczególnych parków krajobrazowych naszego województwa.

Geoportal

W tym roku po raz drugi odbyło się szkolenie dla tzw. "grupy GIS-owców". Z każdego oddziały PZPK oraz „zielonych szkół” i PZPK wybrani pracownicy uczestniczyli w 3-dniowym szkoleniu II stopnia.

Szkolenie prowadzone było przez autoryzowanego instruktora reprezentującego firmę Esri Polska i obejmowało wybrane zagadnienia związane z realizacją projektu GIS, m.in.: gromadzenie danych i sprowadzanie ich do jednego środowiska, kalibrację rastrów oraz edycję danych wektorowych. Zajęcia składały się z części wykładowej i ćwiczeniowej, w której każdy na podstawie uzyskanych informacji samodzielnie wykonywał zadania.

We wrześniu 4 osoby wzięły udział w XXI Ogólnopolskiej Konferencji Fotointerpretacji i teledetekcji – Telegeoinformacja w badaniach i ochronie środowiska organizowanej przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Efekt ekologiczny

Jednym z głównych efektów jaki chcemy uzyskać to usystematyzowanie i ujednoczenie rozproszonych danych w oddziałach PZPK i udostępnienie ich zainteresowanym w formie mapy interaktywnej. Dane zebrane i udostępnione jako GeoPortal są danymi przejrzystymi, łatwymi do wykorzystania, ogólnodostępnymi.

Wydanie albumu oraz kalendarza promujących walory pomorskiej przyrody

W ramach punktu zakupiono album „Jeziora Kaszubskie” – część pierwsza. Album prezentuje jeziora kaszubskie położone w granicach Kaszubskiego i Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego.

Wykonano również skład graficzny albumu wydawanego w ramach obchodów Roku 2013 Rokiem Jezior Pomorza. Album zawiera fotografie oraz opis merytoryczny najcenniejszych jezior województwa pomorskiego, charakterystyczne gatunki ale również wskazuje na zagrożenia i degradacje pomorskich jezior.

W grudniu powstał kalendarz wydawany w ramach obchodów Roku 2013 Rokiem Jezior Pomorza. Kalendarz prezentuje 12 fotografii – różne typy jezior występujące w naszym województwie, jeziora lobeliowe, dystroficzne, ramienicowe, przymorskie.

Efekt ekologiczny

Wzbudzenie wśród odbiorców albumów i kalendarza większego i trwałego zainteresowania dla spraw związanych z ochroną pomorskiej przyrody oraz popularyzacja wiedzy związanej z nią. Wskazywanie poprzez publikacje wrażliwych ekosystemów naszego województwa (w 2013 roku – jeziora, jedne z bardziej zagrożonych ekosystemów). Podnoszenie rangi uchwalonego przez Sejmik Województwa Pomorskiego Roku 2013 Rokiem Jezior Pomorza.

Wystawa „Chronione Krajobrazy Pomorza”

Kolejnym zadaniem wykonanym wspólnie przez Zespół było wykonanie oraz zorganizowanie wystawy „Chronione Krajobrazy Pomorza” – wystawa prezentująca charakterystyczne krajobrazy województwa pomorskiego. W ramach tego zadania przygotowano i wydrukowano 23 tablice tematyczne z charakterystycznymi dla poszczególnych Parków krajobrazami. Wystawa była dopełnieniem oferty edukacyjnej Parków podczas akcji „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”, następnie przez 3 tygodnie można ją było oglądać w akwarium Gdyńskim, potem w Sali im. Bądkowskiego w UM w Gdańsku, w słupsku, Brusach, Chojnicach.

Efekt ekologiczny

Najcenniejsze krajobrazy naszego województwa objęte są ochroną w 2 parkach narodowych oraz 9 parkach krajobrazowych. Pomimo tego mają status zagrożonych, a ich piękno i walory ulegają stopniowej degradacji. Większość z nas nie wie, że województwo pomorskie jest najbardziej urozmaiconym krajobrazowo ze wszystkich województw w Polsce. Występują tu cztery z sześciu głównych typów polskiego krajobrazu – strefy brzegowej morza, doliny i delty Wisły, nizin przymorskich oraz pojezierny. Każdy z nich jest dodatkowo silnie zróżnicowany czynnikami lokalnymi. Brakuje tylko wyżyn i gór, za to są krajobrazy morskie, o których często zapominamy – specyficzne krajobrazy otwartego morza, zatok Gdańskiej i Puckiej oraz Zalewu Wiślanego.

Wystawa ma po pierwsze jest nauką o różnorodności pomorskich krajobrazów, po drugie wzbudza wśród odbiorców wystawy większego i trwałego zainteresowania dla spraw związanych z ochroną krajobrazu oraz popularyzacja wiedzy związanej z zagrożeniami dla niego.

Pierwsze warsztaty dla osób prowadzących edukację ekologiczną w woj. Pomorskim – Szymbark 2012.

W dniach od 03.01.2012. do 05.01.2012. w OEE w Szymbarku zostało zorganizowane spotkanie dla osób zajmujących się edukacją ekologiczną w województwie pomorskim. W

przedsięwzięciu wzięli udział przedstawiciele: Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej z Gdańska, Akwarium Gdyńskiego, WFOŚ i GW z Gdańska, Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego z Helu, Centrum Edukacji Ekologicznej Wodociągów z Słupska, Gniewskiego Centrum Edukacji Ekologicznej Helianthus, Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING, Harcerskiego Centrum Edukacji Ekologicznej z Funki, Ligi Ochrony Przyrody Oddziału z Kościerzyny, Parku Narodowego „Bory Tucholskie”, Słowińskiego Parku Narodowego, Pracowni Edukacji Ekologicznej przy Urzędzie Miejskim z Tczewa, Stowarzyszenia Eko-Inicjatywa oraz wybrani pracownicy PZPK zajmujący się edukacją ekologiczną. Głównym celem spotkania było zapoznanie z prowadzoną edukacją ekologiczną uczestniczących w niej instytucjach, wymiana doświadczeń i wypracowanie wspólnej płaszczyzny działania. Podczas spotkania pani dr Eliza Rybska przeprowadziła wykład i warsztaty metodyczne pt. „Metody dla edukacji formalnej”, podczas których zostały poruszone następujące zagadnienia: jak wykorzystywać i podnosić uwagę poznawczą, jak pracuje mózg (pod kątem efektywności edukacji), jakie strategie nauczania (ze szczególnym uwzględnieniem strategii problemowej) są skuteczne w interesującym zakresie, interdyscyplinarność jako jedna z dróg edukacyjnych, przykład zajęć już prowadzonych w edukacji pozaformalnej. Dodatkowo uczestnicy mieli okazję uczestniczyć w zajęciach terenowych pn. „Szczyt Wieżyca – ciekawostki przyrodnicze i kulturowe” oraz obejrzeć reportaż z projektu pt. „Transfer dobrych praktyk w ochronie środowiska Bałtyku”. W trakcie części podsumowującej wszyscy jednogłośnie wyrazili potrzebę organizacji następnego spotkania.

Efekt ekologiczny

Warsztaty dają możliwość poznania nowych technik i form prowadzenia zajęć z edukacji ekologicznej, po to aby zajęcia były jeszcze ciekawsze i jeszcze bardziej atrakcyjne dla odbiorców, czyli głównie dzieci i młodzieży.

Wyjazd studyjny na Greenweek 2012

W dniach 22-26 maja b.r. sześciu przedstawicieli PZPK uczestniczyło w tegorocznym „zielonym tygodniu” w Brukseli, który odbywał się pod hasłem – „Liczy się każda kropla”. Dla pracowników PZPK jest to temat szczególnie ważny, ponieważ w działalności każdego z oddziałów ochrona zasobów wodnych – zarówno wód śródlądowych (rzeki, jeziora, Zalew Wiślany) oraz morskich (Bałtyk i Zatoka Pucka) jest szczególnie ważna. W trakcie wyjazdu studyjnego przedstawiciele PZPK uczestniczyli w zajęciach panelowych oraz w specjalnie na tą okazję zorganizowanych spotkaniach w biurze Stowarzyszenia Pomorskie w Unii. W trakcie pobytu pracownicy Zespołu nie tylko wzbogacili swoją wiedzę nt. zasobów wodnych, bioróżnorodności czy ochrony wód ale również z dużym zainteresowaniem zwiedzali stoiska przygotowane specjalnie na tą okazję.

Efekt ekologiczny

Dzięki wiedzy zdobytej w trakcie wyjazdu studyjnego realizowane są kompleksowe projekty ochrony czynnej połączone z edukacją ekologiczną prowadzoną w szerokim zakresie - dzieci, młodzież, dorośli (w tym również pracownicy samorządów i służby leśnej).

Promocja PZPK

W ramach tego zadania wykonano gadżety promocyjnych. Wykonane gadżety zostały zaprojektowane ze szczególnym nastawieniem na promocję zarówno Zespołu jak również „Roku 2012 – Rokiem Krajobrazów Pomorza”. Wykonano torby ekologiczne, notes, naklejki, puzzle, podkładki pod myszkę, plany lekcji – dla każdego Parku z charakterystycznymi dla niego krajobrazami.

W grudniu wykonano wydawnictwo promujące Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych. Wydawnictwo składa się z 8 folderów spiętych wspólną obwolutą. Wydawnictwo jest wydane w języku polskim, angielskim i niemieckim.

Również w grudniu ukazał się wydany przez Dziennik Bałtycki „Atlas Wiedzy o Pomorzu”, w których 4 strony poświęcone zostały parkom krajobrazowym w województwie pomorskim.

Efekt ekologiczny

Każde nasze wydawnictwo zawiera informacje proekologiczne podnoszące wiedzę przyrodniczą mieszkańców regionu, wpływa na utożsamianie się ludzi z miejscem w którym mieszkają, uwrażliwić na zasoby środowiska naturalnego w regionie.

Gadżety stanowiąc będą nagrody we wszelkiego rodzaju konkursach i akcjach proekologicznych organizowanych przez PZPK.

Wykonanie aktualizacji strony internetowej

Od ponad dwóch lat działa strona internetowa PZPK oraz Oddziałów i tzw. „zielonych szkół”. Od czasu utworzenia naszych stron www. wiele się zmieniło zarówno w formie udostępnianego obrazu i tekstu jak i możliwości odczytywania informacji nie tylko na komputerach, laptopach ale również odbiornikach typu: smatfon, tableta, ipod, ipad, iphone itp. Zmodernizowane strony będą aplikacją dostępną na wszystkich ww. odbiornikach, co powinno zwiększyć rzesze odbiorców. Jednocześnie strony posiadają nową grafikę inny układ graficzny, co również powinno przyczynić się do większej odwiedzalności naszych stron.

Efekt ekologiczny

Nowoczesne strony internetowe zwiększą ilość odwiedzających je osób, a materiały są zamieszczone na stronach w sposób bardziej czytelny i estetyczny. Strony służą do promocji działań PZPK oraz szerzą wiedzę o ochronie przyrody, edukacji ekologicznej i działalności parków krajobrazowych województwa pomorskiego.

Wykonanie dokumentacji projektowej przebudowy siedziby TPK

W ramach tego zadania wykonana została dokumentacja projektowa niezbędna do wykonania remontu i przebudowy budynku na ul. Polanki 51 w Gdańsku, w którym znajduje się siedziba Oddziału PZPK - Trójmiejski Park Krajobrazowy. Prace przebudowy i remontu są niezbędne do utworzenia Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej w strukturach PZPK i jego działalności w siedzibie Oddziału w Gdańsku.